STRIPSCHRIFT

RALPH MEYER
BERT BUS

NUMMER 417 • €7,00

JAVIER MARISCAL

→ REDACTIO

Bezuinigen op cultuur is een veelbesproken kwestie. Politiek rechts vindt kunst en cultuur vooral een linkse hobby en haalt allerlei voorbeelden aan van kromme overheidssubsidies. In kunst steek je toch geen overheidsgeld, terwijl er nog zo veel nijpende vraagstukken in de zorg, het onderwijs en de zwaailichtensector bestaan, lijkt de heersende gedachte. Politiek links spreekt schande van de ophoging van de BTW op allerlei culturele uitjes, het doodbloeden van verschillende initiatieven vanwege het ontbreken van overheidsteun en de nakende schadelijke onderontwikkeling van ons culturele besef. Op 4 juli besloot een collectief striptekenaars protest aan te tekenen en wel letterlijk: onder anderen Hein de Kort *(Piet & Riet van de Buis)*, Hanco Kolk en Peter de Wit *(Single)* en De Wit ook nog met *Sigmund*, Pieter Geenen *(Anton Dingeman)*, Mark Retera *(Dirkjan)*, Peter van Straaten, Berend Vonk, Schwantz (Beestjes), Gerben Valkema (Elsje) en Reid, Geleijnse en Van Tol *(Fokke & Sukke)* tekenden hun bekende figuren als harkerige poppetjes met bezemsteelarmen en benen. De tekeningen gingen veelal gepaard met de tekst: 'Verdorie, die bezuinigingen op de kunst treffen ook onze strip'. Dat de stripwereld dit protest door de bank genomen steunt, heeft natuurlijk te maken met onze liefde voor het beeldverhaal en de zorg dat door het ontbreken van financiële steun ook de wereld van de negende kunst getroffen wordt. De vraag is wat de beleidsbepalers ervan vinden. Tot op heden lijken alle protesten, acties en handtekeningen weinig zoden aan de dijk te zetten. 'Als een sector zo volwassen is als het zegt dat het is, moet het ook in staat zijn de eigen broek op te houden', aldus de beleidsbepalers tot nu toe. Wij kunnen slechts hopen op hernieuwde inzichten. Gewoon de dames en heren politici stiekem de nieuwe *Fokke & Sukke* of *Dirkjan* opsturen. Confronteren dus; de tekenpen is machtiger dan de politiek!

INHOUD

2 ACTUA

6 STARS & STRIPS
Olav Beemer

8 JAVIER MARISCAL
Rik Sanders

16 RALPH MEYER
Michel van Merriënboer

19 BITS & PIECES
Ben Bits

20 PETER BONTE
Teus de Kruijf

22 BERT BUS
Rob van Eijck

26 BARBARA ZUURBIER
Dik Rondeltap

27 THE NORTHERN LAMENT
Barbara Zuurbier

35 DE BOVENTOON

44 HEINZ SERVICE SPREAD

→ OMSLAG

Het omslag van dit nummer van *Stripschrift* is een fragment uit een frame voor de animatiefilm *Chico & Rita* en geeft een beeld van het Cuba uit de jaren 1940, met veel leven, liefde en gezelligheid op straat, aldus Javier Mariscal.

JA DE CULTUURNOTA IS KLAAR!! WE GAAN ALLE ZUSJES VAN VIER DOODSCHIETEN
MINISTERIE V. LINKSE HOBBY
KLAP KLAP KLAP
KLAP GENIAAL.. KLAP
GOH.. BEST ARTISTIEK .. DANK U
MUSEUM VOOR MODERNE LINKSE HOBBY
KAN ME ZUSJE VAN VIER OOK
KAN ME ZUSJES VAN 4 OOK
WAT WIL JIJ LATER WORDEN JONGEN ?!
EEN ZUSJE VAN VIER PAPA
BAH.. WAT EEN BOEL ZUSJES VAN VIER
NEE!! JIJ GAAT EEN VAK LEREN!
HEIN DE KORT

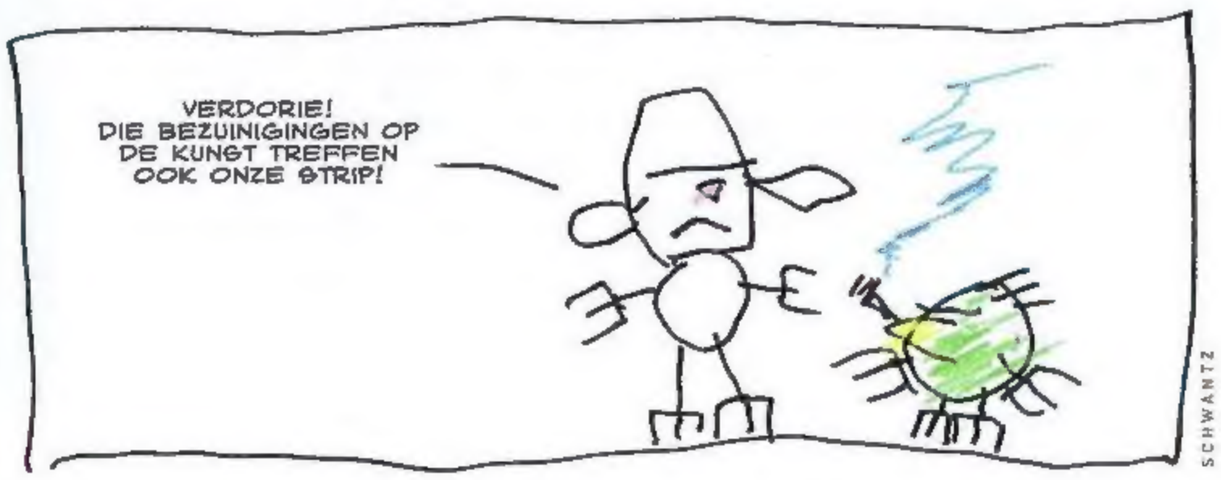

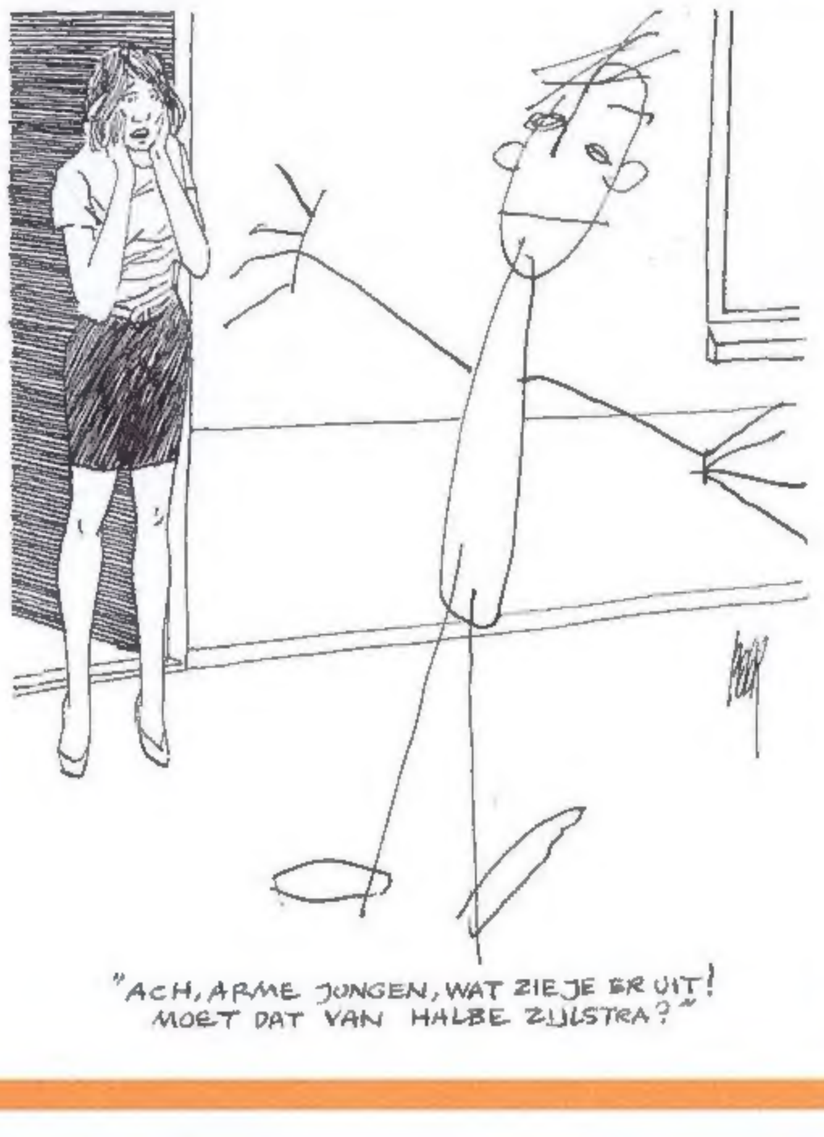

Stripmakersprotest

Het stripmakersprotest van 4 juli werd door Peter de Wit kort toegelicht: 'Dit actietje is een steuntje voor onze kunstbroeders en zusters. Hoewel wij cartoonisten en striptekenaars geen subsidie ontvangen voelen wij ons wel betrokken en maken ons zorgen over de manier waarop er bezuinigd wordt op kunst en cultuur. Dat brengen wij in onze strips en cartoons ten uitdrukking door onze stripfiguren uit te kleden en te reduceren tot harkpoppetjes.
Namens mijn collega's wil ik er aan toevoegen dat we wel onze beroepstrots hebben en onze lezers vanzelfsprekend de mooiste harkpoppetjes bieden die we in huis hebben.'

→ SUVAAL

VERDORIE, DIE BEZUINIGINGEN OP DE KUNST TREFFEN OOK DEZE STRIP!
NET ZEUREN, SUVAAL! JE HEBT NOG NOOIT EEN CENT GEHAD VOOR JE STRIPS!
HIJ HEEFT JE WEL EINDELIJK WAT SLANKER GETEKEND...

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

[ACTUA]

Lutz stelt Toonders getuigenis op

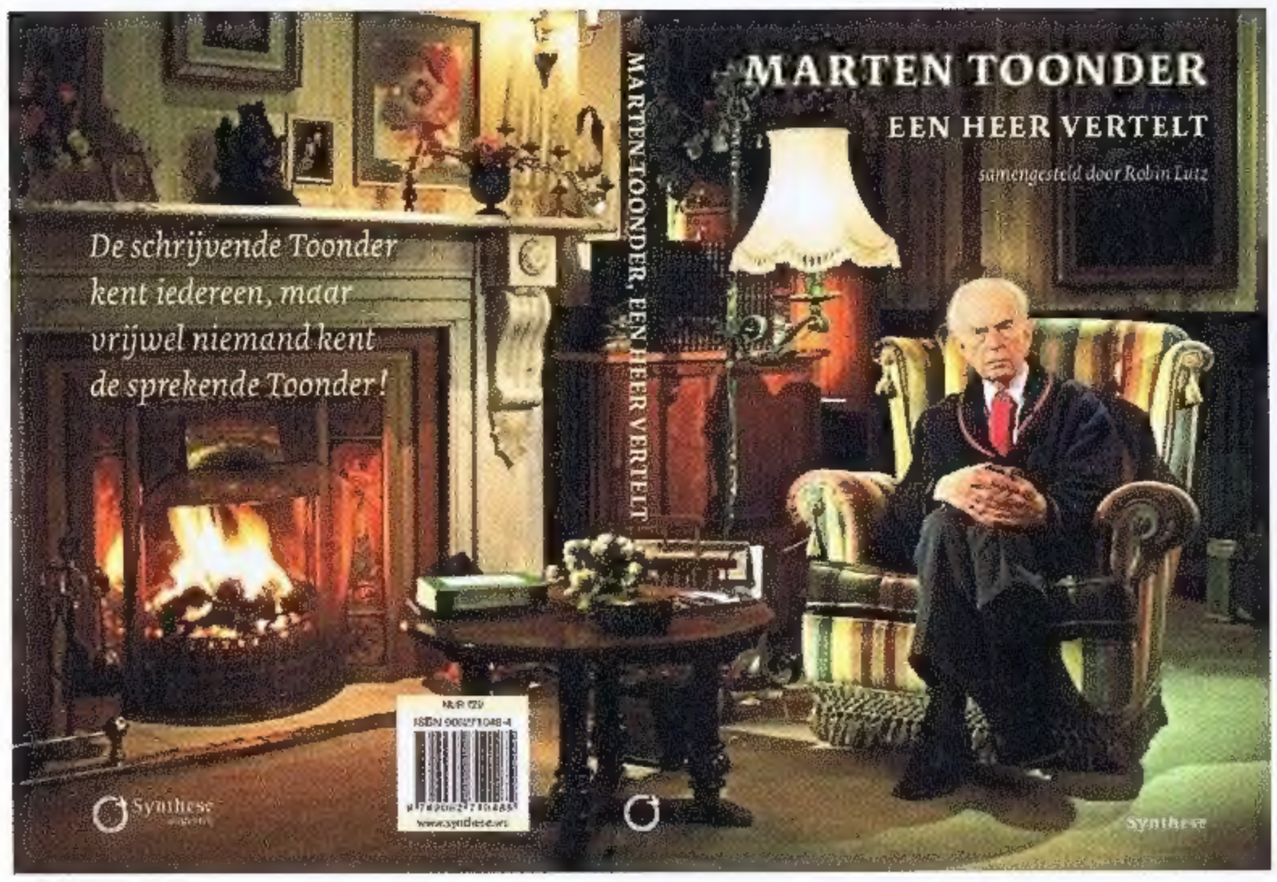
MARTEN TOONDER
EEN HEER VERTELT
samengesteld door Robin Lutz
De schrijvende Toonder kent iedereen, maar vrijwel niemand kent de sprekende Toonder!
MARTEN TOONDER, EEN HEER VERTELT
Synthese

Filmmaker Robin Lutz heeft tussen 1993 en 2005 ruim vijfentwintig gesprekken met Marten Toonder (1912-2005) gevoerd. Lutz heeft deze sessies verwerkt in het boek *Een heer vertelt* (Synthese, ISBN 978-90-6271-048-5, €19,50). De gesprekken begonnen in Ierland (waar Toonder sinds 1964 woonde), waar de cineast/fotograaf in 1993 naar toe ging voor een documentaire over de stripmaker, maar vonden later plaats in het Rosa Spier Huis in Laren, tot vijf dagen (op de flaptekst staat abusievelijk drie dagen) voor zijn dood. Volgens de uitgeverij vormen de vragen van Lutz de opmaat voor een openhartige Toonderiaanse monoloog over de dagelijkse beslommeringen, gevoel en verstand, leven en dood, zijn familie, en wat het betekende ruim 90 jaar oud te worden. Toonder had veel moeite met het ouder worden. Hij kon aan het einde van zijn leven niet meer schrijven en tekenen. De publicatie van het boek ging niet zonder slag of stoot. De erven Toonder maakten bezwaar vanwege de vele privézaken die aan bod kwamen, met name de passages die handelden over de breuk tussen de oude meester en zijn zoon Eiso. Ook was er nog geharrewar over het wel of niet opnemen van een nawoord van Eiso. Uiteindelijk heeft Lutz er toch voor gekozen om geen wederhoor op te nemen. Hij had oorspronkelijk met Toonder afgesproken dat het boek alleen een weergave zou worden van een 'heer die vertelt'. RS

Zozolala viert 30-jarig bestaan... en stopt

Het gratis stripinformatieblad *Zozolala* geeft er de brui aan. Maar niet na op gepaste wijze het dertigjarig bestaan te vieren. Na nummer 179 van augustus/september zal *Zozolala 180* de zwanenzang zijn. In dat extra dikke nummer wordt uitgebreid stilgestaan bij de historie van het tijdschrift dat vanaf januari 1982 voor veel stripliefhebbers een welkom tweemaandelijks cadeautje was van hun stripwinkelier. Volgens redacteur Hans Pols is het al een tijdje financieel niet meer te bolwerken en zijn de kosten zo nu en dan hoger dan de opbrengsten. Het blad was in haar bestaan bijna volledig afhankelijk van de goodwill van stripwinkeliers, want adverteerders wist het niet langdurig aan zich te binden. De redactie is van plan om digitaal door te starten op hun website *www.zozolala.com* (wie per ongeluk *.nl* intikt komt bij een leverancier van Barbie-kleding terecht) en uitgeverij Stichting Zet.El zal zich gaan toeleggen op boekuitgaven. Het eerste boekje, een bundeling van de *Zozolala*-redactiestripjes van Peter de Wit, verschijnt dit najaar. AvO

→ FLITSEN

➲ *Fokke & Sukke* keert volgend seizoen niet terug bij het tv-programma *De wereld draait door*. In plaats daarvan mag Sander van de Pavert, de maker van *Lucky TV* (de filmpjes die bijna elke uitzending afsluiten), een nieuw kunstje verzinnen. ➲ Minck Oosterveer gaat voor een serie over de kruistochten het tekenwerk verzorgen. Olivier Vatine en Jean-Pierre Pecau zijn verantwoordelijk voor het scenario. ➲ Na Suske & Wiske heeft ook Jommeke zijn eigen pocketreeks gekregen. Per deel worden drie verhalen gebundeld. Er zijn reeds twee delen verschenen. ➲ Alexis Dragonetti kondigde het al aan in *Stripschrift 415:* de serie *Game Over* van Éric Adam en Michel Ledent (Midam) wordt voortgezet in een Nederlandse vertaling. Inmiddels ligt deel 5 in de schappen. Opmerkelijk: de sticker met Kid Paddle die op de voorkant van de Franse editie uit 2010 zat, is bij de Nederlandse editie vertaald meegedrukt. ➲ Komt het door de economische crisis of door het tè lang 'op hun honger laten zitten' van liefhebbers van striperfgoed? Feit is dat er drie illegale uitgaven in omloop zijn gebracht van oud Dupuis-materiaal. Het gaat om verhalen van *Jan Kordaat* die nog niet eerder in het Nederlands in boekvorm waren verschenen. De snode verspreiders hiervan kondigen inmiddels ook boeken aan van *Baard en Kale* en *De Blauwe Sperwer*. ➲ Lectrr (pseudoniem van Steven Degryse) is de stadstekenaar van Turnhout voor 2011. De 32-jarige Gentenaar is de zevende in rij en treedt in de voetsporen van ondermeer Pieter de Poortere en Jan van der Veken. ➲ De première van de *Kuifje*-film *Het geheim van de Eenhoorn* vindt plaats op 22 oktober in Brussel. De film is gebaseerd op drie *Kuifje*-albums, verschijnt in 3D en werd geregisseerd door Steven Spielberg. ➲ De Stripdagen 2012 zullen in het teken staan van Marten Toonder. Het is in 2012 honderd jaar geleden dat Toonder werd geboren. Een aantal overzichtstentoonstellingen en een musical staan ons verder dat jaar te wachten. ➲ Na Mark Zuckerberg (Facebook) brengt uitgever Bluewater Productions nu ook een strip over Steve Jobs (Apple). Benieuwd welke Amerikaanse succesvolle ondernemers nog meer in aanmerking komen. ➲ Door mee te doen aan een tekenwedstrijd kun je de nieuwe tekenaar worden van de reeks *Tanguy en Laverdure*. De inzendingen worden medio oktober tijdens het stripfestival van Chambéry — waar ook een expositie rond Jean-Michel Charlier is ingericht — beoordeeld. De winnaar mag een nieuw verhaal op scenario van Jean-Claude Laidin tekenen. ➲ Na Paul Gravett is nu ook Posy Simmonds als gast op Strip Turnhout, december dit jaar, aangekondigd. Het festival staat namelijk in het teken van de Britten. ➲ Op 25 juni was het Global Smurfs Day. Op verschillende locaties in Europa verzamelden zich in totaal ruim 4600 mensen verkleed als Smurf. Tsja... ➲ Op 18 juni werd een nieuwe stripmuur in de Antwerpse Beeldverhaalroute Muurvast onthuld door de burgemeester. Het was Jommeke die onder het zeil vandaan kroop. ➲ Bob de Moors *Barelli* duikt weer eens op, nu bij de onbekende uitgever BD Must. De boeken, acht stuks, worden alleen per set van E100 verkocht. De oplage is 500 exemplaren. Bij de boeken ontvang je dan nog een genummerd en van wat handtekeningen voorzien certificaat. Alle verhalen, op die uit één deel na, verschenen eerder in andere albums. ➲ Didier Conrad *(Donito, De onnoembaren, Cotton Kid, Witte Tijgerin)* gaat een spin-off tekenen van *Marsupilami*. Er zullen volgens contract zeker drie delen van de *Marsu Kids* verschijnen. ➲ Gerard Leever tekende de poster voor het Kamper Stripspektakel dat traditiegetrouw op de derde zaterdag van augustus plaatsgrijpt. ➲ Uitgeverij Daedalus gaat de serie *Spoorloos* ofwel *De avonturen van Gil St-André* heruitgeven en voortzetten. Van de reeks verschenen eerder acht delen bij Arboris. ➲ Kort geleden verscheen het 25e nummer van *Stripgids* met onder meer een artikel over Bob de Moor. Het omslag is getekend door Jan van der Veken. Het blad dat met Vlaamse subsidie vijf jaar geleden een tweede kans kreeg, verschijnt sindsdien vijf keer per jaar en vindt gratis via bibliotheken en stripzaken zijn weg. ➲ Liefhebbers van het werk van Willy Vandersteen kunnen dit najaar hun hart weer ophalen. De Gentse uitgever Adhemar start een collectie met oud werk: *Uit de archieven van Willy Vandersteen*. Ondermeer *Ridder Gloriant, De zwarte luipaard* en

Catawiki gestart met dagaanbiedingen

Op dinsdag 28 juni is de online stripcatalogus Catawiki van start gegaan met een dagelijkse stripaanbieding. Een vergelijkbaar concept als het bekende Groupon maar dan voor liefhebbers van het beeldverhaal. Op *www.catawiki.nl/dagaanbieding* worden dagelijks strips en stripobjecten met 50% korting of meer door winkels en uitgevers aangeboden. Iedere dag om 10.00 uur wordt de aanbieding ververst. Deze is dan 24 uur lang te koop, of korter als de aanbieding eerder uitverkocht is. Gekochte aanbiedingen kunnen worden opgestuurd maar ook met een bon worden afgehaald in de winkel van de verkoper of op een beurs waar deze aanwezig is met een stand.

Enkele aanbiedingen die al achter de rug zijn: een set van zeven facsimile heruitgaven van Kuifje met 52% korting, luxe edities van de Sherpa-boeken *Sharaz-De* en *Pampa* met 50% korting, een set van 12 Disney-litho's voor €9,95 en de eerste druk van het *Kuifje*-album *Cokes in voorraad* uit 1958 voor €275. Diverse aanbiedingen waren al binnen enkele uren uitverkocht.

Na gebleken succes zullen ook dagaanbiedingen volgen voor andere interessegebieden. De aanbiedingen wordt dagelijks via e-mail verstuurd. Als je die mails wilt ontvangen kan je je aanmelden via de hierboven genoemde website. AvO

Mariscal in Parijs

Enthousiast geraakt over het werk van Mariscal (zie het interview verderop in het nummer)? Reis dan deze zomer af naar Parijs. Tot 3 september loopt daar nog de verkooptentoonstelling van werk van Javier Mariscal in Galerie Martel aan de rue Martel. Zwaartepunt zijn originelen die te maken hebben met de animatiefilm *Chico & Rita*, waarvan ook een stripversie (in Nederland bij Oog & Blik) is verschenen. Er is tevens een speciale seriegrafie uitgebracht, te koop voor €280. Dat is een in ieder geval stukken goedkoper dan de verkoopprijzen van de originelen. Die variëren tussen een paar duizend en ruim tienduizend euro.

In Galerie Martel *(www.galeriemartel.com)* worden geregeld interessante verkoopexposities van het werk van grote stripnamen gehouden. Recent was er bij voorbeeld een fraaie tentoonstelling van Fred, met daarvoor een van Charles Burns en daarna van Gary Panter. RS

De blauwe kreeft, alle uit medio jaren 1940, zitten bij de eerste te verschijnen titels. ➲ Tekenaar Schwantz (Hans Klaver) tekende op 1 juni jl. zijn 1000e *Beestjes*-strip in gratis dagblad Spits. ➲ Nadat de reeks *Atalante* – zoals zoveel series bij uitgeverij Talent – vroegtijdig werd afgebroken, pakt uitgeverij Silvester de reeks nu op. Onder de serienaam *Atalante – De legende* werden de eerste twee delen heruitgegeven, maar wel met een nieuw omslag. Daarnaast verscheen het fonkelnieuwe vierde deel in vertaling. ➲ In de *Guust Flater*-themaserie van Marsu Productions verscheen een derde deel met de titel *Flaters liefde*. Opnieuw louter hergebruikte grappen van Franquin met dit keer heel veel juffrouw Jannie. ➲ Uitgeverij Dupuis heeft drie dubbelalbums in harde kaft van *Robbedoes en Kwabbernoot* uitgebracht, met (bestaand) werk van verschillende tekenaars uit verschillende generaties: Franquin (scenaristen Greg en Jidéhem), Fournier en Janry (scenarist Tome). Waarom is niet helemaal duidelijk, maar het ziet er uitnodigend genoeg uit om de avonturen te herlezen. ➲ *Lach je een smurf! De leukst moppen uit Smurfenland* is een boekje met ontzettend flauwe smurfen, verschenen bij uitgeverij Standaard. Dit soort speciale humoruitgaven rond bekende strippersonages (Sanoma heeft er met de *Duck*-strips ook een handje van) verschijnen steeds vaker. Ophouden met die onzin! Geef gewoon leuke strips uit. ➲ In december 2009 werden tijdens Strip Turnhout door uitgeverij Bries kleine boekjes van Nora Krug verkocht over Roodkapje. *Stripschrift* maakte melding van deze uitgaven in een nieuwsbericht. Kort voor de zomer van dit jaar zijn de boekjes in een boxje naar de stripwinkels verspreid. Dus nu kunnen wij ze nogmaals aanraden. ➲ Weblog *Hoeiboei.nl*, de site die geregeld zegt op te komen voor de vrijheid van meningsuiting, heeft een cartoon van D.C. Lama over twee Joden die zich afvragen of ze Palestijnen nog wèl onverdoofd mogen slachten geweigerd. Volgens hoofdredacteur Annelies van der Veer zou de cartoon 'reuring veroorzaken', en zit zij 'op die reuring niet te wachten.' D.C. Lama heeft zijn medewerking aan de site per direct opgezegd.

ADVERTENTIE

Nog géén Stripschrift-abonnee?

Dan hebben we een geweldige aanbieding voor je! Maar... je hebt slechts 2 kansen.

Kijk op 22 juli of 6 september op www.catawiki.nl/dagaanbieding

ADVERTENTIE

→STARS & STRIPS – DC SPECIAL

OLAV BEEMER

→OPNIEUW BEGINNEN

Continuïteit is de grootste vijand van reguliere comics. Schrijvers moeten nu eenmaal altijd rekening houden met wat de voorgaande jaren is gebeurd en dat kan creativiteit en originaliteit in de weg staan. Vanuit een commercieel oogpunt zijn series met een nummering van (soms ver) boven de honderd bovendien veel minder aantrekkelijk voor nieuwe lezers dan series met een lage en dus extra toegankelijke nummering. Dat zijn problemen waarmee de grote uitgeverijen DC Comics en Marvel Comics al jarenlang worstelen.

Dit najaar lost DC Comics al die problemen in één klap op, want in augustus worden alle lopende superheldenseries stopgezet en in september wordt het hele DC-universum herstart. Tweeënvijftig series beginnen allemaal weer met een deel 1 en hoewel dat uiteraard een commerciële zet is waardoor de uitgeverij uitgebreid in het nieuws komt, wordt ook meteen het probleem van de continuïteit aangepakt: alle series beginnen met een schone lei.

Deze herstart komt inhoudelijk voort uit de miniserie *Flashpoint*, geschreven door Geoff Johns (vaste schrijver van *The Flash)* en getekend door Andy Kubert (bekend van zijn werk voor *Batman)*, waarin het hoofdpersonage Flash in een alternatief universum belandt. In het laatste deel van die serie wordt de aanzet gegeven voor het 'nieuwe' DC-universum. Hoe dat precies in zijn werk gaat, wordt nog angstvallig geheimgehouden. *Flashpoint 5* verschijnt in de laatste week van augustus en heeft een coverprijs van $3.99. De grote herstart begint een week later.

→ZWAAR GESCHUT

Voor de belangrijkste nieuwe titels zet DC een handvol creatieve zwaargewichten in. Geoff Johns zelf neemt samen met Jim Lee *(All Star Batman and Robin)* de serie *Justice League* voor zijn rekening en voor het eerst sinds lange tijd bestaat het team weer eens écht uit de grootste helden uit het DC-universum. Daarnaast wordt Johns de schrijver van het door Ivan Reis getekende *Aquaman* en het door Doug Mahnke getekende *Green Lantern*. Vervolgens staan Brian Azzarello (schrijver en bedenker van *100 Bullets)* en Cliff Chiang aan het roer van *Wonder Woman*, nemen Grant Morrison (de man achter *Final Crisis)* en Rags Morales de serie *Action Comics* voor hun rekening en werkt veteraan George Pérez *(New Teen Titans)* samen met tekenaar Jesus Merino aan *Superman*.

→GOTHAM CITY

Natuurlijk mag ook Batman niet ontbreken in het nieuwe DC-universum. De traditionele hoofdserie *Batman* keert terug onder leiding van makers Scott Snyder en Greg Capullo (bij Image Comics jarenlang de tekenaar van *Spawn)*, *Detective Comics* komt geheel voor rekening van schrijver èn tekenaar Tony Daniel (bedenker van *The Tenth)* en het in de oude continuïteit net gestarte *Batman: The Dark Knight* blijft in handen van vaste maker David Finch.

Ook de gebruikelijke hulpjes, protegés en bondgenoten van Batman maken hun opwachting. Dat gebeurt in series als *Batman and Robin* (door Peter J. Tomasi en Patrick Gleason), *Batgirl* (door Gail Simone en Ardian Syaf), het eerder dit jaar uitgestelde *Batwoman* (door J. H. Williams III), *Nightwing* (door Kyle Higgins en Eddy Barrows), *Catwoman* (door Judd Winick en Guillem March), *Birds of Prey* (door Duane Swierczynski en Jesus Saiz) en *Red Hood and the Outlaws* (door Scott Lobdell en Kenneth Rocafort). De nogal vreemde en nieuwe eend in de bijt is het door Judd Winick en Ben Oliver gemaakte *Batwing*, een serie die verhaalt over de 'Batman van Afrika'.

→VASTE HOEKJES

Met de film *Green Lantern* in de bioscopen is het niet zo vreemd dat deze held in de nieuwe continuïteit zijn eigen uitgebreide hoekje in het DC-universum krijgt. Het eerder genoemde *Green Lantern* krijgt daar gezelschap van de series *Green Lantern Corps* (door Peter J. Tomasi en Fernando Pasarin), *Green Lantern: New Guardians* (door Tony Bedard en Tyler Kirkham) en *Red Lanterns* (door Peter Milligan en Ed Benes).

In het hoekje Superman worden *Action Comics* en *Superman* aangevuld met *Superboy* (door Scott Lobdell en R. B. Silva) en *Supergirl* (door Michael Green en Mike Johnson). De overige leden en vrienden van de Justice League maken hun opwachting in *Justice League International* (door Dan Jurgens en Aaron Lopresti), *Green Arrow* (door J. T. Krul en Dan Jurgens), *The Flash* (door Francis Manapul en Brian Buccellato), *The Fury of Firestorm* (door Gail Simone en Yildiray Cinar), *Mister Terrific* (door Eric Wallace en Roger Robinson), *The Savage Hawkman* (door Tony Daniel en Philip Tan) en *Captain Atom* (door J. T. Krul en Freddie Williams II).

Tot slot zetten schrijver Paul Jenkins (bekend van *Sentry* voor Marvel) en tekenaar Bernard Chang in *DC Universe Presents* telkens een andere bekende of minder bekende held in het zonnetje. Voor hun eerste verhaallijn richten ze zich op Deadman, de macabere held die het moet opnemen tegen een duivelse nieuwe tegenstander.

→OBSCUUR EN IMPORT

In het DC-universum nieuwe stijl is zeker voldoende plaats ingeruimd voor experimenten, voor series die net even wat anders zijn dan de afgelopen tijd gebruikelijk was èn voor series die oorspronkelijk niet tot het DC-universum behoorden maar die zijn 'geïmporteerd' uit bij voorbeeld het opgeheven WildStorm-universum van Jim Lee.

Zo maken *Voodoo* (door Ron Marz en Sami Basri), *Stormwatch* (Paul Cornell en Miguel Sepulveda) en *Grifter* (Nathan Edmondson en Cafu), voorheen WildStorm, hun debuut in het DC-universum. *Animal Man* (Jeff Lemire en Travel Foreman) en *Swamp Thing* (Scott Snyder en Yanick Paquette) keren na uitstapjes naar de imprint Vertigo ook terug in de reguliere continuïteit. En met series als *Frankenstein, Agent of S.H.A.D.E.* (Jeff Lemire en Alberto Ponticelli), *Resurrection Man* (Dan Abnett, Andy

4

5

6

Lanning en Fernando Dagnino), *Demon Knights* (Paul Cornell en Diogenes Neves), en *I, Vampire* (Joshua Fialkov en Andrea Sorrentino) is aan eigenzinnigheid geen gebrek.

Static Shock (John Rozum en Scott McDaniel), een serie over een personage dat oorspronkelijk deel uitmaakte van de imprint Milestone, wordt ook geïntegreerd in het nieuwe DC-universum. Daarmee is duidelijk dat DC af wil van een over allerlei imprints versplinterde aanpak. Dat werpt meteen de boeiende vraag op of de op volwassen lezers gerichte imprint Vertigo straks nog wel toekomst heeft. Het grote speculeren kan beginnen.

→STAPELTJE SECUNDAIR

Daarmee is de lijst van tweeënvijftig nieuwe series nog niet compleet. Wat overblijft, zijn comics die zich niet echt in een bepaalde categorie laten stoppen, meestal gemaakt door schrijvers en tekenaars die minder tot de verbeelding spreken. Het zijn van die series waarvan het de vraag is of ze aanslaan of nu al zijn veroordeeld tot de marge.

Justice League Dark is een door Peter Milligan (bekend van zijn klassieke werk voor *Shade, the Changing Man)* geschreven en door Mikel Janin getekende magische tegenhanger van de gewone *Justice League*. De hoofdrollen in deze reeks zijn weggelegd voor bovennatuurlijke personages als Zatanna, Shade en John Constantine. Verder staan ook *Deathstroke* (Kyle Higgins en Joe Bennett), *Suicide Squad* (Adam Glass en Marco Rudy), *OMAC* (Dan DiDio en Keith Giffen), *Blackhawks* (Mike Costa en Ken Lashley) en *Men of War* (Ivan Brandon en Tom Derenick) in de startblokken. Fans van western worden niet in de steek gelaten, want dat genre komt uitgebreid aan bod in *All-Star Western* (door schrijversduo Justin Gray en Jimmy Palmiotti en met tekenwerk van Moritat).

De helden uit de toekomst worden evenmin vergeten: ze keren terug met twee series. *Legion of Super-Heroes* (Paul Levitz en Francis Portela) handelt over het team uit de eenendertigste eeuw, terwijl in *Legion Lost* (Fabian Nicieza en Pete Woods) zeven helden worden gevolgd die zijn teruggereisd naar ons heden. Tenslotte komen de helden ván de toekomst, de jonge helden op weg naar volwassenheid, aan bod in *Teen Titans* (Scott Lobdell en Brett Booth), *Hawk and Dove* (Sterling Gates en Rob Liefeld) en *Blue Beetle* (Tony Bedard en Ig Guara).

→EN NU

In september worden in vier weken tijd dus liefst tweeënvijftig nieuwe titels gelanceerd die samen een onbekende, nieuwe continuïteit vormen. Opvallend daarbij is dat niet één miniserie is aangekondigd, maar met het oog op het uitgebreid kunnen introduceren van de nieuwe series is dat waarschijnlijk wel een goede keuze. De vraag die echter bij iedereen op de lippen ligt, is: hoe permanent zijn al deze veranderingen?

Sommige klassieke series liepen immers al tientallen jaren. *Action Comics* was bij voorbeeld minder dan honderd nummers verwijderd van het historische duizendste nummer en ook *Detective Comics*, *Batman* en *Superman* waren hard op weg naar numerieke mijlpalen. Gooit DC hiermee dan niet een unieke kans weg op het uitgeven van een nummer 1000? En vervreemdt de uitgeverij hiermee ook niet al die trouwe fans die decennia hebben geïnvesteerd in het leren kennen van hun favoriete helden uit de 'oude' continuïteit?

Dan DiDio, grote baas bij DC, heeft laten weten dat de veranderingen niet zomaar weer ongedaan worden gemaakt en dat de oude nummering niet zal terugkeren. En DC staat erom bekend dat ze niet snel terugkomen op eenmaal gemaakte beslissingen met verstrekkende gevolgen. Halverwege de jaren 1980 werd na *Crisis on Infinite Earths* de continuïteit van het DC-universum bovendien al eens veranderd. Ook toen bleef DC bij die beslissing. Maar was het in 1987 niet zo dat *Wonder Woman* werd herstart... en dat een paar jaar geleden alsnog werd teruggekeerd naar de oude nummering, zodat de mijlpaal *Wonder Woman 600* toch nog kon worden gevierd?

→CONCLUSIE

In de comicwereld bestaat 'voor altijd' niet. Maar toch, DC is traditioneel minder wispelturig dan concurrent Marvel Comics en het zou zomaar kunnen dat de miniserie *Flashpoint*, net als de miniserie *Crisis on Infinite Earths*, een nieuw tijdperk inluidt dat gewoon weer vijfentwintig jaar meegaat.

Het worden hoe dan ook interessante tijden. Niet in de laatste plaats omdat DC nog een extra experiment koppelt aan deze grondige herstart: digitale versies van alle nieuwe comics die op dezelfde dag verkrijgbaar zullen zijn als de papieren edities. De uitgeverij kijkt niet langer naar het verleden en omarmt de toekomst. Zullen de lezers het nieuwe DC omarmen?

olav.beemer@stripschrift.nl

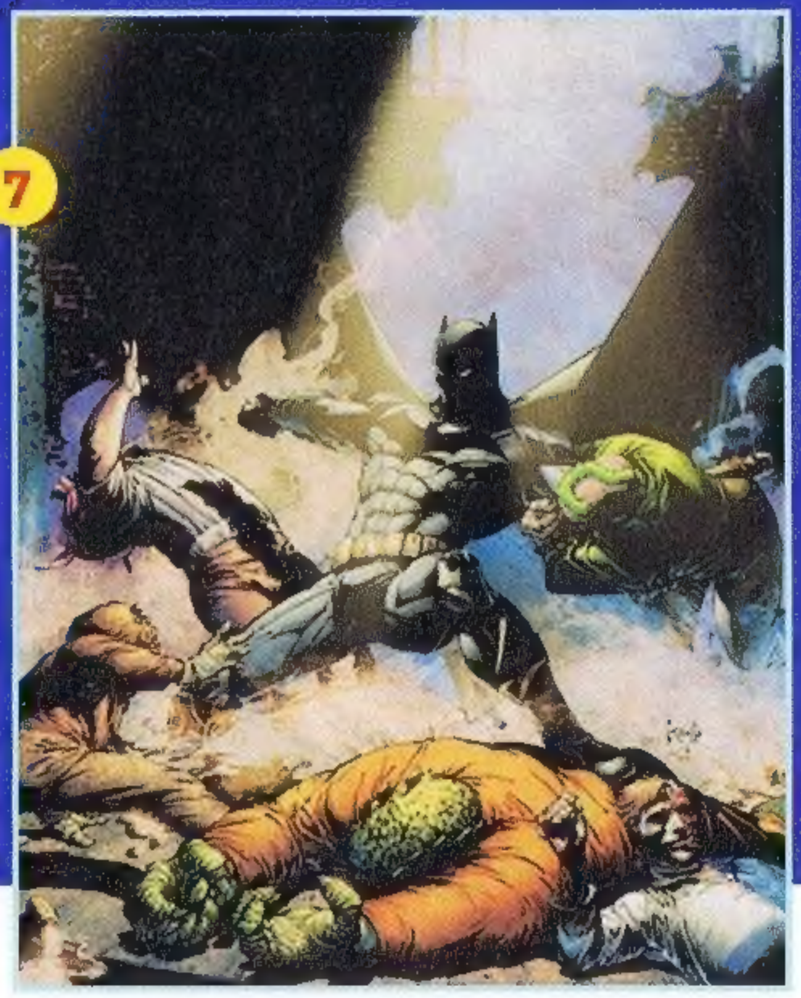

1. Superman in de nieuwe *Action Comics*.
2. *Static Shock*, afkomstig van imprint Milestone.
3. Azzarello schrijft de nieuwe *Wonder Woman*.
4. Vlaggenschiptitel *Justice League* door Johns en Lee.
5. *Grifter* is verhuisd van imprint WildStorm.
6. *Swamp Thing* niet langer onder Vertigo.
7. Batman getekend door Capullo.

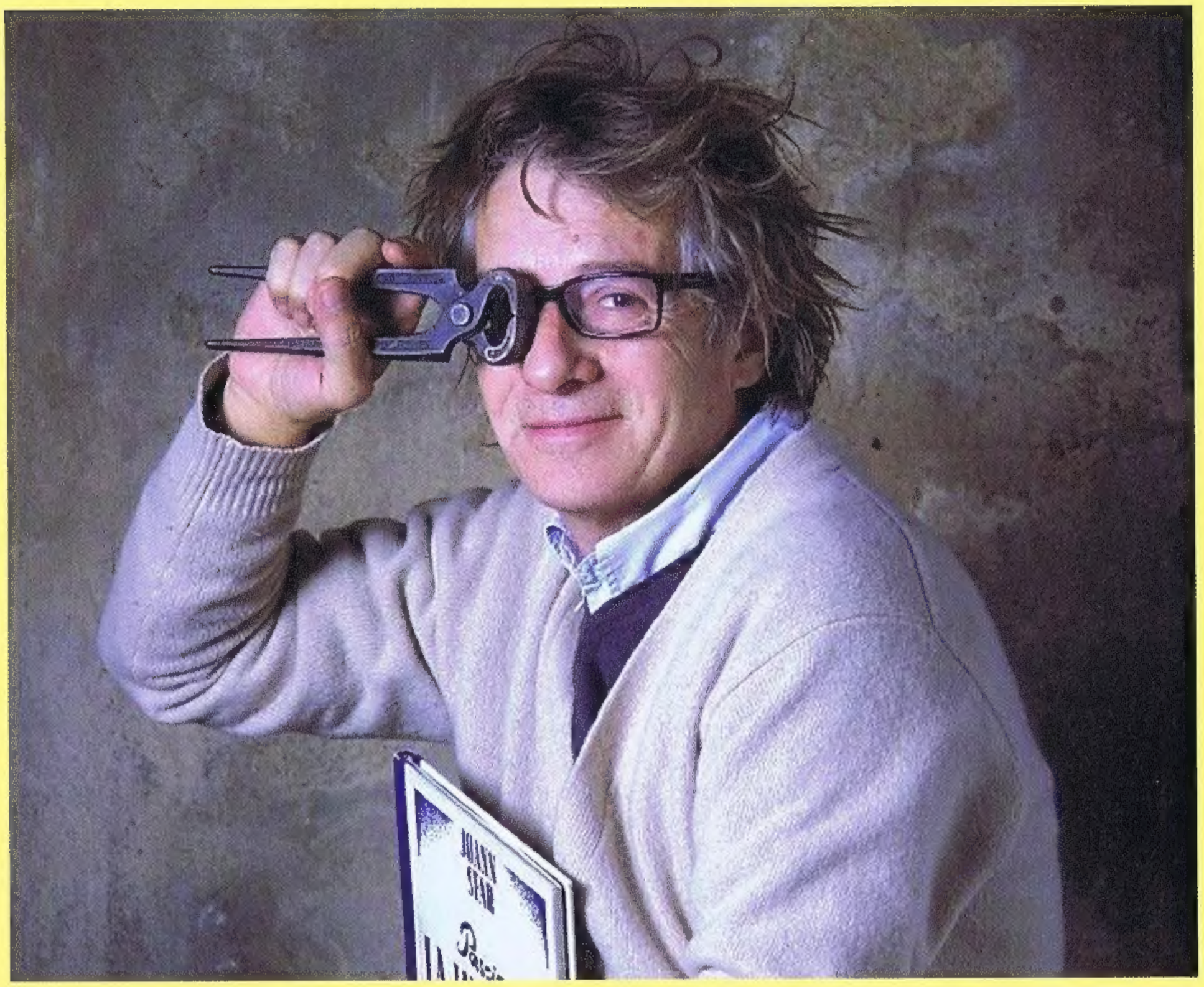

Javier Mariscal

‘Fouten maken is ook ’n kunst’

RIK SANDERS

De Joost Swarte van Spanje. Zo zou je Javier Mariscal (1950, Spanje) kunnen omschrijven. Net als zijn vriend Swarte is de Spanjaard begonnen als underground-tekenaar en heeft hij zijn aandacht in de loop der jaren verbreed naar illustratie en design. Inmiddels staat er ook een animatiespeelfilm op zijn naam: *Chico y Rita*. Mariscal heeft er een stripbewerking van gemaakt, die dit jaar bij Oog & Blik/De Bezige Bij is uitgekomen.

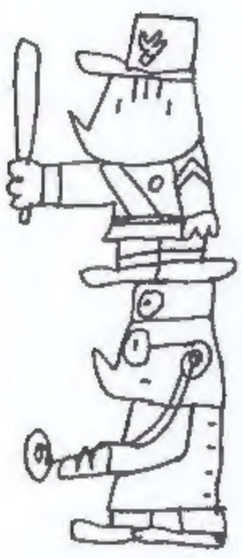

In Nederland is Mariscal opvallend genoeg geen bekende naam in de stripwereld. Het bekendst is deze veelzijdige kunstenaar waarschijnlijk nog om zijn ontwerp van de mascotte Cobi voor de Olympische Spelen in Barcelona van 1992. Ook ontwierp hij Twipsy, de mascotte van de Wereldexpo 2000 in Hannover.
In Spanje daarentegen is hij een beroemd kunstenaar en bestiert hij een eigen studio. Ook in andere landen geniet Mariscal bekendheid, niet alleen om zijn tekenwerk en illustratie-opdrachten maar ook om zijn designspulletjes, zoals de Duplex-stoel, interieurs voor bars, hotels en boetieks, cd-ontwerpen, tv-spots, videoclips en sculpturen. Franse tekenaars als Loustal, Avril, Dupuy en Berberian noemen hem vaak als inspiratiebron. Mariscal was in november 2010 eregast op het Holland Animation Filmfestival (Haff), waar zijn animatiefilm *Chico y Rita*, een jazzy liefdesgeschiedenis die zich voornamelijk afspeelt in Havana en New York, de prijs won van beste festivalfilm. Hij ontwierp in 1992 het affiche voor het Haff.
Dit voorjaar organiseerde Galerie Champaka in Brussel de verkooptentoonstelling *Los Garriris*, een bekende stripcreatie van Mariscal. Aan de vooravond van de opening sprak *Stripschrift* met hem.

BOVEN - Tekeningen om de toepassingen van Cobi te verduidelijken.
RECHTS - Cobi-schilderij.

GEHEEL RECHTS - Schets van de hoofdfiguur voor de animatiefilm *Chico & Rita*.

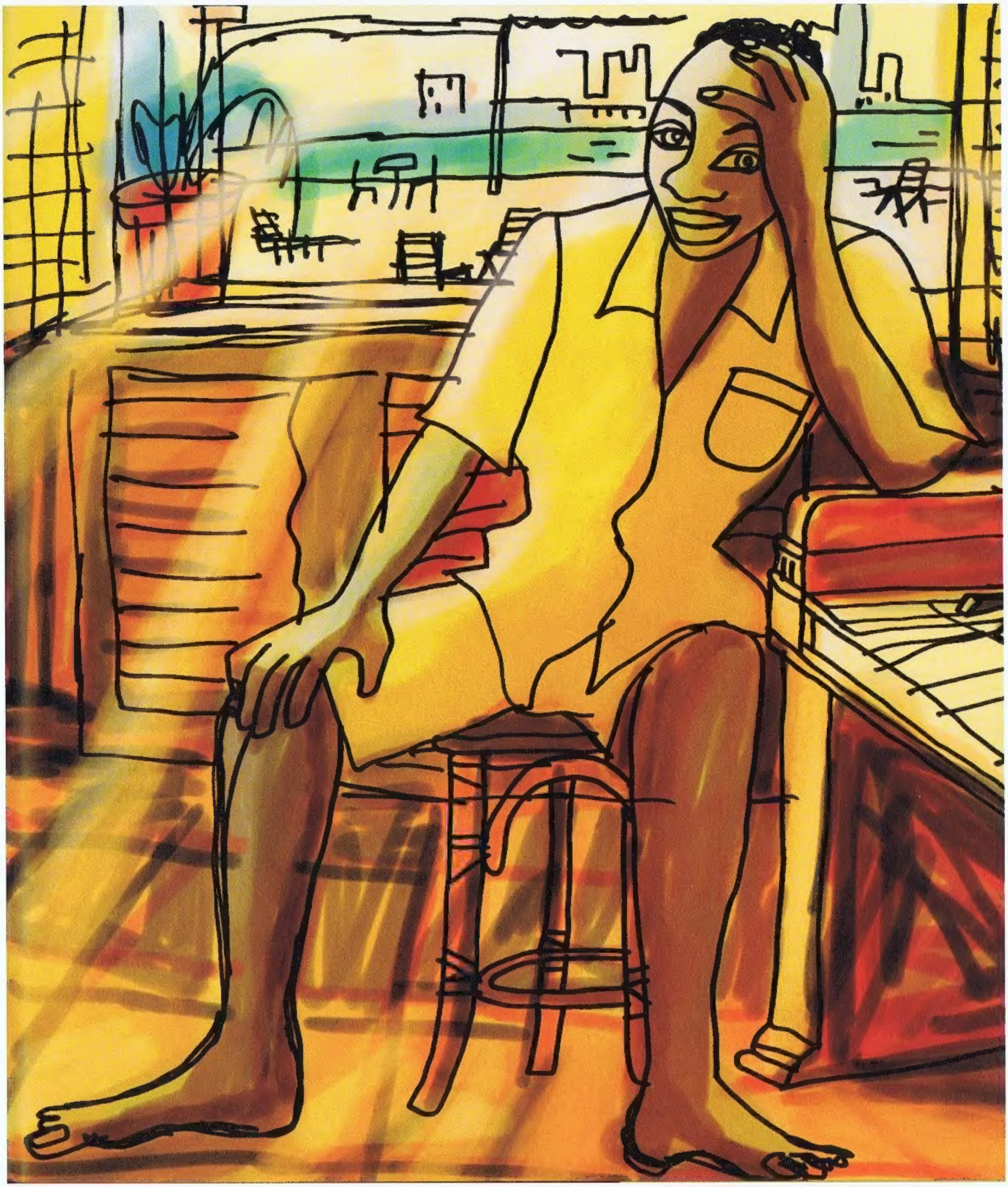

Joost Swarte

De Spaanse alleskunstenaar oogt vermoeid. Hij heeft last van geeuwaanvallen, beantwoordt vragen niet maar steekt een riedeltje af of springt van de hak op de tak. Ook pakt hij regelmatig zijn rinkelende mobiele telefoon op en geeft uitvoerig antwoord. Hij veert pas op als hij de Nederlandse uitgave ziet van *Chico & Rita*, de stripbewerking van de gelijknamige tekenfilm. Uitgeverij is Oog & Blik. 'Een prachtige uitgave', roemt Mariscal. 'Jullie Nederlanders mogen van geluk spreken dat er zulke uitgeverijen bestaan. In Spanje is het veel moeilijker om dit soort strips uitgebracht te krijgen.'

Nu het over Nederland gaat, valt al snel de naam Joost Swarte. 'Een goede vriend, een soort broer, die ik al jarenlang ken', zegt hij. 'Joost zocht in de jaren 1970 contact met mij. Hij stuurde me een prachtige brief met mooie tekeningen. Hij kende een aantal mensen in Barcelona dat strips maakte, had mijn werk gezien en wilde graag wat publiceren in *Tante Leny Presenteert*.'

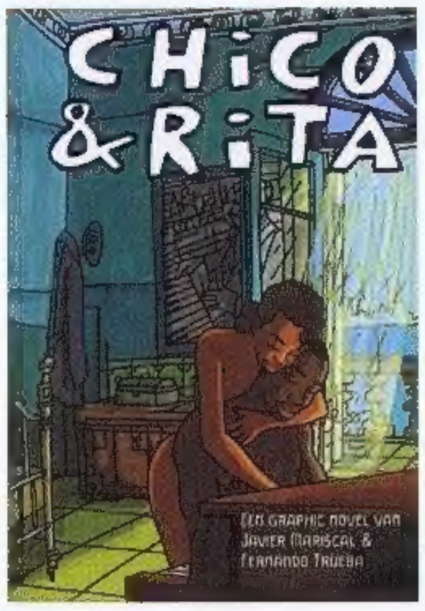

Chico & Rita

Mariscal & Trueba
Oog & Blik/
Bezige Bij 2011
ISBN 978-90-
5492-310-7
Prijs €24,90
216 pagina's
Kleur (hk)

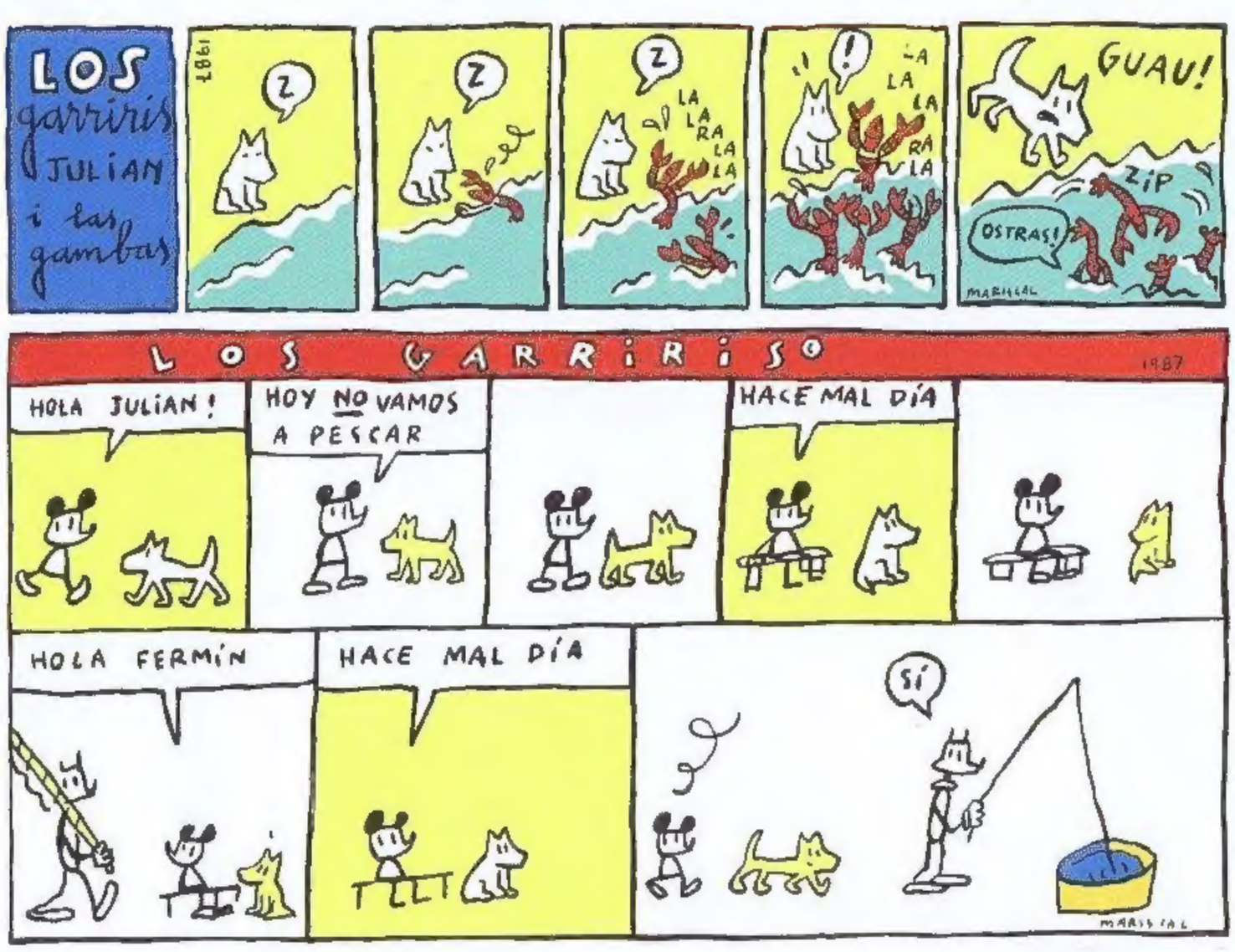

GEHEEL BOVEN - Fermin met zon, zee en strand.

BOVEN - Dustine uit *Los Garriris*.

RECHTSBOVEN - Twee kleurenafleveringen van *Los Garriris*

Mariscal snapte eerst niet wat Swarte in zijn werk zag. De tegenstellingen tussen zijn zwierige, slordige stijl en de strakke klare-lijnstijl van Swarte liggen behoorlijk uit elkaar. 'Ik ben vaak in een paar minuten met mijn tekeningen klaar. Zo van: 'Tsjak, tsjak, oh, ik hou van je, kus, kus, klaar is kees.' Joost zei dat hij dat dynamische zo mooi vond. Net als ik is hij nieuwsgierig van aard en steeds op zoek naar nieuwe manieren van expressie. Het klikte.'

Afwisseling

Het is lastig een stempel te drukken op Mariscal. Zijn uiteenlopende werk valt niet in een categorie of stijl in te delen. Niet voor niets wordt hij ook wel de 'Peter Pan van het Spaanse design' genoemd. De Engelse strippublicist Paul Gravett omschrijft zijn grafische stijl als 'de onwaarschijnlijke ontmoeting van Walt Disney met Kandinsky.' Kenmerkend is in ieder geval de vitaliteit, fantasie en vrolijkheid die van zijn werk afdruipt. Mariscal is een optimistisch mens. Toch? 'Mijn strips gaan over idioten, gek doen, feesten, voor mensen zoals ik. Of ik dan gelijk optimistisch van karakter ben? Ach, ik weet het niet. ik ga nooit naar een psychiater.'
De tekenaar zegt slecht te zijn in reflectie. Hij denkt niet, maar maakt dingen en vindt het leuk te onderzoeken wat er gebeurt als hij een andere kant op gaat. Aan voorspelbaar-

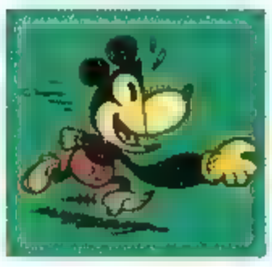

heid heeft-ie een broertje dood. Daar is hij te ongeduldig voor. 'Ik ben geen boekenwurm en heb nooit van leren gehouden. Ik creëer liever en probeer dingen uit. Zo ben ik momenteel in Spanje betrokken bij een radioprogramma. Ik zou ook nooit elke dag aan hetzelfde kunnen werken. Experimenten geven vaak nieuw inzicht. Joost, bij voorbeeld, maakte zulke realistische ontwerpen dat hij op een gegeven moment op het idee kwam om ze ook daadwerkelijk uit te voeren. Met groot succes.'

Mariscal snapt dat niet iedereen zijn doorgaans abstracte werk waardeert of begrijpt. Een goede technische tekenaar vindt hij zichzelf niet. 'Vaak zijn mijn tekeningen slordig en niet perfect', constateert hij met lichte spot. Hij staat plots op uit zijn stoel en loopt door de expositieruimte. 'Zie je deze tekening? Er zit een fout in. Daar kwam ik achter toen ik het al af had. Oei, en hier ben ik een been vergeten.' De tekenaar pakt het *Chico & Rita*-boek en bladert naar een pagina waarop een straatbeeld van Havana staat. Het ziet er hyperrealistisch uit, maar het klopt niet, zegt hij. 'Het is onmogelijk om zo'n straat te tekenen. Het is realisme met fouten. Maar dat houdt het ook spannend.'

Dyslectisch

Mariscal groeide op in Valencia bij de Middellandse Zee. Tot

GEHEEL BOVEN - Twipsy: de maffe mascotte van de Wereldexpo in Hannover en 'pop art'-achtige stripvariaties op Twipsy, gebruikt in een reclamecampagne.

ERONDER -

- Los Garris in Marokkaanse sferen
- Julian, de 'vishond'
- Firmin en Piker

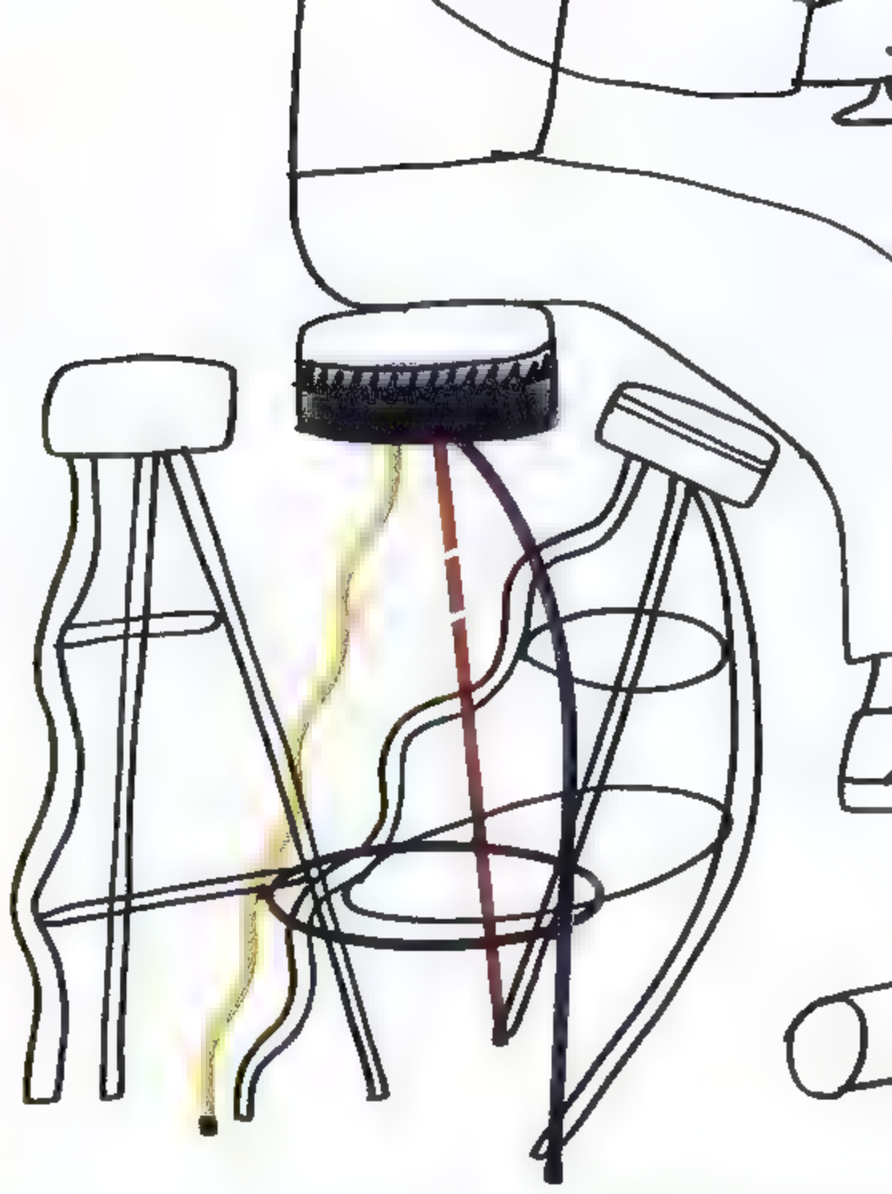

GEHEEL RECHTS – *Drawing Summer Time Life*, viltstift-tekening uit 2009.

zijn vroegste creaties behoorden kleine falla's, figuren van hout en papier-maché die tentoon worden gesteld op het tweewekelijks festival Las Fallas in maart. Aan het eind van het festival worden alle poppen, groot en klein en omhangen met vuurwerk, in brand gestoken. Die bruisende sfeer en fantasievolle poppen zullen ongetwijfeld invloed hebben gehad op zijn latere werk. Ook zee, zon en strand zijn er nooit ver weg.

Met het lezen van boeken had hij vanwege zijn dyslexie veel moeite; strips vormden een dankbaar alternatief. 'Ik las elke strip die los en vast zat. Al had je in de vijftiger en zestiger jaren van de vorige eeuw weinig keus. Het was tijdens de dictatuur onder Franco sowieso lastig om aan informatie in welke zin dan ook te komen.'

RECHTS – Ontwerp voor de Duplex-barkruk, 1980.

Mariscal startte al vroeg met tekenen. Het is voor hem een taal, een vorm van communicatie. Nog steeds onthoudt hij dingen of namen beter als hij ze heeft getekend en er een beeld bij heeft, als een grafische herinnering.

Na begin jaren 1970 twee jaar een grafische studie te hebben gevolgd in Barcelona, sindsdien zijn uitvalsbasis, duikt hij het diepe in en begint undergroundstrips te maken. 'Ik begon met strips omdat het een goedkoop en snel medium is. Ik wilde communiceren en laten zien wat er overal gebeurde. Strips zijn makkelijk te fotokopiëren; je kunt er snel een groot publiek mee bereiken via cafés, bibliotheken, winkels, jeugdorganisaties en dergelijke. Mensen kopen een blaadje en na een paar weken verschijnt er weer een aflevering.

RECHTS – Mariscal is een groot liefhebber van oude VW-hippiebusjes. Hij voert ze regelmatig op in zijn tekenwerk. Hij zegt nog een goed adresje in Amsterdam te kennen om zo'n busje nog eens op de kop te tikken.

Op een gegeven moment blijk je een schare trouwe lezers te hebben opgebouwd die met je willen praten over wat je hebt gemaakt. Dat vind ik fantastisch. De stripvorm leent zich hier ook goed voor door de striptaal, de sequentie en de beperkte ruimte waarin je toch veel informatie kwijt kan.'

Grrrrr

Zijn echte naam is Javier Errando, maar hij verkiest zijn moeders familienaam Mariscal als nom de plume. Samen met onder meer Nazario, de gebroeders Farriol en Cote Cabrera formeert hij begin jaren 1970 in Barcelona de undergroundbeweging El Rrollo Enmascarado.

Hun strips vallen echter al snel onder de censuur van het Franco-regime en Mariscal wijkt een tijdje uit naar Ibiza. Zelf bagatelliseert hij de dreiging die er van zo'n verbod uitging. 'De enige die echt gevaar van het regime te duchten had, was Nazario. Maar die maakte ook 'dirty' undergroundstrips.'

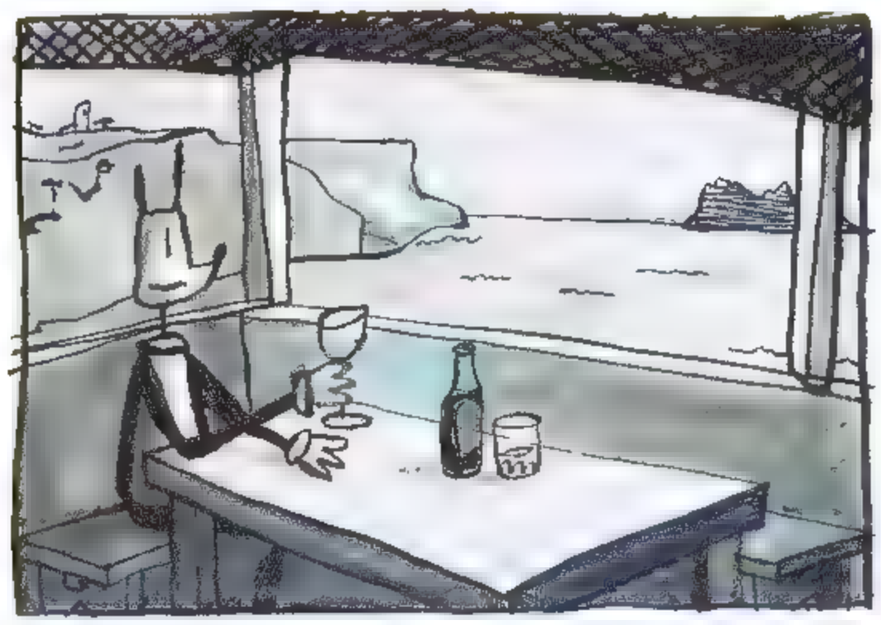

RECHTS – Fermin drinkt een glaasje wijn.

Na de dood van de dictator in 1976 komen de kunstvormen in de ontluikende democratie tot bloei. Voor de stripwereld in Spanje breken mooie tijden aan, onder andere gesymboliseerd door de opkomst van het tijdschrift *El Vibora*. Mariscal kan er zijn strip *Los Garriris* in kwijt, een koortsachtige, bizarre strip met de strandgangers Fermin en Piker en hun vissende hond Julian. De naam Garriris gaat terug op zijn kindertijd, waarin hij tijdens sprookjes die hij aan zijn broertje vertelt de boze figuren steevast aanduidt als 'grrrrr, garriri'. Later gebruikt hij de term om zijn wereld vol vreemde, impulsief handelende strippersonages te typeren. Uiteindelijk blijven Fermin, Piker en Julian over. Nog steeds maakt hij strips over de Garriris. 'Ik teken en schilder ze heel snel. Vaak is het een vorm van afleiding nadat ik druk bezig ben geweest met ander werk. Ik neem de vrijheid om er allerlei experimenten mee uit te voeren. Soms zit er ook geen logica achter. Elk jaar maak ik trouwens nog een schilderij van *Los Garriris*. En ik lees nog steeds strips. Er komt verrassend veel goeds uit. Een poosje terug ontdekte ik bij voorbeeld het werk van Joann Sfar. Het is alleen jammer dat strips nog steeds te weinig worden gelezen.'

ONDER – De kinderstoel Julian, ontworpen in 2004 voor de befaamde Italiaanse meubelproducent Magis.

Nadat Mariscal het steeds minder kan vinden met de uitgever van *El Vibora* die in zijn ogen het tijdschrift op slecht papier drukt en slecht verspreidt, slaat hij vanaf de jaren 1980 ook andere wegen in, zoals design, mode, illustratie en beeldende kunst. Na de eervolle opdracht de mascotte van de Olympische Spelen in Barcelona te ontwerpen, start hij uit noodzaak een eigen studio om de zakelijke kanten van de opdracht in goede banen te leiden. Hij blijft strips publiceren, waaronder *El Señor Mundo*, een krantenstrip uit de jaren 1990 in *El Pais*, waarin Mariscal originele raad weet voor de ecologische wereldproblemen.

Chico y Rita

De afgelopen jaren weet hij een grote droom waar te maken: een avondvullende animatiefilm. Samen met filmregisseur Fernando Trueba (*Belle Époque*) heeft Mariscal in 2010 na zes jaar *Chico y Rita* afgerond. De tekenfilm is (nog?) niet in

Nederland in de bioscoop te zien geweest, maar was wel de openingsfilm van het afgelopen Haff-festival. 'Toen ik een jaar of twintig was heb ik een keer in mijn eentje een animatiefilm gemaakt. Ik wilde uitzoeken hoe dat moest, ook het filmen. Ik maakte ongeveer een minuut film en was daar tien dagen mee bezig. Gekkenwerk! Uiteindelijk doorgrondde ik het proces, maar ik begreep ook dat je een team nodig hebt, wil je echt tekenfilms maken. Als stripmaker kun je veel makkelijker in je eentje aan de slag. Al kun je tegenwoordig wel weer met behulp van de computer een aantal animatietaken zelf doen, met Photoshop bij voorbeeld.'

Nadat Mariscal tegen Trueba, voor wie hij het artwork voor zijn jazzdocumentaire *Calle54* had geregeld, om de haverklap begon over de uitdaging van een animatiespeelfilm, stelde zijn vriend uiteindelijk voor om zo'n project samen op te tuigen. Ze bedachten een concept voor een film èn strip met als hoofdingrediënten latin jazz en gepassioneerde liefde. Start van de handeling: Havana in 1948, tijdens de periode waarin de Cubaanse muziek een grote bloei doormaakt.

Hoofdpersoon van de tekenfilm is Chico, een getalenteerde jazzpianist die verliefd wordt op de veelbelovende zangeres Rita. Als duo worden ze ontdekt en kunnen ze in New York aan de slag. Daar loopt de relatie door misverstanden, ontrouw en verraad stuk. In de film en het boek kijkt Chico in 2008 terug op dit drama, waar toch nog een happy end in het verschiet ligt.

Trueba schreef samen met Ignacio Martinez de Pison het script, Mariscals broer Tono Errando hielp mee met de regie-

Stilleven 'Pastis'

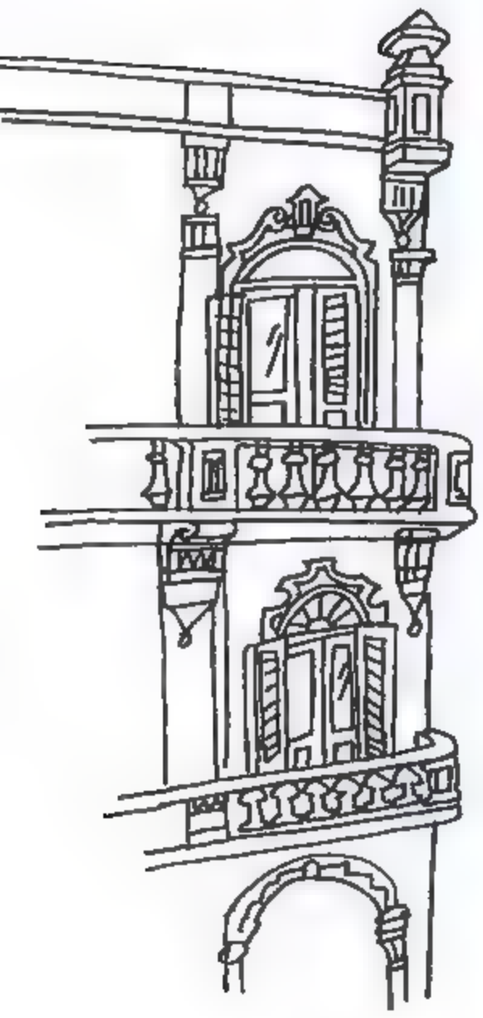

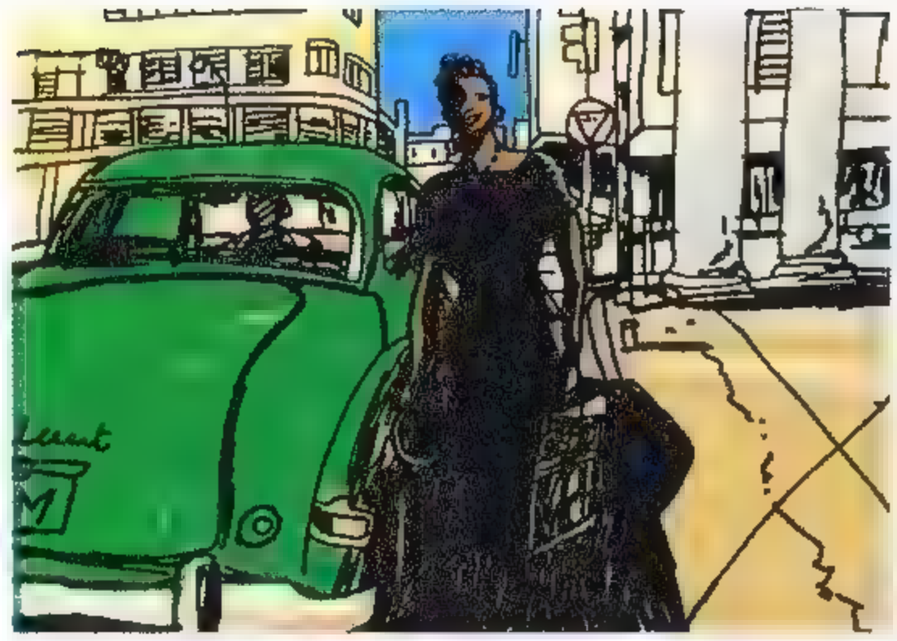

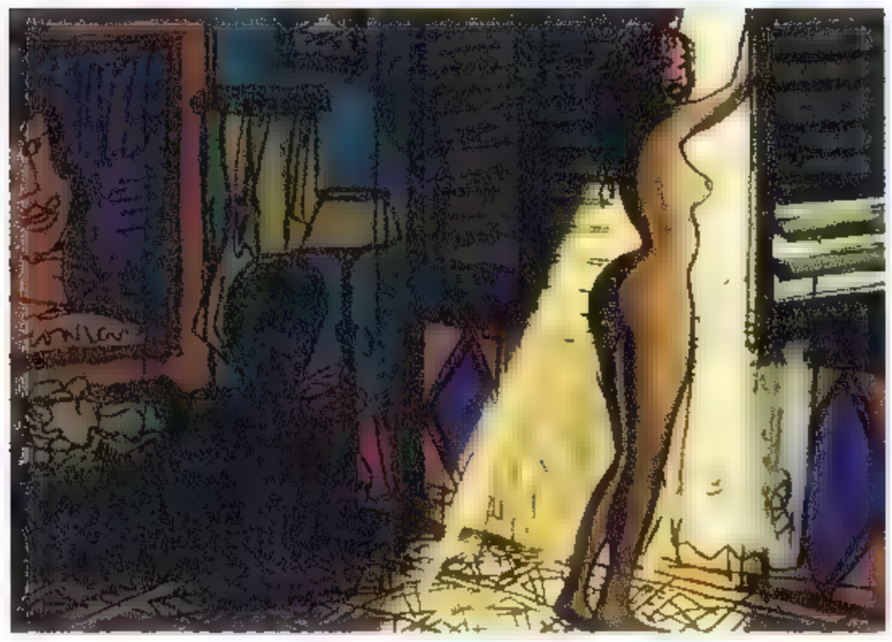

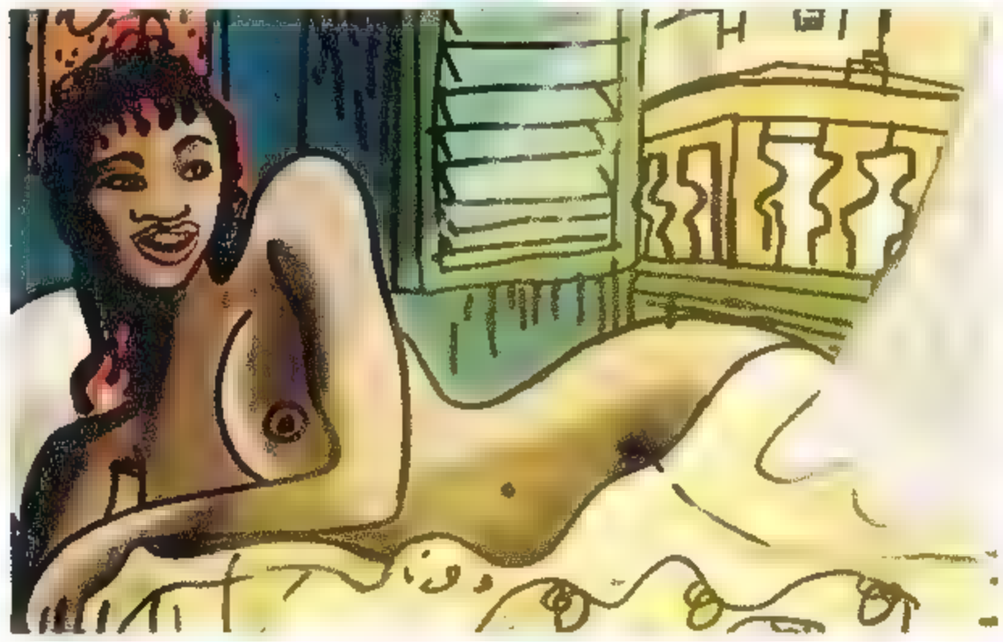

RECHTS - Story-board voor de animatiefilm *Chico & Rita* uit 2008.

ONDER - New York is naast Barcelona Mariscals favoriete wereldstad.

voering. Trueba werkte voor de muziek samen met Bebo Valdes, een legendarische Cubaanse pianist en bandleider die speciaal voor de soundtrack een aantal nieuwe nummers schreef, in de traditie van de Spaanse ballade, de bolero. 'Naast zijn piano zetten we een tafel neer met pen en papier, zodat Bebo de noten van de muziek direct kon noteren', vertelt Mariscal. 'Deed hij dat niet, dan vergat die ze namelijk naderhand. Hij was al over de 90 en is inmiddels 93 jaar!' De tekenaar ging regelmatig naar de muziekopnames toe om te bestuderen hoe de muzikanten bewogen en de zangeres zong. Die bewegingen en het gevoel voor ritme moesten in de animatiefilm zo natuurlijk mogelijk overkomen. 'Ik maakte ook regelmatig opnames van het pianospel van Bebo. Daarnaast heb ik foto's van zijn handenwerk gemaakt en naar foto's van jazzgrootheden als Dizzy Gillespie en Charlie Parker gekeken. Ik wilde echter niet te veel details in de gezichten gebruiken. Dat is lastig animeren. Ik had meer de tekenfilms van *Kuifje* voor ogen.'

Tekenaarsleven

Bij de totstandkoming van de film waren tijdens de piekdagen zo'n tweehonderd man betrokken. Mariscal bereidde met zijn medewerkers van zijn studio veel tekenwerk voor, maar liet het daadwerkelijke animatiewerk over aan een Hongaarse en een Filippijnse studio.

Om zich te documenteren en sfeer te proeven bezocht Mariscal New York; voor Havana baseerde hij zich op documentatiemateriaal. In de film en het boek valt het kleurverschil op: de scènes in Havana zijn overwegend licht van kleur, die in New York donker. 'Ik wil ermee het verschil in

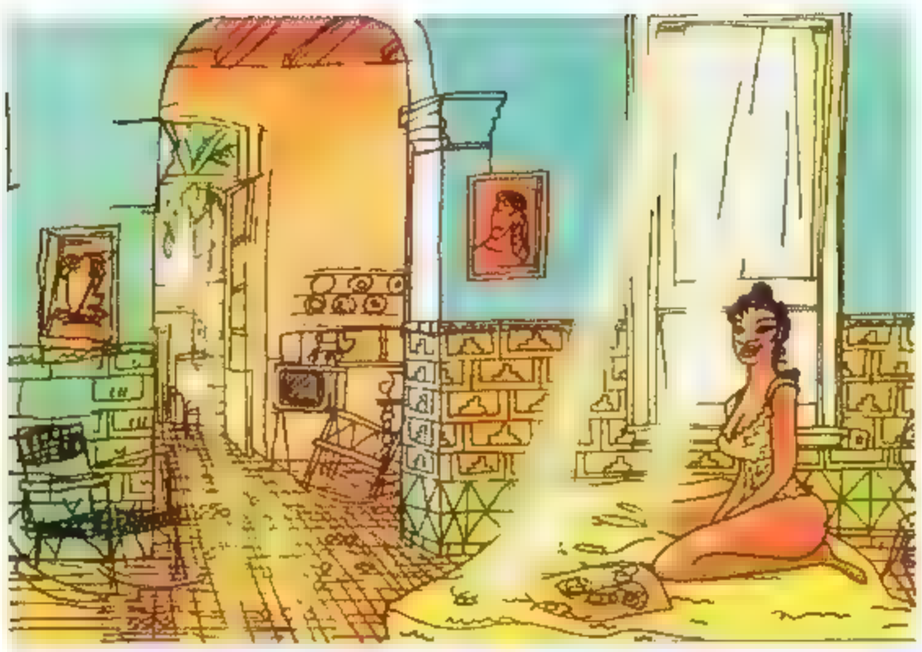

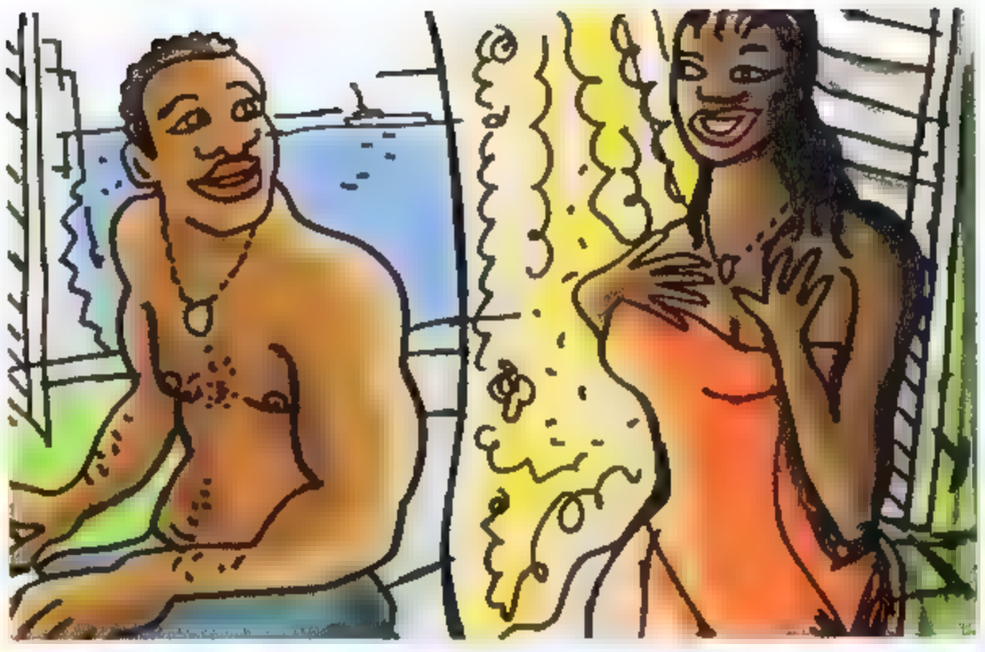

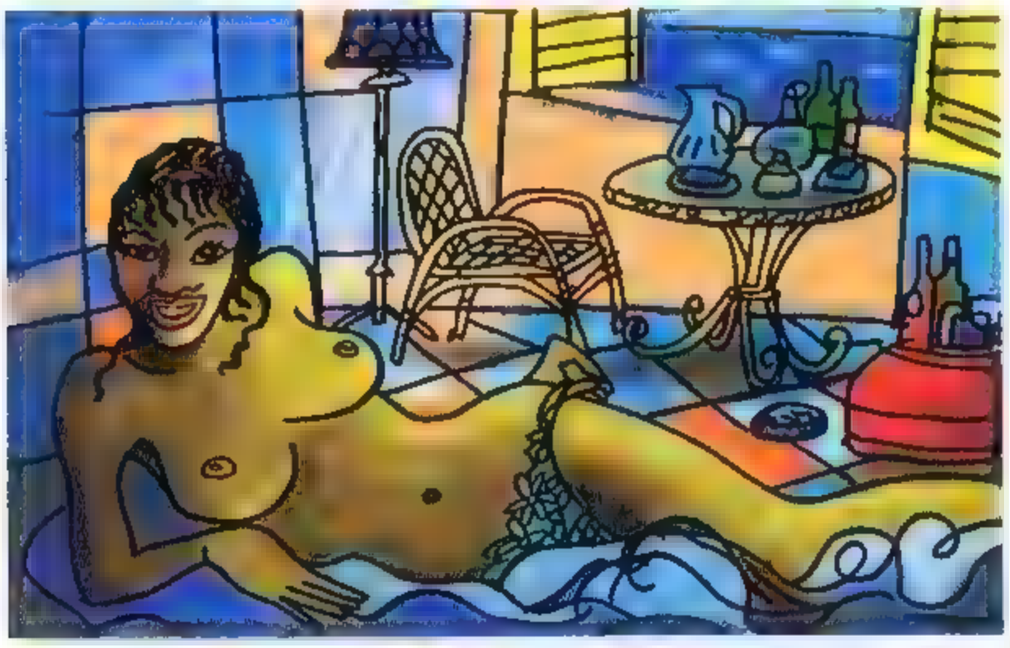

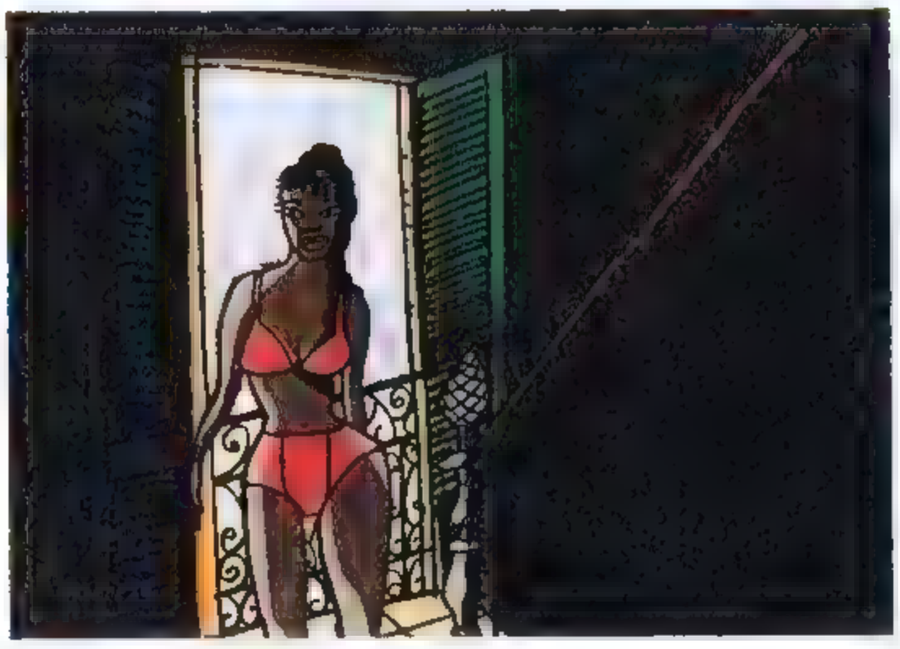

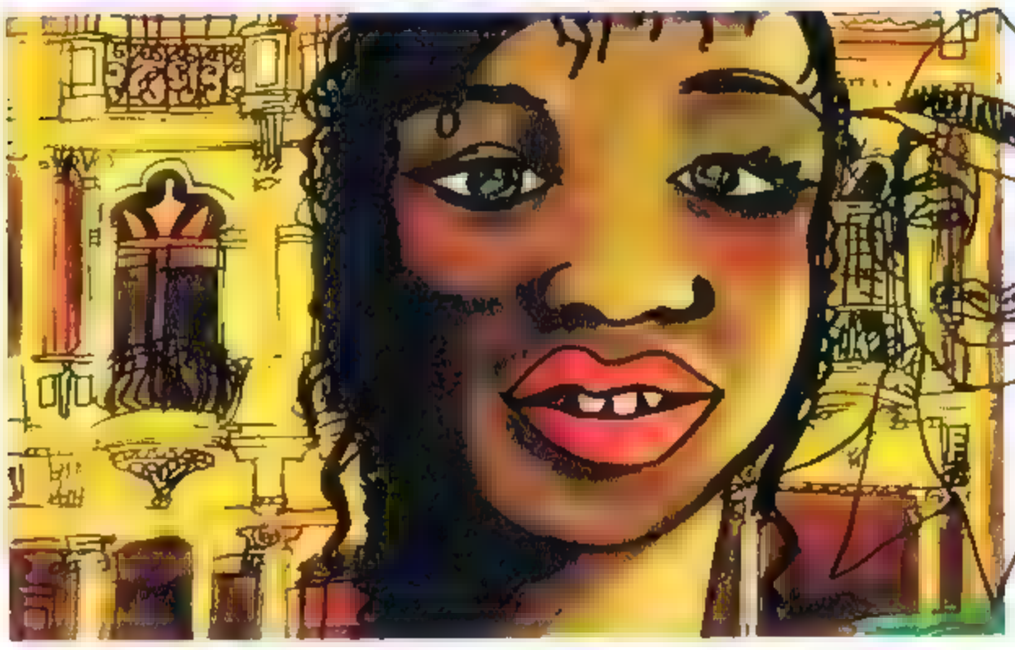

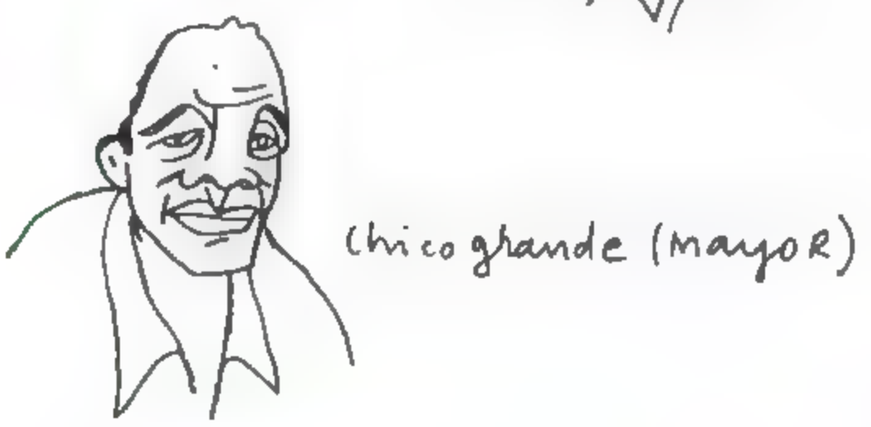

gevoel benadrukken tussen het ontspannen Havana en het gejaagde New York. Het is wat karikaturaal maar in de film werkt het goed. Verder was het ook een praktische keuze: een aantal scènes in New York spelen zich af in de winter.'

Hij erkent dat het lastig was om van de tekenfilm een stripversie te maken. 'Vooral het terugbrengen van de animaties, die normaliter bedoeld zijn voor vertoning op een groot scherm, naar een strip met een 'klein scherm'. Een scène op twee pagina's is één minuut in de film. Je begrijpt dat we daarvoor veel hebben moeten aanpassen.' Het grote manco van de strip is natuurlijk het ontbreken van de muziek, al weet Mariscal de muziekscènes wel overtuigend te verbeelden. Jammer genoeg zit er bij de boekuitgave geen cd bij met de soundtrack, al kan die bij Calle54 Records apart worden aangeschaft.

Het verhaal van *Chico & Rita* wordt in een swingende, kleurrijke, vette klare-lijnstijl in beeld gebracht. 'Poëtische animatie waar je blij van wordt', noemt Mariscal het zelf. 'Sommige fans vinden zo'n aandoenlijke liefdesgeschiedenis meer bij Fernando passen dan bij mij. 'Niet typisch Mariscal', zeggen ze dan. 'Fuck you', zeg ik dan terug. Het past uitstekend bij mij: ik ben tekenaar, dat doe ik mijn hele leven lang al. Ik leid een tekenaarsleven!'

rik.sanders@stripschrift.nl

Met dank aan Viviane Vandeninden en Galerie Champaka.

Meer info

Wie naast *Chico & Rita* meer wil lezen van Javier Mariscal kan terecht bij de Spaanse uitgeverij Edita Sinsentido. Daar verscheen dit jaar de bundel *Los Garriris*, die wellicht ook bij Oog & Blik in vertaling uitkomt.

Een uitgebreid overzicht van zijn werk geeft *Mariscal – Drawing Life*, een lijvig boekwerk dat in 2009 is verschenen bij het Britse uitgeefhuis Phaidon. In deze prachtige uitgave geeft Mariscal commentaar op zijn leven en werk.

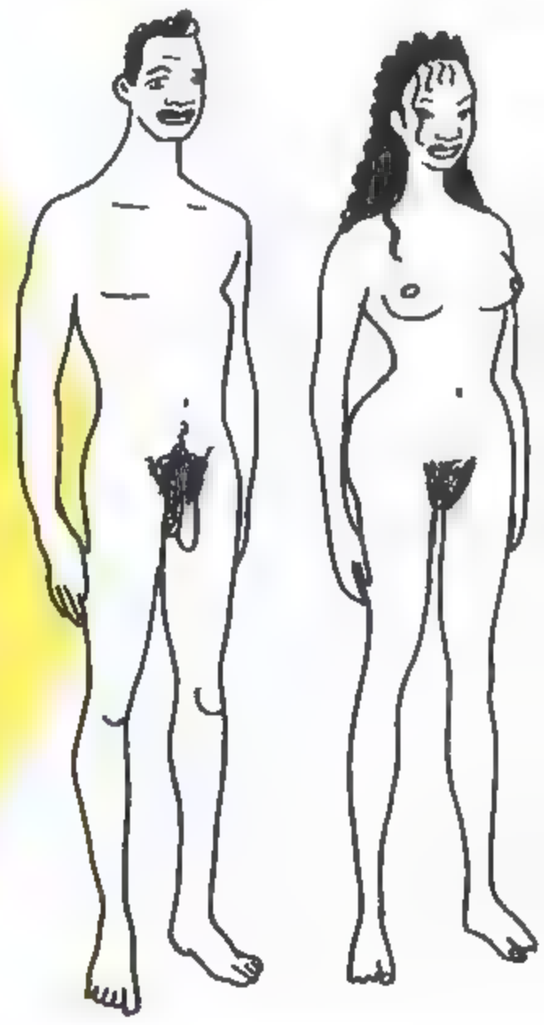

ONDER – De hoofdpersonen uit de film naakt.

Ralph Meyer

Een neusje voor scripts

MICHEL VAN MERRIENBOER

FOTO M.CHEL. VAN MERR.ENBOER

In 1990 verliet Ralph Meyer (Parijs, 11-08-71) Parijs om aan het Saint-Luc in Luik te studeren. Hij heeft een neus voor goede scenario's en een voorkeur voor psychologische thrillers. Vanaf dit moment tekent hij op het hoogste niveau en verbetert zijn stijl. Hij weet ook waar hij voor de scripts moet zijn, want na de studie nam hij contact op met Philippe Vandevelde, beter bekend als de scenarist Tome. Al snel kon hij zijn intrek nemen in het atelier van Tome en Bruno Gazzotti. Met Tome kwam het tot de beroemde driedelige thriller *Hard tegen hard*. Met Gazzotti maakte hij korte sciencefiction-verhaaltjes en ze riepen de hulp in van Fabien Vehlmann om er een goed lopend album van te maken. De samenwerking met Vehlmann beviel ook goed en dat resulteerde in *IAN*. Vanaf het begin was zijn ster rijzende, met als beloning een deel tekenen voor de *XIII Mystery*-reeks. Dit laatste album is weer een schot in de roos en we kunnen nog meer moois van hem verwachten.

Je kreeg vanaf het begin af aan al veel bewondering door je realistisch verzorgd tekenwerk. Verbaasde je dat?

Ralph Meyer: Het stemt me ieder geval heel tevreden. Ik had niet verwacht dat ik bij het eerste album zo'n succes zou hebben. Van kleins af aan ben ik al aan het tekenen en als je merkt dat je werk gewaardeerd wordt dan is dat een enorme opsteker. Ik vind het mooi en spannend dat de lezers van mijn albums genieten.

Hoe kom je als beginnend tekenaar bij een grote uitgeverij als Dargaud terecht?

Ik zocht werk en een goed project om na mijn studie van start te gaan. Na het St. Luc liep ik twee jaar bij uitgeverijen langs om mijn portfolio te laten zien. Ze vonden mijn tekenwerk aardig, maar het verhaal niet goed genoeg. Toen leerde ik iemand kennen die het telefoonnummer had van Tome. Ik heb Philippe verschillende stijlen laten zien van mijn kunnen. Ik bewonderde zijn werk *De weg naar Selma*, daarom leek hij mij de aangewezen persoon om een strip mee te maken. Hij stelde voor samen te werken aan het script dat uiteindelijk *Hard tegen hard* werd. Toen ik zes bladzijden had getekend, liet hij deze zien aan Dupuis en Dargaud. Beide waren geïnteresseerd en we besloten voor Dargaud te kiezen.

Ander perspectief

Jullie hadden onmiddellijk succes met *Hard tegen hard*. Het was ook een origineel concept om drie albums vanuit drie gezichtspunten te vertellen. Hoe kwamen jullie daar zo op?

Philippe houdt van dat soort verhalen. Hij had het script al klaar voor het eerste deel en hij vertelde me dat deel twee en drie vanuit een ander perspectief verteld zouden worden. Het mooie eraan is dat de drie delen geen vervolgen zijn, maar dat alles zich tegelijkertijd afspeelt. Tome heeft een aparte manier van werken. Hij heeft grotendeels het verhaal in zijn hoofd en schrijft dat op, maar om de details in te vullen of om er achter te komen welke kant hij op wilde, kon hij pas verder als hij van mij een paar platen gezien had. Dat gaf hem weer een stimulans om daar op voort te borduren. Vervolgens kreeg ik van hem weer materiaal voor twee of drie bladzijden, maar dat was het maximum.

De trilogie verschilt in meerdere opzichten van de traditionele aanpak. Zo zijn de kleuren erg donker en de hoofd-

persoon is een *loser*, ook dat was tamelijk ongebruikelijk. Waarom hebben jullie voor deze opzet gekozen?
Het is een zeer donker en somber verhaal, dat moest zich uiten in het kleurgebruik. Het speelt zich voornamelijk 's avonds en 's nachts af, daarom is dat de tweede reden dat er veel zwart en donkere tinten gebruikt worden. Het geel hebben we gebruikt als hoofdkleur, omdat de taxi's in New York geel zijn en Telenko taxichauffeur is, een rode draad door het verhaal. Wat ons zo aansprak is dat je in het eerste deel het karakter volgt van Jo Telenko. De Newyorkse taxichauffeur kan zijn gehandicapte vrouw niet luchten of zien. Het liefst zou hij haar vermoorden en zij hem. In het tweede deel volg je het verhaal vanuit Martha, zijn vrouw. Op het eind van het derde deel komen de gezichtspunten bij elkaar.

Ondanks de sterke trilogie, werken jullie sindsdien niet meer samen. Is er een kans dat jullie aan een nieuw album gaan werken?
Nee, met zijn manier van werken kan ik niet overweg. Het is erg lastig om zo aan de slag te gaan, af en toe twee à drie bladzijden krijgt en het een tijd duurt voordat je weer het vervolg hebt. Ik werk nu met scenaristen van wie ik het script kant en klaar krijg. Ik zie namelijk liefst op voorhand wat ik voor uitdagingen krijg om te tekenen. Wat met Tome wel goed liep en wat ik met andere scenaristen ook nastreef, is dat ik het belangrijk vind dat je met elkaar het verhaal bespreekt en erin kwijt kan wat je wilt vertellen.

Uitdaging

Ik hoorde dat je vriend Bruno Gazotti hetzelfde probleem met hem heeft en dat daarom hun serie *Soda* niet verder van de grond komt. Jullie tekenwerk sluit naadloos op elkaar aan, zoals blijkt uit jullie samenwerkingsverband met *Een wolkeloze toekomst*. Is het denkbaar dat jij *Soda* overneemt aangezien Gazzotti op scenario van Vehlmann met de serie *Alleen* veel succes heeft?
Nee, *Soda* zou ik niet overnemen, omdat ik niet in die stijl verder wil. Ik wil me blijven ontwikkelen. Ik merk ook dat ik nog steeds evolueer, want als ik dan weer naar *Hard tegen hard* kijk, dan vind ik dat toch niet denderend vergeleken met wat ik nu maak. Als je kijkt naar mijn laatste album *Page Noire* (Zwarte bladzijde), op scenario van Denis Lapière en Frank Giroud, dan zie je dat ik daarvoor twee stijlen hanteer. Ik vond dat een uitdaging. Bovendien hou ik me liever bij het realistische genre, dat doe ik al vanaf het begin. Mijn nieuwste strip zal, ook naar mijn mening, een andere stijl hebben. Ik observeer meer en dat komt mijn tekenwerk ten goede. Voor ieder nieuw project beoordeel ik welke stijl ik het beste kan hanteren.

Hoe kwam het dat jullie *Een wolkeloze toekomst* maakten?
We deelden vier jaar lang een atelier met elkaar en aangezien Tome ons iedere keer liet wachten op het vervolg van zijn script, kwamen we er al tekenend achter dat we allebei fan zijn van sciencefiction en kregen we zo wat ideetjes, maar al gauw liepen we vast en ontdekten dat het scenarioschrijven echt een vak is.
Wij vonden destijds het werk van Fabien Vehlmann met zijn *Green Manor* erg goed en besloten zijn hulp in te roepen. De samenwerking beviel zo goed, dat ik daarna met Fabien het project *IAN* aanging

Als reeks leek *IAN* een commercieel succes. Toch werd het na vier delen stopgezet. Wat is daar de reden van?
De verkoopcijfers bleven simpelweg te laag. Met het eerste deel zaten we voor de Franstalige markt op 10.000 exemplaren, daarna werd het alleen maar minder. Na het derde deel zagen we dat er geen stijging te verwachten was en besloten we om met het vierde deel het verhaal te eindigen. De oplage was ook te groot. Toch was er genoeg materiaal om het karakter uit te werken, waarmee we met gemak twintig albums hadden kunnen maken. De uitgever en wij

BOVEN – Opzet voor het omslag van de spin-off *XIII Mystery 1: De Mangoest*. Uiteindelijk heeft deze pose het niet gehaald.

ONDER – In de keiharde en cynische thriller Hard tegen hard is geel de hoofdkleur, dit vanwege de taxi's van die kleur in New York.

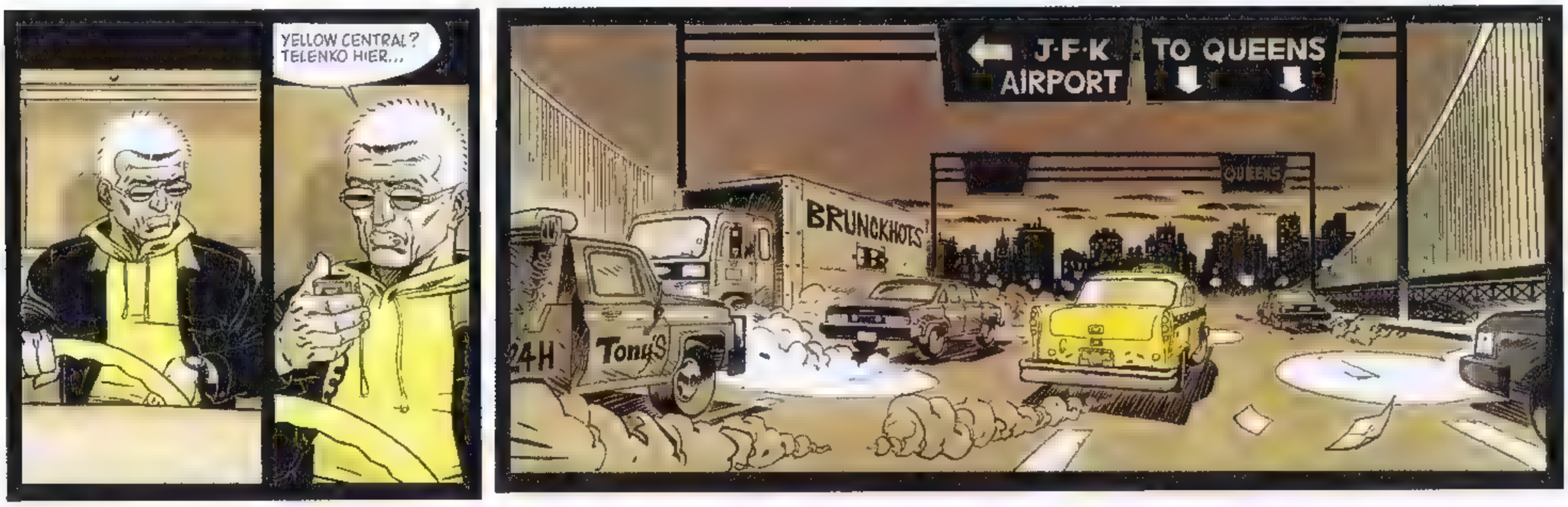

BOVEN – **Nog meer houdingen van de Mangoest die het niet tot het omslag geschopt hebben.**

GEHEEL RECHTS – **Opzetjes van een personage uit Meyers nieuwe strip *Asgard*.**
ERONDER – **Als primeur de eerste bladzijde uit *Asgard 1*, dat pas volgend jaar in album verschijnt. Vikingen doen het opnieuw goed in de strip.**

vonden het erg jammer dat de stekker eruit werd getrokken. We geloofden allen in de serie.

Waarom werd op een gegeven moment een monster in het verhaal geïntroduceerd?
De psychologische benadering van een kunstmatig mens vonden we een interessant gegeven. Wij wilden een androide die in staat zou zijn om zijn emoties te voelen, kan denken zelfs en pijn ervaart. IAN staat voor Intelligentie op Artificiële en Neuro mechanische basis. Het is een ingewikkeld plot en dat is waarschijnlijk ook de reden dat het niet goed overkwam bij het publiek. Dat zogenaamde 'monster' is eigenlijk het onderbewuste van IAN. Het bestaat niet echt, maar is slechts visueel, om te laten zien wat er bij IAN gebeurt zodra hij buiten zichzelf treedt. Zijn alter ego zou zo steeds meer macht krijgen, wat het leger veel angst inboezemde. Waarschijnlijk hadden we er beter aangedaan om dat monster niet te introduceren en een andere invalshoek te kiezen voor de ontwikkelingen van IAN.

ONDER – **Ralph Meyer wilde van 'het spook' de Mangoest heel graag de krochten van zijn ziel blootleggen.**

Niet zomaar een huurmoordenaar

Je werd uitgekozen om een episode van *XIII* te tekenen en je mocht gelijk het spits afbijten. Voelde je je vereerd?
Jazeker en ik voelde me uiteraard zeer trots dat ik werd geselecteerd. Yves Schlirf, redactioneel directeur van Dargaud, legde William Vance en Jean van Hamme een lijst met namen voor. Yves vond dat er nog genoeg personages waren die interessant zijn om uitgewerkt te worden. Ik hoorde later dat Vance mij meteen zag zitten. En al gauw was er een ontmoeting met Van Hamme om over het geheime project te praten.

Hoe werd bepaald dat je je op de Mangoest zou storten?
Omdat ik de eerste was die aan de slag mocht, had ik de eerste keus. Van alle karakters sprak de Mangoest mij het meeste aan. Ik had het idee dat over hem het meeste viel uit te werken en hij is prominent door de hele serie aanwezig. Ook al doet hij soms niet mee, je voelt dat hij nooit ver weg kan zijn. Iemand wordt niet zomaar zo'n huurmoordenaar. Ik wist dat ik hem anders moest benaderen dan dat Vance hem heeft uitgewerkt. Ik maakte hem meer iemand met wie je mee kon leven, iemand van vlees en bloed. Dat ik met Xavier Dorison aan het verhaal ging werken, was toeval. Yves bepaalde dat hij de aangewezen persoon was om het karakter uit te werken.

Als je er op terug kijkt, vind je dan niet dat er wat steken in het verhaal zijn gevallen door voor een simpele uitweg te kiezen? Bij voorbeeld, dat de organisatie de Mangoest eerst wil lozen en dat hij een moment later door de leider wordt gebeld om XIII uit de weg te ruimen?
De Mangoest werd een gevaar voor de organisatie, hij werd een bedreiging voor ze en werd te sterk.
Op het eind zag de organisatie in dat ze zo iemand beter in hun eigen kamp konden behouden. Bovendien hadden ze iemand nodig die de nieuwe XIII moest opsporen.

Of het moment dat de Mangoest XIII weet te raken, terwijl XIII net aan boord in het donker rondliep. Was dat niet een te gemakkelijke oplossing om te verklaren waarom XIII met een schotwond overboord viel?
Nee, dat denk ik toch niet. De Mangoest raakte XIII van korte afstand op het moment dat hij zijn silhouet voorbij zag komen. Dat XIII zich liet verrassen had te maken met de weersomstandigheden, het was donker en het regende hard en hij kwam net daar aan boord.

Vorig jaar werd er een opvolger gezocht voor de hoofdreeks, zou je daarvoor ook in aanmerking zijn gekomen?
Ik had al gehoord dat Vance niet meer de continuïteit kon waarborgen en dat ze naar een opvolger zochten. Ik ben niet benaderd, maar ik had voor de eer bedankt, omdat ik graag andere projecten wil doen. Eén zo'n deel uit de *XIII*-reeks was leuk.

Hoe komt het dat je iedere keer met een bekende scenarist in zee weet te gaan?
Het fundament van het verhaal moet goed zijn. Zonder een heel goed scenario zou ik er niet aan beginnen. Uiteindelijk word je altijd herinnerd aan wat je gemaakt hebt. Na de delen met Tome, is eigenlijk voor mij alles wat daarna kwam makkelijker gegaan. Ik ben en blijf selectief in wat ik maak, want ik krijg veel aangeboden.

Je nieuwe project is alweer met Xavier Dorison?
Ja, de samenwerking aan *De Mangoest* beviel zo goed dat ik met Xavier momenteel een vikingverhaal met een held genaamd 'Asgard' maak. Het is een soort *Moby Dick*-avontuur, maar dan met vikingen. Dit worden twee delen. Echt niet meer!

michel.van.merrienboer@stripschrift.nl

[BITS & PIECES → TSJOK]

De stripmaker kan zichzelf alleen duidelijk maken in zijn tekeningen door heldere maatregelen. Rijdt er een wals over je heen dan ben je helemaal plat. Ben je stoned dan zie je grote blauwe of roze sterren. Waar iets botst daar hoor je kleng of deng in de balloon. Simpel en doeltreffend. Ieder kind vanaf een jaar of drie begrijpt dat. En sommigen wat later.

Dat is allemaal tot daar aan toe. Maar echt vreemd wordt het als afgestudeerde artsen serieus onderzoek gaan doen in die plaatjes. Een stel Duitse hersenchirurgen is de *Asterix en Obelix*-albums ingedoken. Ze doen daar verslag van in het Duitse medisch tijdschrift *Acta Neurochirurgica*. Anno 2011. Zo'n kwart eeuw na publicatie van de meeste albums.

In de eerste plaats stellen ze vast dat de door toverdrank beïnvloede spieren van beide hoofdpersonen heel wat kapot maken. Nou was dat ook precies de bedoeling, mompel ik dan. Ze willen van die Romeinen af. Dat doe je niet door overleg in de groepspraktijk. Gewoon erop losrammen. Helaas vinden de artsen de blijvende effecten wel erg in strijd met de vrolijke plaatjes in de albums.

Dit onderzoeksteam van gerenommeerde Duitse hersenchirurgen heeft een bijzonder gevoel voor humor.

Ze stellen door *close reading* vast dat 704 personen in 34 albums overduidelijk de symptomen van zwaar hersenletsel vertonen. Je ziet die jongens en meisjes in de witte jassen al voorovergebogen over de plaatjes hangen. Met een loep wordt vastgesteld dat er wee [illegible] een rolg uit de mond van een Romein hangt. Bovendien wijzen de vele gezwollen ogen op een schedelbasisfractuur. Tevens stellen ze vast dat er 698 mannen, overwegend inwoners van Rome, slachtoffer zijn. Oorlogsgeweld stel ik vast. Risico van het vak. Hoef je maar niet gaan veroveren. Opvallend genoeg blijven de zes vrouwen die buiten westen raken onbesproken, terwijl juist daar toch sprake zou kunnen zijn van strafbare oorlogsmisdaden. Geen woord daarover.

Dat is voer voor mosten natuurlijk. Er zijn, vrees ik, ook al ergens een paar [illegible] die ze-advocaten aanvullend onderzoek in stripalbum aan het doen. Bereiden vast en zeker een aanklacht tegen de uitgevers voor wegens aanzetten tot zinloos geweld. De humor is tegenwoordig voorzien van korte lontjes.

Al deze mishandelingen, stellen de artsen vast, vinden plaats onder invloed van drogerende middelen gebrouwen door Panoramix. Cynisch genoeg verliest juist hij als zwaarste geval zijn [illegible]. Raakt bovendien gedesoriënteerd als gevolg van hersentrauma. Obelix dropt in *De strijd van de stamhoofden* een meteoriet op zijn bol. Bedrijfsongeval zullen we maar zeggen. Desondanks wel ernstig hersenletsel. De Duitsers geven in het artikel nog een aan dat hun onderzoek niet compleet is. Ze willen de aandacht vestigen op de gevolgen van hersenletsel.

Ik begrijp dit niet helemaal. Iedereen associeert Asterix en Obelix met vrolijkheid en succes. Het communiceert niet om die albums opeens een andere lading mee te geven. Integendeel. Want in het volgende plaatje na de klap is iedereen weer springlevend. Hoezo hersenletsel? Zelfs na drie ton steen op zijn kop herstelt Panoramix volkomen. Nou, moderne dokter, waar blijf jij met je wondermiddel? Nee, geef gewoon een moderne striptekenaar een mooie opdracht voor een goed verhaal over hersenletsel.

In Nederland kan het zeker geen kwaad. Al was het maar om de negende kunst te behoeden voor de klauwen van een kunstarme staatssecretaris. Gelukkig is hij geen minister. Of hersenchirurg.

ben.bits@stripschrift.nl

Het goede gevoel van Peter Bonte

TEKST DE KRIEF

Bij Peter Bonte (42) zit het stripvirus van jongs af aan in de poriën. Vandaag de dag is hij op vele fronten betrokken in de stripwereld. Hij is stripwinkelier in Brugge, uitgever van zowel werk van jonge stripmakers als van oude soms vergeten stripverhalen, maker van de stripdatabank op DVD, oprichter van het stripforum 'De getekende reep' en winnaar van de Stripvos, een prijs die hij in 2010 van het Vlaamse Stripgilde kreeg als 'meest verdienstelijke persoon in de stripwereld'. Dat deed hem desgevraagd zeer goed vanwege het feit dat het een prijs van stripmakers zelf is. 'Die erkenning bevestigde dat ik in mijn carrière de goede keuzes heb gemaakt'.

Peter Bonte: 'Vroeger thuis lazen we al veel strips. De kast met strips werd aanzienlijk voller toen mijn vader de collectie van de plaatselijk Brugse bibliotheek 'De Eenhoorn' overnam en er ineens honderden strips werden toegevoegd. Ik was toen tien jaar en kan me dat nog goed herinneren.

Kort daarna, zo rond mijn twaalfde, is het verzamelen écht begonnen, denk ik. In die tijd had je in mijn omgeving nog nauwelijks tweedehandsboeken- of stripwinkels en we waren dus afhankelijk van rommelmarkten en dergelijke. Samen met mijn vader, een verzamelaar van vooral science-fiction en LP's, struinde ik heel West-Vlaanderen af op zoek naar eerste drukken en antiquarische strips. In die tijd was ik nog niet zo kritisch; ik was met vrijwel ieder boek blij want het ging me vooral om het kunnen lezen van wéér een stripverhaal.

Direct na school besloot ik dat gat in de stripmarkt zelf te gaan vullen. Al toen ik negentien was opende ik mijn winkel. Je had in die tijd, eind jaren 1980, alleen stripspeciaalzaak De Striep die van 1981 is; ik startte in 1989.

Matla als voorbeeld

Mijn kennis had ik vooral uit de Matla-catalogus. Mijn eerste exemplaar is die met *Suske en Wiske* op de voorkant (1989. TdK). Die catalogi blijven voor mij de beste manier van het catalogiseren van strips. Vooral het overzicht per serie spreekt me erg aan. Ik vraag Matla bij ieder contact of er een nieuwe versie komt en hij zegt dat ook steeds opnieuw toe.

De Matla-catalogi zijn ook de indirecte bron voor mijn eigen digitale stripdatabank geweest. Later is die weer de basis gaan vormen voor de website van Catawiki.

Vanaf 1995 ben ik ook strips gaan uitgeven. Ik ben zelf niet creatief, schrijf geen verhalen en kan niet tekenen. Ook ben ik niet zo heel consistent in mijn uitgeefcriteria. Ik moet er vooral zèlf een goed gevoel bij hebben. Als een amateur mij zijn werk aanbiedt, stel ik daar geen hoge eisen aan. Het werk dat een tekenaar er al in heeft zitten, vind ik al de moeite waard.

Daarnaast probeer ik binnen mijn contacten in de stripwereld ook de rechthebbenden van de strips, die ik zelf besluit uit te geven, te lokaliseren. Verreweg het gemakkelijkst is het natuurlijk als de tekenaar nog in leven is. Of desnoods zijn vrouw. Als het aankomt op de kinderen heb ik minder goede ervaringen. Die moeten dan allemaal toestemming geven en een familieraad vormen met alle rompslomp die daarbij komt kijken. De min of meer bekende auteurs ontvangen een deel van de opbrengst, de amateurs moeten zich tevreden stellen met een aantal albums. Ik kan redelijk goedkoop produceren omdat ik vrijwel alles in eigen beheer uitvoer: ik heb een digitale printer,

BOVEN - Uit het familiearchief: Peter Bonte (rechts) met zijn vader op de rommelmarkt.
ONDER - Een Xerox kopieer- en printmachine. Bonte: 'Zo een heb ik er thuis staan voor al mijn digitale printwerk'.

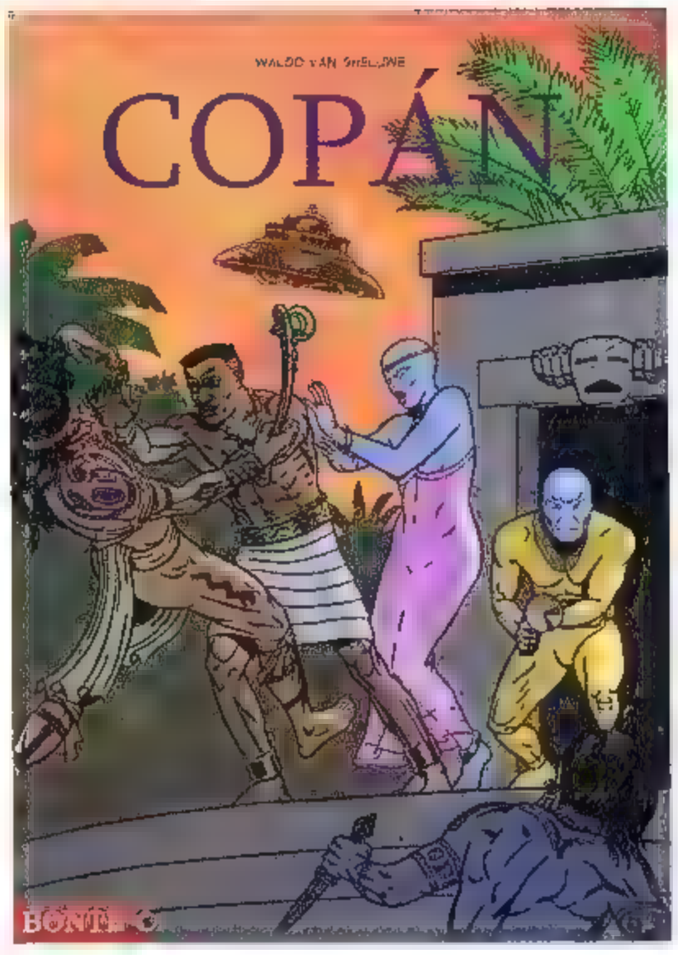

LINKS - **Omslagtekening door Dirk Nuyts van het volgend jaar te verschijnen *Kari Lente*-album *Het wezen uit de ruimte*. Het verhaal verscheen eerder in de reeks *Klarinet & Co* bij uitgeverij Born in 1975.**

en zowel het scannen, het monteren en vormgeven, het uitlijnen en de distributie hou ik in eigen hand.

De collectie Bonte

Mijn voorkeur gaat uit naar het uitgeven van niet eerder in albumvorm verschenen verhalen, al kan ik ook zeer tevreden zijn met een mooie heruitgave. Over de uitgaven van Bob Mau *(Kari Lente)* en Gilbert Declercq *(Rud Hart)* ben ik bij voorbeeld zeer tevreden. Van Bob Mau geef ik ook andere dingen uit, zoals schetsen, losse tekeningen en postkaartjes die hij vroeger voor zijn familie maakte.

De reeks *Bonte Magazine* startte ik op met als voorbeeld de *Collectie Fenix* van de vereniging Brabant Strip. Het is een collectie met werk van diverse auteurs; ook daarin zitten weer de *Kari Lente*-strips van Bob Mau. Het leuke van die delen is dat de verhalen eerst als reclame-uitgaven van Knorr met een heel ander, veel kleiner omslag zijn verschenen. Bob Mau had al wel A4-omslagen gemaakt, maar die zijn nooit gebruikt. Hans de Bisschop (alias Scaramanga) heeft deze digitaal bewerkt naar een iets groter formaat en opnieuw ingekleurd.

Verder heb ik onlangs drie delen met verhalen van Eddy Paape en Yves Duval uitgebracht. Ik merk dat die vooral in Nederland aanslaan. Net als *Rud Hart*, bekend van de Nederlandse *Eppo* en *Tina*. Ook strips die in *Kuifje* hebben gestaan doen het in Nederland goed. Mijn afzetmarkt zit voor 75% in Vlaanderen en voor de rest in Nederland. De oplages stel ik de laatste tijd naar beneden bij. De eerste 'Paape' had bij voorbeeld een oplage van 700 exemplaren; bij het tweede en derde deel waren dat er nog slechts 350. Je merkt dat er een selecte groep is die alles verzamelt van bij voorbeeld Mau of Declercq. Problemen voor mij zijn enerzijds de opslag en anderzijds de distributie. Sinds kort staat een ander voor mij op enkele beurzen in Nederland waarbij het mijn doelstelling is de strips wat bekendheid te geven. Winkeliers in Nederland staan nog niet echt aan op mijn uitgaven.

Plannen maak ik nooit; vaak komen dingen gewoon op mijn pad. Ik ga door met *Kari Lente* – die uitgaven van Born uit de jaren 1970 zijn zo slecht uitgegeven... ze vallen vaak van ellende uit elkaar – en ik heb nog werk van stripmaker Buth op het productielijstje staan.'

teus.de.kruijf@stripschrift.nl

MIDDENBOVEN - ***Kari Lente 12: Het eiland der mini's*, een deel dat in de tweede reeks van tien albums van heruitgaven van uitgeverij Standaard gaat verschijnen.**

BOVEN - **Behalve klassiekers geeft Bonte ook werk van minder bekende auteurs uit. Waldo van Gheluwe tekende *Copán* over een buitenaards volk. Al in 1982 verscheen van zijn hand *Zarkad* in de *Magnum-reeks*.**

ONDER - **De omslagen van de drie delen met werk van tekenaar Eddy Paape op scenario van Yves Duval. Klassiekertjes uit respectievelijk het Wilde Westen, de oorlog en de Franse Revolutie.**

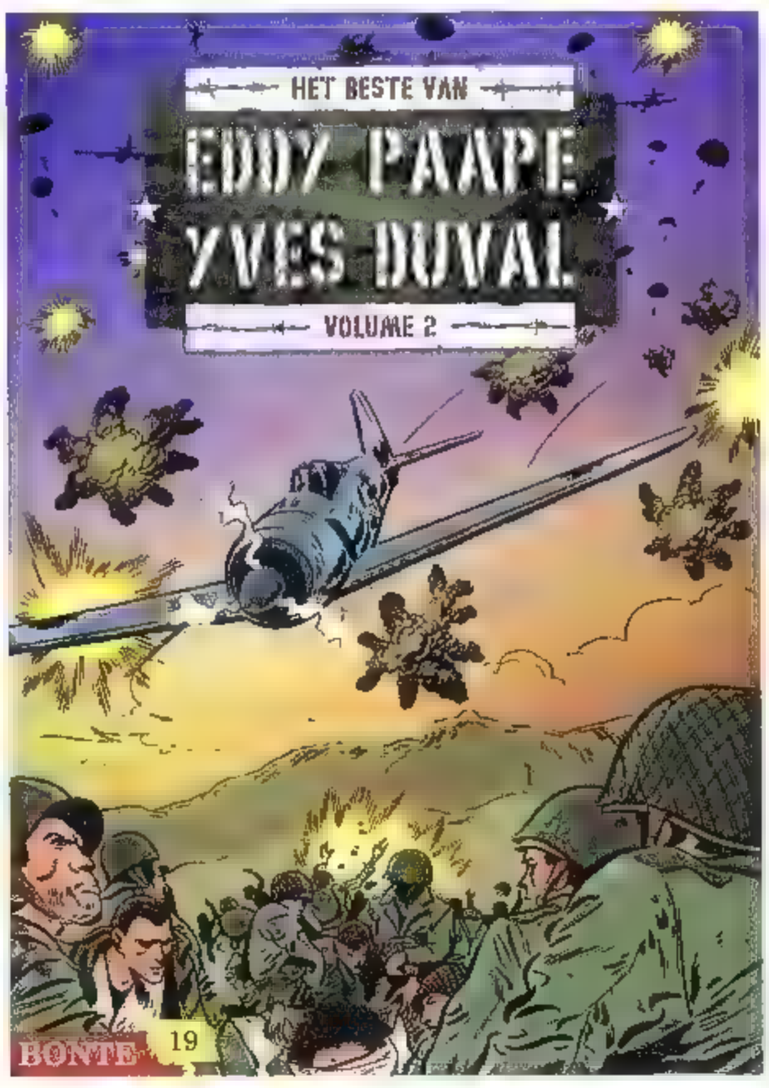

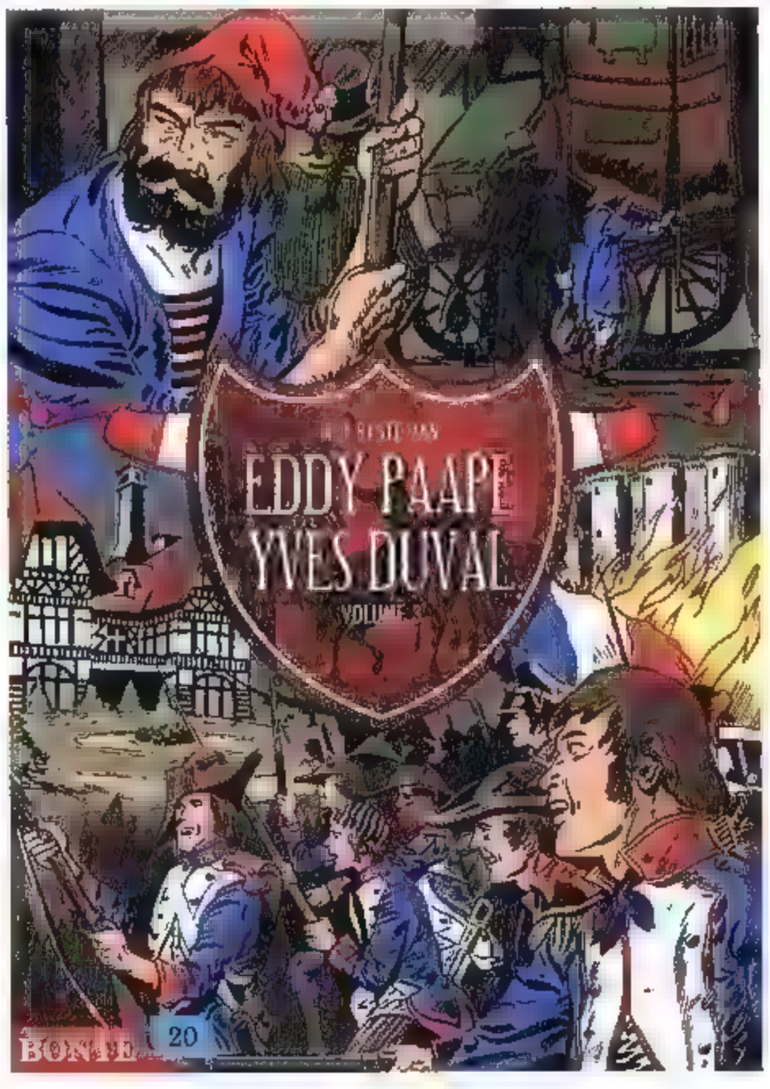

Bert Bus 80 jaar

ROB VAN EIJCK

FOTO JAKAR

Het is 1958 en ik zit aan tafel. Voor mij ligt een stapeltje willekeurige nummers van het weekblad *Sjors*, waarin ik gretig blader. Bijna alle strips er in vind ik leuk, of spannend. Maar er zijn er een paar die ik telkens en telkens weer herlees. *Sterke Boog* bij voorbeeld, een stoere Indiaan, of *Max Bravo*, een huzaar van Napoleon. En *Billie Turf* natuurlijk, die continu in de clinch ligt met docent Kwel. En daar bovenuit steken nog twee andere strips: *Olaf Noord* en *Theban*. Twee totaal tegengestelde strips wat onderwerp betreft: Olaf Noord zit in de toekomst en *Theban* speelt in het verleden. Maar toch lijken ze op elkaar, want ze zijn in dezelfde stijl getekend. Ze hebben dezelfde maker: Bert Bus, die onlangs 80 is geworden.

Bert Bus (Santpoort, 19 juli 1931) heeft een carrière achter de rug die verschilt van die van de meeste andere striptekenaars. Hij heeft namelijk altijd in vaste dienst gewerkt, eerst van uitgeverij Spaarnestad, daarna van Oberon. En als zodanig was hij minder meester over zijn eigen strips dan andere stripauteurs. Soms kon hij zijn eigen gang gaan en de strips maken die hij zelf wilde, soms kreeg hij strips opgelegd. Mede daardoor heeft hij niet zijn leven lang één grote stripserie getekend, maar een groot aantal verschillende stripverhalen. Soms in een serie, soms eenmalig.

Science fiction en geschiedenis

Na de Tweede Wereldoorlog trad Bert Bus op zeventienjarige leeftijd in dienst bij Spaarnestad, waarvoor hij jarenlang werkte in de Spaarnestad Studio aan het Nassauplein in Haarlem, samen met onder anderen de tekenaars Nico van Dam en Harry Balm. Eerst hield hij zich voornamelijk bezig met het tekenen van illustraties en patronen voor het vrouwenblad *Libelle*, maar in 1953 ging zijn stripcarrière van start met de strip *Olaf Noord*. Hierin kon hij mooi één van zijn twee hobby's kwijt: sciencefiction. Deze strip verscheen zoals bijna al zijn verhalen, die hij voor een groot deel ook zelf heeft geschreven, in het weekblad *Sjors*. Daarin liep ook, tegelijk met *Olaf Noord*, zijn gagstripje *Skokan* (1955-1956), over een prehistorisch jongetje.

In 1957 stapte hij van de sciencefiction over op zijn andere hobby, de geschiedenis, en tekende hij de avonturen van *Theban*, de eerste wereldreiziger (1957-1959). Maar toen *Sjors* in 1959 van formule veranderde, moest *Theban* op last van de redactie verdwijnen en tekende Bert Bus eerst een drietal op zichzelf staande verhalen: *De brug in het oerwoud* (1960-1961), *De gouden kraag* (1962) en *De slavenkoopman van Pompeï* (1963). Daarna verschenen twee verhalen van *Cliff Rendall*, weer een sciencefictionstrip (1963-1965) en hierna tekende Bert Bus een bewerking van het bekende verhaal van *Huckleberry Finn*, gevolgd door *Lance Barton*, alweer een sciencefictionserie, die het drie verhalen volhield. Voor vriend en collega Nico van Dam schreef hij tussen 1958 en 1967 ook nog eens de strip *Woep en Wap* voor het vrouwenblad *Rosita*.

In 1969 liep hij tijdelijk van *Sjors* over naar het meisjesblad *Tina* en bewerkte hij een scenario van C. Keene, waaruit de strip *Nancy Drew* voortkwam. Een jaar later, eveneens in *Tina*, volgde nog het verhaal *Jola en de ruimterace*. Maar daarna keerde Bert Bus terug naar *Sjors* waar hij een gemoderniseerde versie van het Britse *Archie, de man van staal* ging tekenen, nadat de productie hiervan in Engeland was gestopt.

Toen de stripafdelingen van De Spaarnestad en De Geïllustreerde Pers samen verder gingen als Oberon, vervoegde Bus zich bij het nieuwe stripblad *Eppo* en begon hij daarin de serie *Stef Ardoba* (1975). Hierin kon hij allebei zijn grote hobby's kwijt, want deze strip was een combinatie van geschiedenis

en sciencefiction. *Stef Ardoba* liep tot 1982 en werd opgevolgd door de historische strip *Malorix* (1983-1985).
Intussen was hij ook aanwezig in het sciencefictionblad Essef met de strip *De Vechters van Shar-Yaban*, onder het pseudoniem Max Mutesius. In 1986/87 maakte hij ter afsluiting van zijn loopbaan de trilogie *Russ Bender* voor *Eppo Wordt Vervolgd* en later *Sjors en Sjimmie Stripblad*.
In januari 1990 ging Bert Bus vervroegd met pensioen, mede veroorzaakt door de reorganisatie van *Sjors en Sjimmie Strip-blad*. In 2004 ontving hij samen met Harry Balm en Nico van Dam de Bulletje & Boonestaakschaal voor zijn bijdragen aan de ontwikkeling van de Nederlandse strip. Eveneens samen met Nico van Dam werd Bert Bus in april 2010 tijdens de jaarlijkse lintjesregen benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau, als erkenning voor zijn werk als amateur-archeoloog bij de opgravingen in Velsen en de verwerking daarvan in zijn strip *Malorix*.
Want in *Malorix* kon Bert Bus weer zijn grote liefde voor de geschiedenis kwijt, gebaseerd op zijn eigen bijdrage aan de opgravingen van Romeinse resten in Velsen. Zijn andere grote hobby, sciencefiction, kon hij niet echt kwijt in *Malorix*, maar die had hij al voldoende uitgeleefd in *Stef Ardoba*, *Cliff Rendall*, *Lance Barton* en *Russ Bender*. En natuurlijk primair in *Olaf Noord*, waarmee we weer terug zijn aan het begin van zijn carrière. Want *Olaf Noord*, en in nog grotere mate *Theban*, dat is voor mij persoonlijk Bert Bus. Uiteraard vanwege de zodanig diepe indruk die deze verhalen op mij gemaakt hebben in de bevattelijke kinderleeftijd, dat ik scènes ervan zelfs naspeelde in de achtertuin. *Olaf Noord* was – samen met *Kapitein Rob* – mijn eerste kennismaking met sciencefiction, en *Theban* heeft, door zijn omzwervingen door een mythologisch-historische wereld, bij mij de liefde voor de geschiedenis stevig aangewakkerd.

Historisch decor

Theban – De eerste wereldreiziger speelt omstreeks 1300 v.C., afgaande op het historische feit van de slag bij Kadesh, die aan het eind van het verhaal nog even snel geleverd wordt, voordat Bert Bus onder druk van de redactie van *Sjors* een eind aan zijn verhaal moet breien.
Veel meer historische feiten zijn er verder niet in te ontdekken, want Bus hanteert meer een historisch decor dan een historisch verhaal. Het was zijn bedoeling met *Theban* een langlopende stripserie te maken, waarbij zijn stripheld de hele wereld zou bereizen, vandaar ook de ondertitel 'De eerste wereldreiziger'. Zo ver is het echter niet gekomen, want toen *Sjors* in 1959 zijn formule wijzigde, besliste de redactie dat er geen plaats meer was voor *Theban*, zodat Bert Bus snel een einde moest maken aan de reislust van Theban. Toch had deze niet bepaald stilgezeten, in de precies twee jaar dat strips in *Sjors* heeft gelopen. Hij begon in het noorden van Griekenland, waar hij met zijn stam binnenviel, reisde vervolgens wat zuidelijker door Griekenland, stak over naar Kreta en kwam uiteindelijk in Egypte terecht. Best een stevige reis dus, voor een periode van twee jaar. Maar het was niet wat Bert Bus zich voor ogen had gesteld: hij wilde Theban de hele wereld over sturen, ook naar gebieden die in de Oudheid niet of nauwelijks bereisd werden. Maar daar werd dus door de toenmalige redactie van *Sjors* abrupt een stokje voor gestoken.
Theban begint dus als invaller in Griekenland, wat niet zo vreemd is, want zo zijn de 'klassieke' Grieken ook begonnen. In twee golven, die van de Ioniërs en van de Doriërs, zijn de latere Grieken vanuit het noorden binnengevallen, en tot die laatste groep moeten we Theban rekenen.
Maar hij moet op reis, dus is een kleine ruzie met de zoon van het stamhoofd over de vraag wie tijdens de jacht een zwijn heeft gedood, al voldoende voor hem om uit gekwetste trots de stam de rug toe te keren. Maar hij is nog amper weg, of hij valt al in handen van slavenhandelaars, die hem naar Kreta willen brengen om te verkopen . Hij ontsnapt, maakt en passant kennis met de verdreven koning van Marathon en diens dochter, en weet na veel gedoe een aantal stamgenoten uit handen van de slavenjagers te bevrijden, waarna hij bij zijn stam terugkeert, waar een berouwvolle zoon van het stamhoofd zijn ongelijk omtrent het jachtincident bekent.

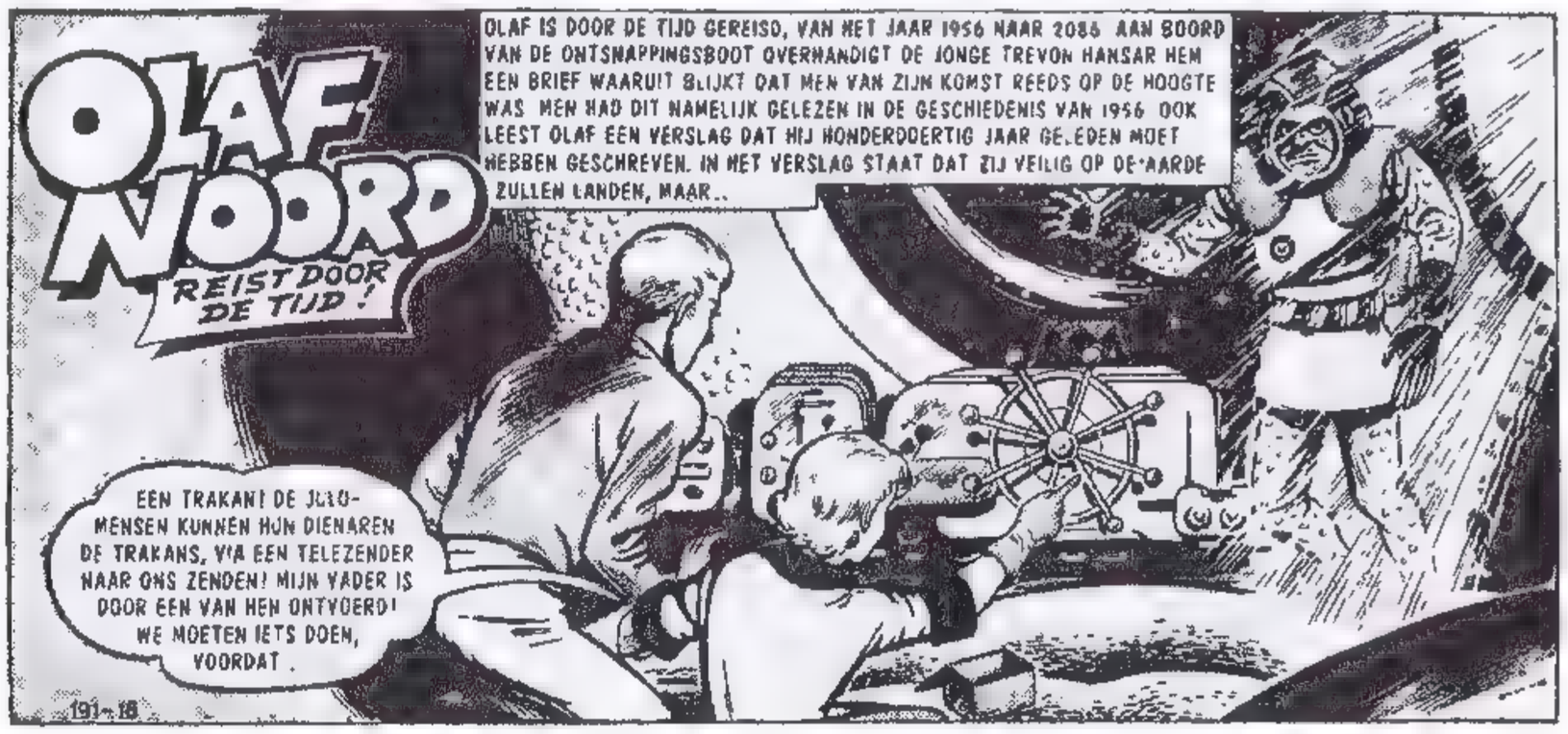
OLAF NOORD
REIST DOOR DE TIJD!
OLAF IS DOOR DE TIJD GEREISD, VAN HET JAAR 1956 NAAR 2086. AAN BOORD VAN DE ONTSNAPPINGSBOOT OVERHANDIGT DE JONGE TREVON HANSAR HEM EEN BRIEF WAARUIT BLIJKT DAT MEN VAN ZIJN KOMST REEDS OP DE HOOGTE WAS. MEN HAD DIT NAMELIJK GELEZEN IN DE GESCHIEDENIS VAN 1956. OOK LEEST OLAF EEN VERSLAG DAT HIJ HONDERDDERTIG JAAR GELEDEN MOET HEBBEN GESCHREVEN. IN HET VERSLAG STAAT DAT ZIJ VEILIG OP DE AARDE ZULLEN LANDEN, MAAR..
EEN TRAKAN! DE JUIS-MENSEN KUNNEN HUN DIENAREN DE TRAKANS, VIA EEN TELEZENDER NAAR ONS ZENDEN! MIJN VADER IS DOOR EEN VAN HEN ONTVOERD! WE MOETEN IETS DOEN, VOORDAT .
191-16

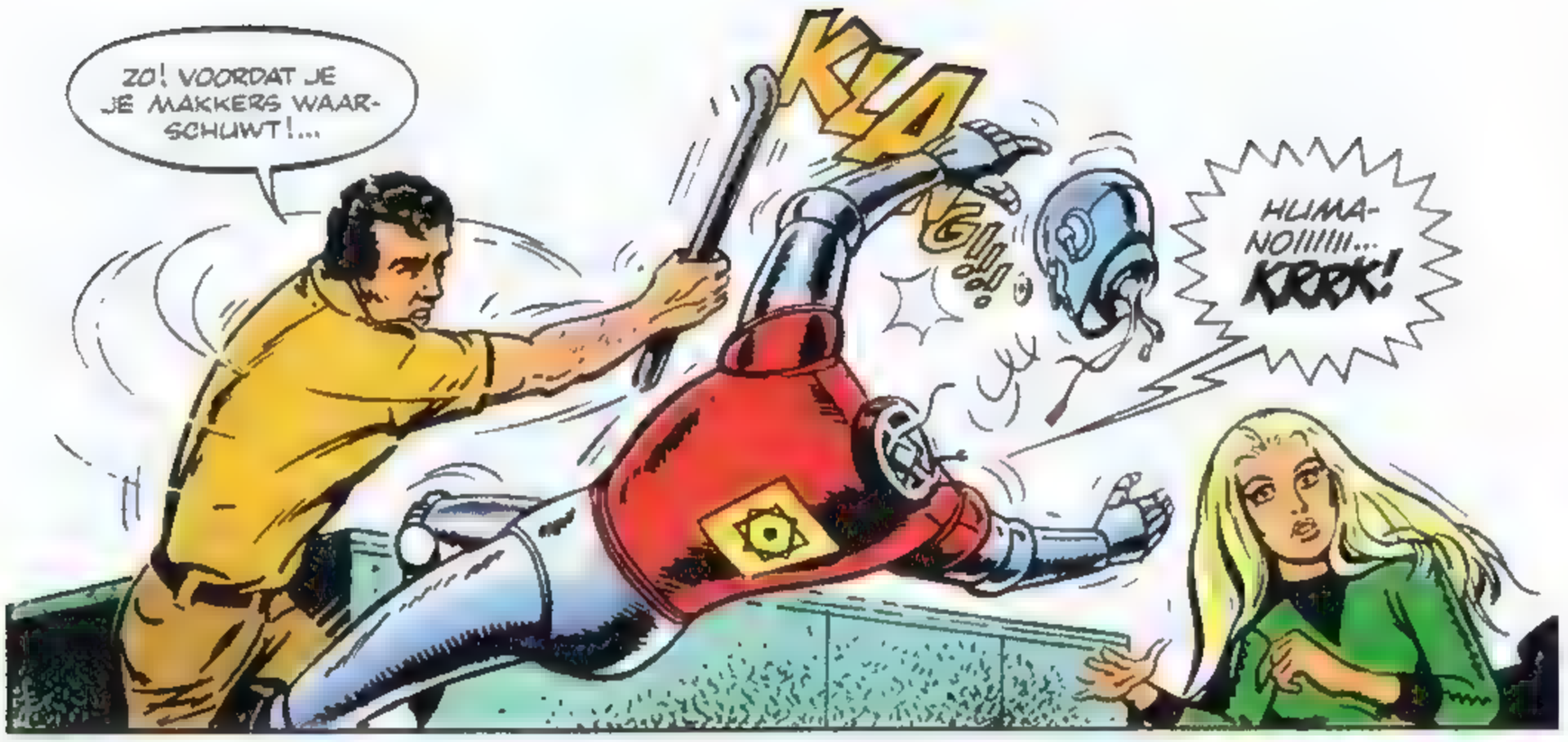

BOVEN -Stef Ardoba.

DE REUS SLAAT DE TENTAKELS DAT KAN ALLEEN MAAR EEN EENZAME KRAAK ZIJN. KAN TEBAN NIET AANVALLEN. HIJ HEEFT AL GENOEG MOETE DOEN DAT HIJ ZIJN VRIENDEN TE HELPEN.

RECHTS - Russ Bender.

Dus kan Theban nu gewoon bij zijn stam blijven, maar dat is de bedoeling niet. Hij moet weer op reis en daarom trekt hij met de voornoemde ex-koning van Marathon mee in een poging diens stad te heroveren. Per ongeluk belanden ze in de stad Irtca, een soort roversnest, dat door 'noordelijke barbaren' wordt aangevallen. Theban sluit zich na veel heen en weer geren aan bij een soort vijfde colonne in de stad, die met behulp van een daar gevangen gehouden cycloop de poorten voor de barbaren weet te openen, zodat de stad in hun handen valt. Na deze goede afloop krijgt de ex-koning van Marathon te horen dat de noordelijke barbaren ook al hebben afgerekend met de tiran die hem zijn stad heeft ontfutseld, dus dat probleem is ook opgelost. Een nieuw probleem is echter dat men denkt dat Theban bij de strijd om Irtca is gesneuveld, omdat men van hem alleen zijn zwaar beschadigde wapenrusting heeft terug gevonden.

Maar omdat we pas halverwege het verhaal zijn, duikt Theban, zij het gewond, weer op bij een soort vuurtorenwachter, met wiens broer hij meevaart naar Kreta. Daar belanden zij in een poging tot staatsgreep om koning Minos van de troon te stoten, en reikt Theban de helpende hand aan Theseus, die de beruchte minotaurus weet te verslaan en daarna met Ariadne kan trouwen.

Tot slot helpt Theban dan nog een Egyptenaar die vertrouwelijke informatie naar farao Ramses II moet brengen, over een dreigende aanval van de Hethieten. En als dat gelukt is, helpt hij nog even mee de Hethieten te verslaan en krijgt hij een eervolle bestuurspost in Egypte aangeboden, waarna hij zijn avontuurlijke leven – noodgedwongen – moet beëindigen.

Hart en ziel

Bert Bus' liefde voor geschiedenis is aan *Theban* goed af te lezen, want je ziet dat hij zijn best doet om decors, kostuums en wapenrustingen zo correct mogelijk te documenteren. Lang niet alles klopt, maar dat is vooral te wijten aan het feit dat in de tijd dat *Theban* getekend is, in de jaren vijftig van de vorige eeuw dus, nog maar weinig bekend was over uiterlijke aankleding van de beschavingen waarin Theban belandt. Maar wàt er bekend is, wordt door Bert Bus enthousiast in zijn verhalen toegepast.

Als je nu, na ruim een halve eeuw, terugkijkt op *Theban* als strip, dan valt er wel wat op aan te merken. Het verhaal rammelt, verloopt af en toe onlogisch en kent onwaarschijnlijke wendingen. De tekeningen zijn af en toe aan de houterige kant en de anatomie klopt soms niet. Maar als kind in de jaren 1950 zag je dat helemaal niet. En het doet er ook helemaal niet toe. Alleen al het simpele feit dat ik – en niet alleen ik - vroeger verzot was op Thebans avonturen, maakt dat het een goede strip was. En dat komt omdat Bert Bus er lol in had, omdat hij er met hart en ziel aan gewerkt heeft. Omdat de strip zijn eigen keuze was en omdat hij zijn hobby's er in mocht botvieren. En dat er dan af en toe iemand een raar armpje heeft of een veel te groot hoofd, ach, wat maakt dat uit. Bert Bus maakte een boeiende avonturenstrip, die meeslepend was omdat hij er zelf in geloofde. En dat is de meest kenmerkende eigenschap van de goede verteller, die Bert Bus gedurende zijn bijna veertigjarige stripcarrière absoluut is geweest.

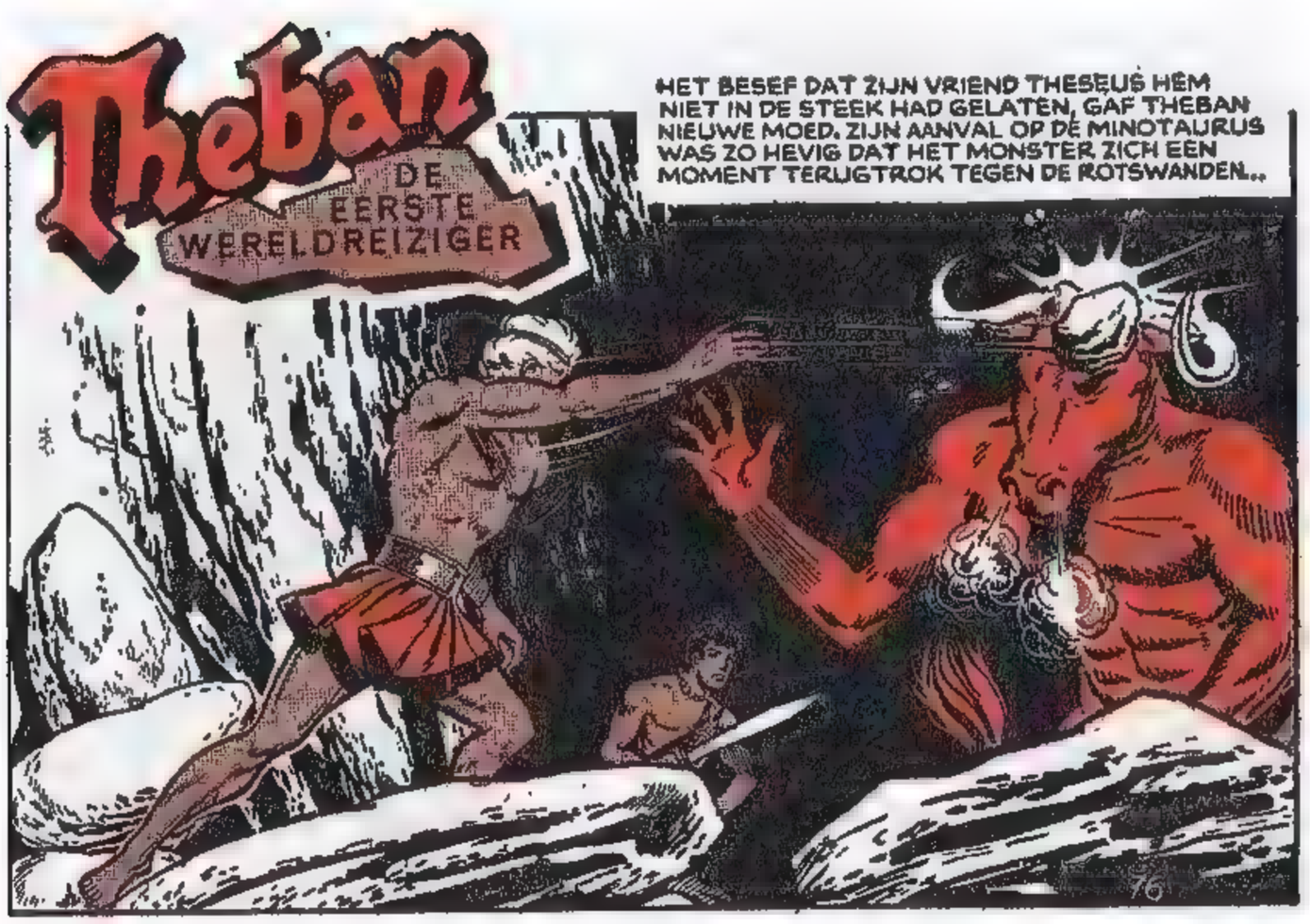
Theban
DE EERSTE WERELDREIZIGER
HET BESEF DAT ZIJN VRIEND THESEUS HEM NIET IN DE STEEK HAD GELATEN, GAF THEBAN NIEUWE MOED. ZIJN AANVAL OP DE MINOTAURUS WAS ZO HEVIG DAT HET MONSTER ZICH EEN MOMENT TERUGTROK TEGEN DE ROTSWANDEN..
76

rob.van.eijck@stripschrift.nl

BELEEF
EEN NIEUW EN
AVONTUURLIJK
VIKING EPOS,
MEDEGESCHREVEN
DOOR **HUB**
(OKKO)

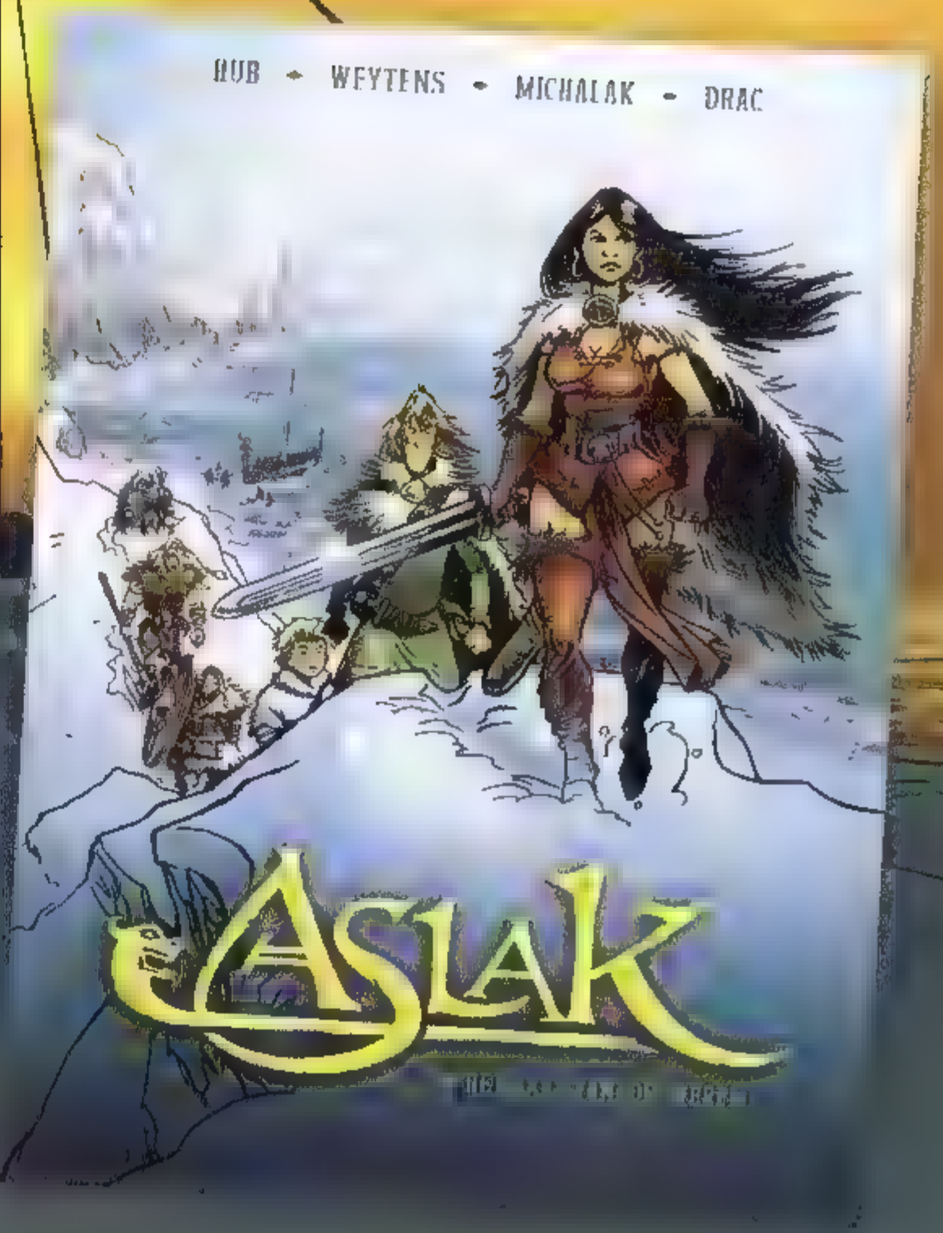

ASLAK

WIE WORDT DE GROOTSTE VERHALENVERTELLER?
TWEE BROERS STRIJDEN OM DE EER.

hardcover | € 16,95 | kleur 56 pagina's | ISBN 9789058856494

APACHE JUNCTION

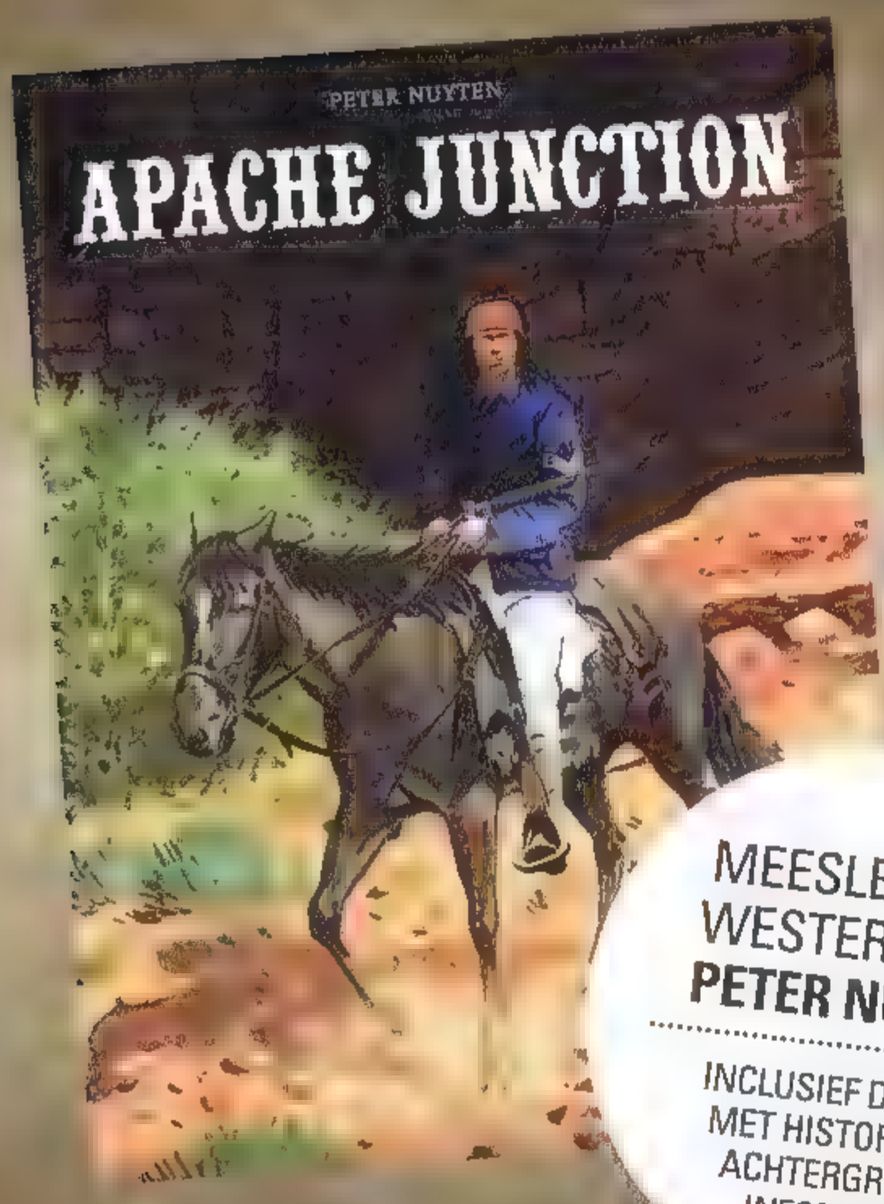

MEESLEPENDE
WESTERN VAN
PETER NUYTEN

INCLUSIEF DOSSIER
MET HISTORISCHE
ACHTERGROND-
INFORMATIE.

Blijven Apachen voor altijd vechten?

[illegible] de opstandige Chiricahua Apache Zwarte
[illegible] Carlos samen met een groep krijgers
[illegible] oorlog tegen de Apachen vanuit Fort Apache
[illegible] Sinds kort heeft het zuidelijker gelegen Fort Bowie
[illegible] Huidewee vindt hij een uitgebrande wagen
met het levenloze lichaam van een onbekende man.

Maar hij ontdekt al snel wie die man was...

[illegible] | € 16,95 | kleur 48 pagina's | ISBN 9789058856685

FOTO GERDY VAN DIJK

De klaagzang van Barbara Zuurbier

DIK RONDELTAP

Met haar verstripping van een klaaglied dat op de volgende pagina's is te lezen werd Barbara Zuurbier (22) één van de zes finalisten van het Vierkante Ei 2011, de Nederlandse beeldende-kunstprijs voor amateurkunstenaars die dit jaar 2200 inzendingen telde.
Zuurbier raakte geïnspireerd door *The Northern Lament* (klaaglied uit het noorden) waarin de Engelse acteur John Inman (1935-2007) nostalgisch praatzingend herinneringen ophaalt aan zijn jeugd in Blackpool en Preston, Lancashire, en zijn zoektocht later naar roem en fortuin in de grote stad, Londen.

Het was wel een groot project en dat heb ik eerst een beetje onderschat. Ik begon met schetsen op wit papier in potlood, daarna heb ik die tekeningen uitgewerkt met een zwarte fineliner en schaduwen toegevoegd met Oost-Indische inkt. Als ik nog een keer zoiets zou doen, zou ik een kortere strip maken zodat ik meer aandacht kan besteden aan ieder plaatje.'
De Vierkante-Eifinaliste, die de Bachelor Franse taal en cultuur heeft gedaan en nu bezig is met haar Master vertalen, is op tekengebied autodidact en heeft eigenlijk nooit veel strips gelezen. Ze herinnert zich nog *Prins Valiant* – 'mooi getekend, maar vreselijk ingekleurd en uitgegeven' –, maar laat zich voor haar werk liever inspireren door de pentekeningen van Escher, de Jugendstil-affiches van Alfons Mucha of de foto's van Marlene Dietrich gemaakt door Josef van Sternberg, 'met die mooie licht/donker-contrasten'.

Inman vond *'Fame and fortune'* vooral door zijn rol als Mister (Wilberforce Claybourne) Humphries in de komische televisieserie *Are You Being Served?*, waarvan 63 afleveringen werden gemaakt tussen 1973 en 1985, en in 1977 een film onder dezelfde titel. Nog regelmatig zijn op televisie herhalingen van deze zeer succesvolle serie te zien die ook bij een deel van de jongere generatie populair blijken. Zoals dus bij Barbara Zuurbier, die vertelt een groot fan te zijn van Engelse comedy-series. Haar favorieten zijn *Are You Being Served?*, *Mr Bean*, *Keeping up Appearances* en *Hi-de-Hi!*
Barbara Zuurbier: 'Ik ben ook geïnteresseerd in acteurs en actrices die in zulke series spelen en ik vind ik het leuk om op het internet te zoeken naar wie die mensen eigenlijk zijn en wat voor werk ze nog meer gedaan hebben.'

Onderzoek

Via het internet ontdekte Zuurbier dat John Inman ook singles en lp's had gemaakt. 'Die ben ik toen gaan verzamelen. Op één van die lp's (*John Inman with a bit of brass*, 1978) stond het nummer *The Northern Lament*. Het was meer een gedicht op muziek dan een liedje. Ik vond de tekst heel mooi en zag er gelijk de beelden bij. Ik hou erg van onderzoek doen, dus ik ben gelijk oude jeugdfoto's gaan opzoeken en foto's van Blackpool en Lancashire uit die tijd. Ik heb ook een mooie *Blackpool Guide* uit 1913 op te kop weten te tikken.

Grootste inspiratiebron

Op het ogenblik is ze heel erg fan van de Welshe actrice Ruth Madoc. 'Zij speelde de rol van Gladys in *Hi-de-Hi!* Die serie gaat over een Engels *'Holiday camp'* begin jaren 1960 en geeft een goed beeld van die tijd. Verder is het natuurlijk heel erg grappig. Ruth Madoc is nu mijn grootste inspiratiebron. Ik ben niet bezig aan een strip, maar maak meer afficheachtig werk, heel grafisch met teksten erin verwerkt. Ik heb nog geen concrete ideeën voor een volgend project, maar Engeland in de jaren 1960 met de populaire *'Seaside Holiday'* vind ik wel heel interessant.'

Finaliste

De kunstprijs Het Vierkante Ei 2011 is 'een crossmediaal project van *De Volkskrant*, NTR, Kunstfactor, en zes toonaangevende musea voor moderne kunst'. Barbara Zuurbier was de enige finalist die voor het medium strip koos. De prijs werd uiteindelijk toegekend aan een indrukwekkende fotomontage van Matthijs Franssen.

dik.rondeltap@stripschrift.nl

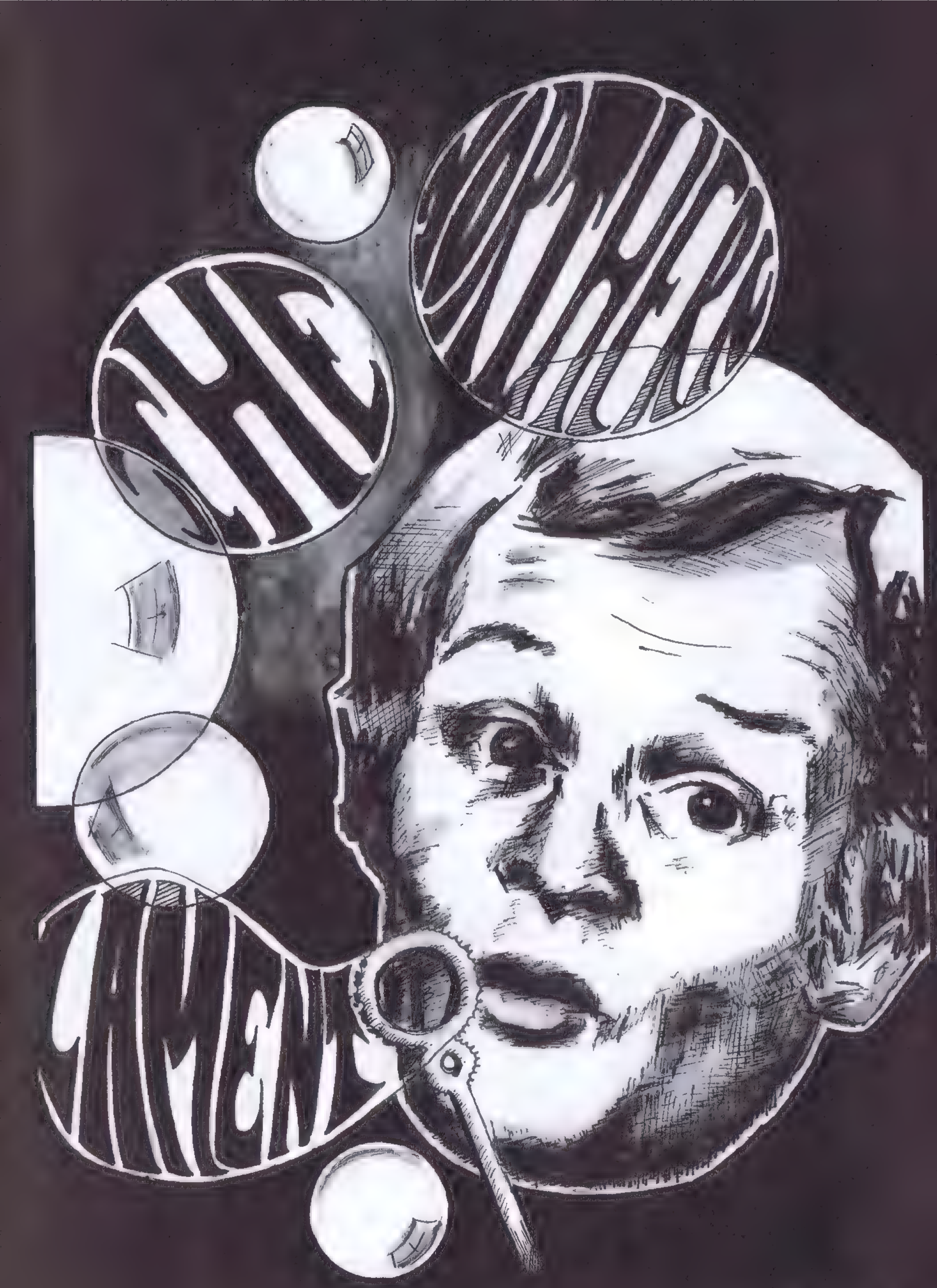
STRIP
MAGAZINE

It were all boots and cobbles when I were a lad,

Where weaving and dyeing were trade.

Grey wintry mornings in our dirty old town...

Where me dad worked and money made.

To feed us, and cloth us and give us a treat. Just as long as the masters were kind...

And the gossips got caught cross the washing hung yards, content with a life they could find.

When I were twenty, to the southlands I came...

To seek fortune and fame as one can...

But in London I found...

...that they thought me quite quaint.

"There's only one spoon."

"Don't worry. I'll use me finger."

"Mind that you don't melt your nail varnish."

And I spoke like a Lancashire man.

But in London the pressures were different in kind. Where kind words often hid a slight sneer. Where you couldn't take all men just at their word. With warm smiles that were just like veneer.

Sometimes I wonder if southerners know of the people who live up the north...

Of their sorrows,

and heartaches...

and stresses and strains,

Which make them the salt of the earth...

And once in a while... - - - .

Me dad 'd be off, and take me away up the hills,

Where the wind was so full of the living fresh air, no soot on them white windowsills.

We'd walk up to the top and look down at the smoke...

And me dad'd sit down with his pipe. He'd tell me of times when he were a lad. Times harder than hard, just like.

And I think of the people and look at me dad..

and feel proud of being a son.

that one day I'd just pack up...

And it never at all crossed me mind that I'd change...

and run...

Away from the smoke...

...and the shortage of cash, from the people so friendly and odd.

Fleeing the grime and the grey morning starts,

Where the factory hooter was God.

And then... I were famous!

I'm free!

in a small sort of way...

And the people all wanted to know... And I'll tell yer straight, I liked it a bit...

the fans...

and the lights...

...and the show.

But once in a while, when I'm quiet and alone...

I think of the times that I had...

When I were a young'un upon the moors. Looking down, on the town, with me dad.

And I wonder...

What happened to the people down there? Who were real...and direct and so FREE...

who knew what they were

SLETS 1854 LAR GROCERS PORK GROCERS

What's happened to me?

and had been...

would be...

And I wonder...

DOLLE BELEVENISSEN BIJ EEN BURGERLIJKE FAMILIE

'Een vrolijke politiekomedie' is de ondertitel van de vertelling *Donkere kamer* (Franse titel *Chambre obscure)*, een sfeervol verhaal in twee hoofdstukken dat zich afspeelt in november 1907 rond Parijs en op een verlopen familielandgoed bij Nantes in de Vendeé. Het verhaal is geschreven en getekend door de Franse illustrator Cyril Bonin (1969, Saône-et-Loire) die na de kunstacademie van Mâcon en de kunstnijverheidsacademie in Straatsburg zijn opleiding voltooit met een studie computeranimatie. Bonin werkt daarna twee jaar als medewerker bij videoproducties maar hij maakt ook illustraties.

In 1999 debuteert hij bij uitgeverij Casterman met de misdaadserie *Fog* (scenario's van Roger Seiter) die zich afspeelt in Londen aan het einde van de 19e eeuw. De serie zal uiteindelijk zes delen tellen. Bonin is gefascineerd door de Victoriaanse tijd, maar ook door de art nouveau, zo laat hij de lezers in interviews weten.

Inmiddels blijkt zijn belangstelling fors uitgebreid, want voor in zijn nieuwste boek dankt hij maar liefst meer dan dertig kunstenaars die hem hebben geïnspireerd. Van uiteenlopende figuren als Alfred Hitchcock en Gustav Klimt tot Boris Vian en David Hockney: *bien étonnés de se trouver ensemble* zeggen de Fransen in zo'n geval.

Enfin... in het elegant getekende en fraai ingekleurde avontuur *Donkere kamer* maken we kennis met de familie Dambroise, gezeten burgers die een aanzienlijk huis in een buitenwijk van Parijs bewonen. Na vijf jaar afwezigheid, onder meer door een reis naar Amerika, zoekt de avontuurlijke suffragette Alma haar broer Simon, diens vrouw Esmée en de inwonende dementerende vader Jules weer eens op. Tot grote vreugde ook van de dochter van Simon en Esmée, Séraphine, een boekenlezende huismus die haar wereldwijze, doortastende tante hogelijk bewondert.

Als er tijdens een inbraak drie voor de familie emotioneel zeer waardevolle, maar financieel weinig interessante schilderijen worden gestolen, waarbij Alma nog met het jachtgeweer van papa Jules op de dieven schiet, krijgt de stijve inspecteur Alcide Leblanc de leiding over het onderzoek.

Afwisselend verteld vanuit het perspectief van de alwetende verteller en vanuit de ondernemende Alma komt de lezer steeds meer te weten over alle familieleden Dambroise en wordt daarbij geconfronteerd met enkele verrassende ontknopingen en opbloeiende romances.

Dit mooi getekende, interessante en onderhoudende verhaal werd in het Frans oorspronkelijk als twee losse delen gepubliceerd die voor de Nederlandse markt tot één kloek boek werden gebundeld. DR

Donkere kamer

Bonin
Dargaud 2011
ISBN 978-90-6558-208-3
Prijs €24,95
96 pagina's
Kleur (hk)

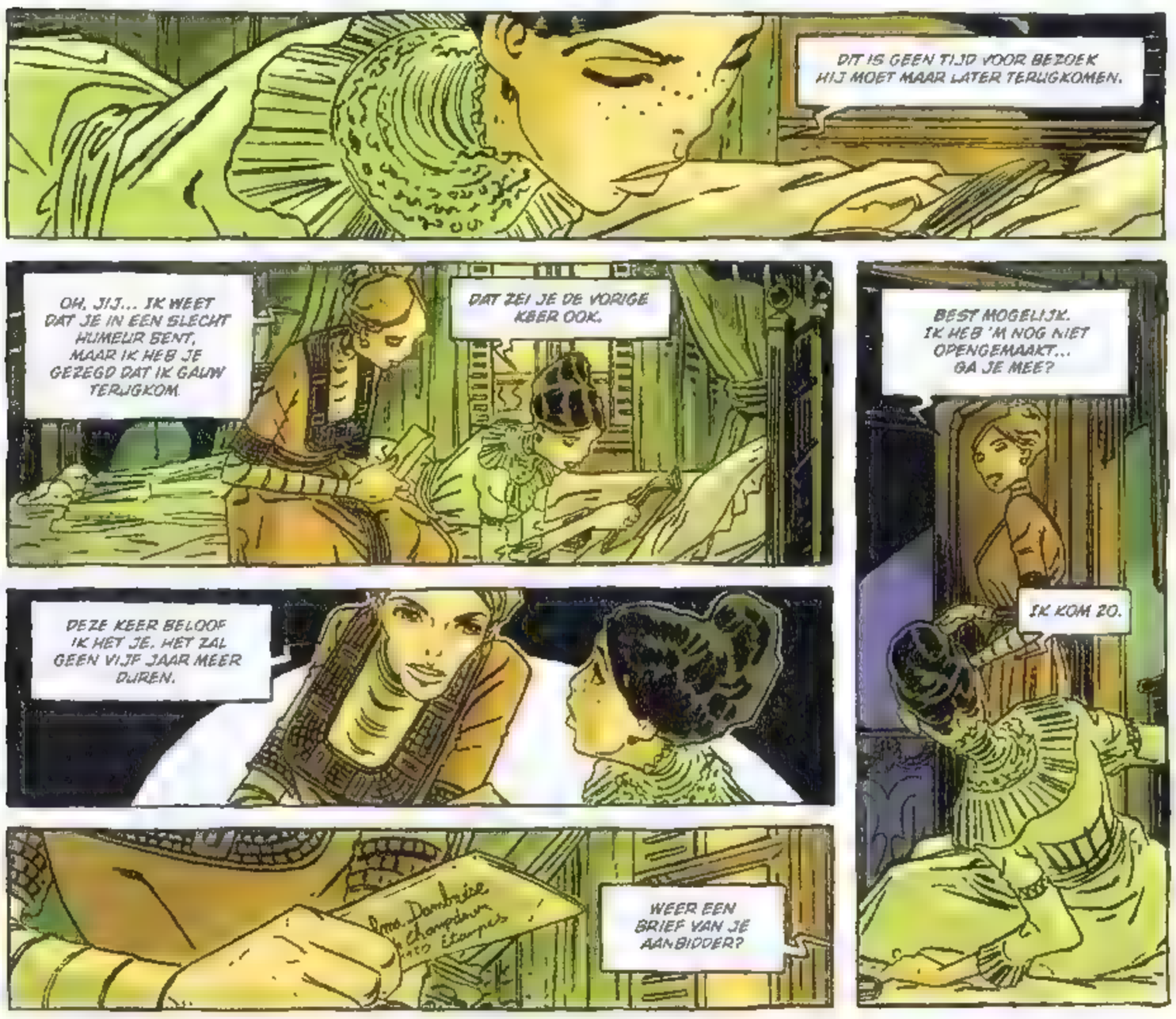
DIT IS GEEN TIJD VOOR BEZOEK HIJ MOET MAAR LATER TERUGKOMEN.
OH, JIJ... IK WEET DAT JE IN EEN SLECHT HUMEUR BENT, MAAR IK HEB JE GEZEGD DAT IK GAUW TERUGKOM.
DAT ZEI JE DE VORIGE KEER OOK.
DEZE KEER BELOOF IK HET JE. HET ZAL GEEN VIJF JAAR MEER DUREN.
Mme Dambroise
WEER EEN BRIEF VAN JE AANBIDDER?
BEST MOGELIJK. IK HEB 'M NOG NIET OPENGEMAAKT... GA JE MEE?
IK KOM ZO.

ADVERTENTIE

IN AUGUSTUS EN SEPTEMBER 2011 VERSCHIJNEN BIJ SHERPA:

BLUEBERRY - DE MIJN VAN PROFIT & HET SPOOK VAN DE GOUDMIJN

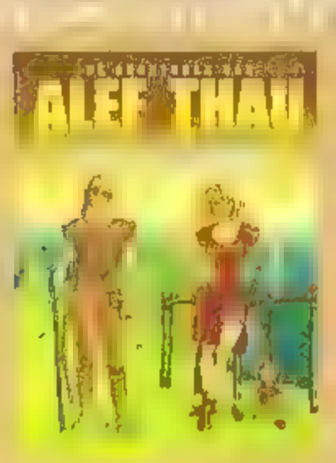

ALEF-THAU 2

PAINTED DESERT 1

HET RECHT VAN DE STERKSTE

AMATLAN

In Breda (30-11 sep) signeren Lode Baeyens, Theo Baeyens, & Edmond Baudoin

WWW.SHERPA.NU

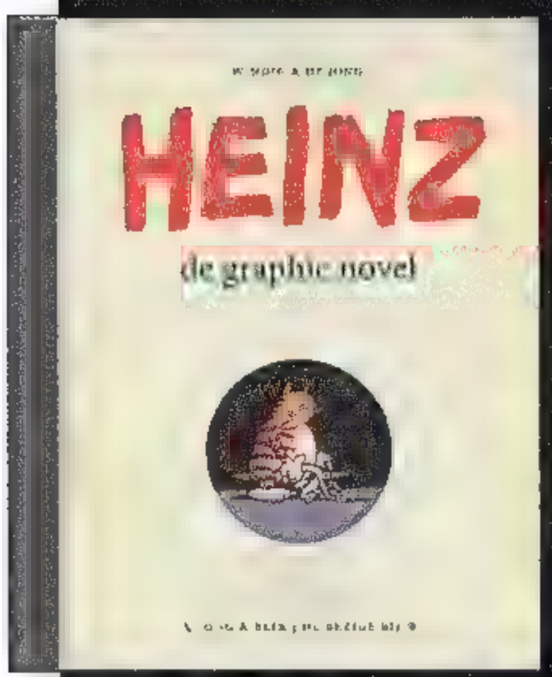

Onuitlegbaar goed

Met de realisatie van *Heinz – De graphic novel* wordt enigszins de oude belofte van *Heinz the movie* ingelost. Het scenario dat al jarenlang zachtjes slond te prutteIen is de grondslag voor deze papieren uitgave. **René Windig** en **Eddie de Jong** overtreffen zichzelf en maken er een doorlopend absurd avontuur van. Kennen we *Heinz* vooral van de korte stroken waarin in kranten vaak dagen, soms wekenlang een thema bij de kop wordt gepakt, nu beleeft de stripkat een continue stroom van avonturen waarbij geen poging om de lezer humoristisch uit het veld te slaan wordt overgeslagen. Uitleggen waar het verhaal over gaat en waarom het zo leuk is – net als flaptekstschrijver **Dick Matena** al stelt – zinloos. Vele bekenden uit het *Heinz*-imperium duiken ergens in het verhaal op: Aap, Eend, Sliske, de visboer en Jo-do-cus de schild-pad om er maar een paar te noemen. De auteurs zelf nemen ook een prominente rol in in het verhaal als zij het scenario proberen uit te leggen aan... een groep aardapoelen.

Regelmatig passen de auteurs hun eigen jeugdliefdes in. Zo zien we oude voetbalplaatjes van **Dik Bruynesteyn**, *Felix the Cat*, *Dick Bos*, dit keer in de vorm van een aardappel genaamd Dick Droogkooker, figuren uit de *Lucky Luke*-aflevering over Billy the Kid, de kabouters van **Rien Poortvliet**, Snoopy en vrienden uit de *Peanuts*-reeks van **Charles Schulz**, **Tex Avery**'s maffe eekhoorn Screwball Squirrel en nog vele anderen (elk met een 'met dank aan-vermelding' achteraan het boek).

Tekenend voor de onnavolgbare humor is het verhaal over de roof in kunstgalerie Knorpatat waar een beer de verdachte is en een *line up* wordt samengesteld van ondermeer Bolke de B., Winnie de P., Beertje C. en Ollie B. B. Hilarisch, maar je moet het toch vooral zelf lezen. TdK

Heinz – De graphic novel

Windig & De Jong
Oog & Blik/Bezige Bij 2011
ISBN 978-90-5492-311-4
Prijs €24,90
144 pagina's
Kleur (sk)

*Helga Tati, dochter van **Jacques Tati** liep jaren rond met het ongebruikte verhaal* L'Illusionniste. *Ze zocht een regisseur die uit de voeten kon met de nostalgische humor van haar vader en kwam terecht bij **Sylvain Chomet**, een groot fan van Tati. In zijn eerste tekenfilm,* Les Triplettes de Belleville *(zie* Stripschrift 354*) kwam al een fragment voor uit Tati's beroemde film* Jour de fête. *Chomet bewerkte* L'Illusionniste *tot filmscript. Het is een ouderwetse tekenfilm vol melancholie en lichte tragiek geworden.*

Het verhaal start in 1959 in Parijs. Goochelaar Tatischeff (de echte naam van Tati) trekt maar weinig aandacht met zijn 'Konijn uit hoed'. In Engeland verzorgt hij het naprogramma van 'Billy Boy and the Britoons', een rock 'n' roll band. Resultaat: alleen oma en kleinzoon zitten nog in de zaal. Tatischeff toont opvallend veel gelijkenis met Jacques Tati. De mimiek en het gemompel komt overeen met zijn slungelige alter-ego monsieur Hulot.

Op een typisch Engels tuinfeest krijgt Tatischeff een uitnodiging om in de Schotse hooglanden op te treden. Aldaar ontmoet hij het meisje Alice. Deze denkt dat hij echt kan toveren en volgt hem naar Edinburgh. Er ontstaat een vader-dochter relatie. Het tweetal verblijft in Hotel Little Joe, waar meer tweederangs artiesten huizen. Alleen van de inkomsten uit de Royal Music Hall kan Tatischeff niet aan de verwachting van Alice voldoen. Met alle gevolgen van dien.

Dankzij het tekenwerk van Sylvian Chomet is The Illusionist *meer dan de moeite waard. In prachtige pasteltinten wordt het Schotse landschap levendig in beeld gebracht. Diegene die weleens in Edinburgh zijn zullen hier veel van herkennen. Chomet is ook verantwoordelijk voor de muziek, die net als bij de films van Tati een hele belangrijke rol speelt. Mooi om te zien dat in deze tijd van computeranimatie en massaproductie nog een èchte tekenfilm wordt gemaakt. CJ*

The Illusionist (L'Illusionniste)

Pathé 2010
±90 minuten.
Alle leeftijden

Kleist spelt mijn achtergrond Delta Lloyd per Castro's leven

Altijd fijn, als de actualiteit een handje helpt om aandacht voor een strip te genereren, zoals Egypte en Milan Hulsings *Stad van klei*! En Cuba, waar Fidel de macht onlangs overdroeg aan broertje Raúl, die nu wel moet hervormen, populair vakantieland annex communistisch openluchtmuseum, dat Cuba is het decor van *Castro.* Een echte stripbiografie van de immer iconisch met sigaar en vechtpet afgebeelde revolutionair, die langzaamaan veranderde in een bejaarde dictator (die nu gestopt is met roken, ziek en zwak is en in een Adidas-trainingspak rondloopt).

Reinhard Kleist, die we kennen van *Cash – I see a Darkness*, maakt er een prettig leesbaar verhaal van, met zwarte inkttekeningen (vondst: strijdkreten getekend als knuppels). De bekende hoogtepunten uit Fidels leven komen voorbij, zoals de Amerikaanse invasie in de Varkensbaai (met D-day-achtige plaatjes) en de liefde-haatverhouding met vrijheidsstrijder pur sang Che Guevara (die ook al stripbiografieen heeft). Maar Kleist blijft niet steken in clichés. Hij legt het perspectief bij de fictieve Duitse fotojournalist Karl Mertens, die in de jaren 1950 in aanraking komt met een groepje revolutionairen rondom Fidel Castro. Door idealisme (en verliefdheid!) gegrepen, blijft hij in Cuba hangen. Soms tegen beter weten in, want hij ziet de revolutionaire ideeën beetje bij beetje veranderen in een dictatoriale aanpak en van zijn oude makkers vluchten er gedesillusioneerd naar Amerika of belanden in de bak vanwege homoseksualiteit. Juist zijn Duitse *roots* geven meerwaarde aan Mertens verhaal: hij heeft aanvankelijk sympathie voor Castro en de Cubanen, omdat hun verzet tegen de toenmalige dictatuur van Batista wel lukt en het de Duitsers niet is gelukt, Hitler te dwarsbomen. Maar als later Castro censuur invoert ('vóór de revolutie mag alles, maar ertegen niets'), leest hij dat in Berlijn de muur gebouwd wordt: Castro krijgt 'Duitse' trekjes. Ook krijgt de lezer een beeld van de invloed van jongere broer Raúl, die voor velen pas recent bekend werd.

Gelukkig ontbreekt een knipoog niet, anders zou de strip hagiografische zwaarte krijgen; wanneer de egocentrische schooljongen Fidel sportman van het jaar wordt, zucht een klasgenootje tegen Raúl: 'maar niet vanwege z'n teamgeest'. De oude Fidel leest *Don Quichot*. En als Nederlander ervaar je een déjà-vu als een veteraan uit de Spaanse burgeroorlog de Cubanen schietles geeft: 'jullie moeten mikken, niet in het wilde weg schieten'. Alsof wij onze landgenoot weer horen, die een Afghaanse soldaat instrueert!

Niks te mopperen? Natuurlijk wel. De bibliografie is vertaald uit het Duits (en niet uit het Spaans, zoals *De Volkskrant* in z'n recensie meent!) en onvolledig, bij de speelfilms ontbreekt bij voorbeeld *Fresa y Chocolate* (1993) over homoseksualiteit op Cuba. En in Duitsland werd Kleists voorstudie *Havanna, eine kubanische Reise* terecht eerst uitgegeven, hier moet dat nog gebeuren. Opletten, want dat boek is helemaal top! WM

Castro
Kleist
Silvester 2011
ISBN 978-90-5885-501-7
Prijs € 19,95
288 pagina's
Zwart/wit (hk)

ADVERTENTIE

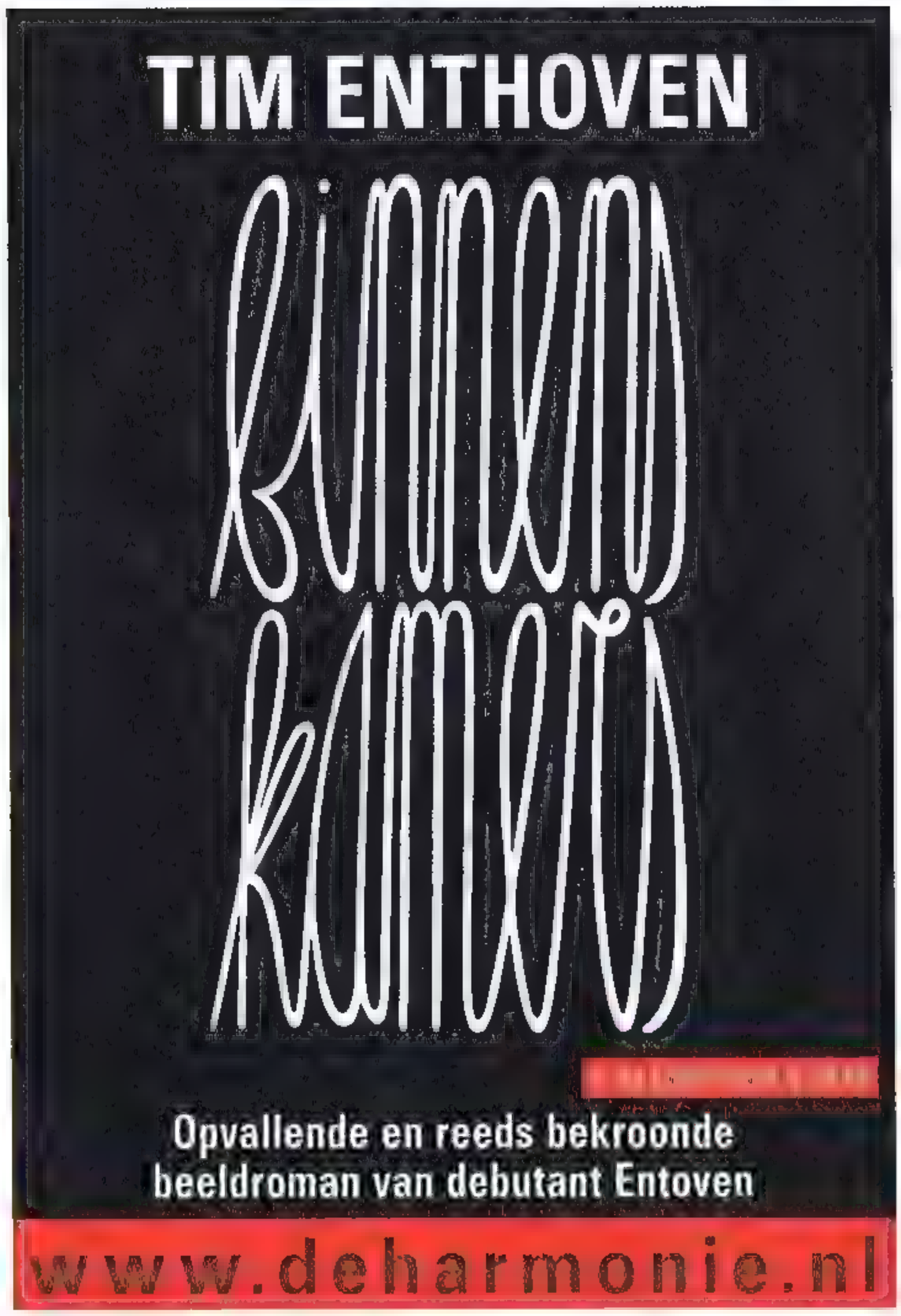

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

Beroemd tapijt verstript

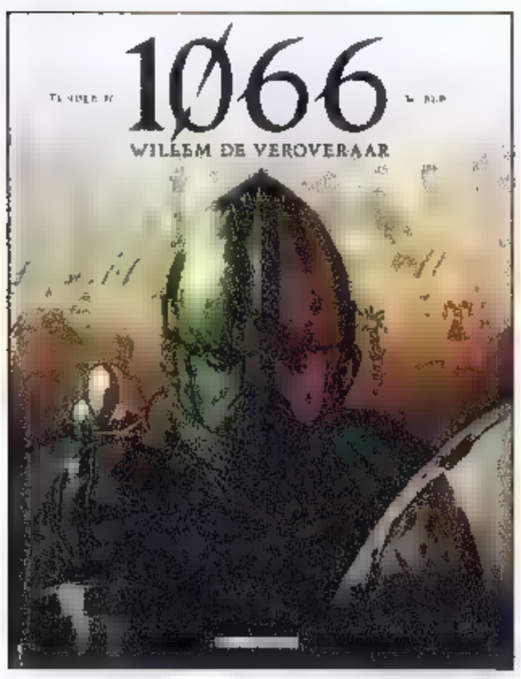

Het Tapijt van Bayeux wordt wel beschouwd als het eerste stripverhaal uit de geschiedenis. De combinatie van tekeningen en teksten doet een ruim zeventig meter lang avontuur ontstaan. Met het album *1066 – Willem de Veroveraar* hebben **Emanuele Tenderini** en **Patrick Weber** getracht recht te doen aan het origineel. Het verhaal volgt de gebeurtenissen op het tapijt dan ook nauwgezet.

De hoofdpersonen in dit verhaal zijn Willem, de hertog van Normandië, en Harold Godwinson, een vooraanstaande Angelsaksische edelman. Willem is de achterneef van de Engelse koning Edward the Confessor en Harold is diens zwager. Beiden azen op de Engelse troon.

Aan het eind van 1065 geraakt koning Edward in coma zonder een opvolger te benoemen en op 5 januari 1066 sterft hij, nadat hij in een kort helder moment Harold als 'protector' van zijn rijk schijnt te hebben aangewezen. De Witenagemot (raad van edelen) kiest de volgende dag Harold als opvolger van de overleden koning. Willem is des duivels over dit 'verraad' en hij besluit tot een inval in Engeland; hiervoor laat hij een vloot van zevenhonderd schepen bouwen.

In september van dat jaar landt er in het noorden van Engeland echter nog een invasievloot, en wel van de Noorse koning Harald, die eveneens aanspraak maakt op de Engelse troon. Harold weet de Noren weliswaar te verslaan in de slag bij Stamford Bridge, maar dan zijn in het zuiden inmiddels de Normandiers geland.

Harold is nu gedwongen om zijn leger weer spoorslags naar het zuiden te marcheren om Willem te onderscheppen, die met misschien wel zevenduizend soldaten is geland. De twee legers ontmoeten elkaar op 14 oktober bij Hastings waar Harold sneuvelt. Willem krijgt de troon en wordt vanaf dat moment 'de Veroveraar' genoemd.

Patrick Weber zorgt voor een knap doordacht scenario en Emanuele Tenderini voor degelijk tekenwerk. De wat hoekig geschetste personages, alsmede de grauwe inkleuring doen recht aan de donkere middeleeuwen. BP

1066 – Willem de Veroveraar

Tenderini & Weber
Lombard 2011
ISBN 978-90-5581-730-6
Prijs: € 15,95
72 pagina's
Kleur (hk)

Ouverture

In de collectie voor '(Jong) volwassenen' verscheen bij Dupuis *Alter Ego 1: Camille*. Hierna staan er nog vijf afleveringen gepland, elk deel vernoemd naar de persoon die een stempel op het verhaal drukt: Fouad, Park, Noah, Darius en Jonas. De albums tezamen vormen een zogenaamde 'Monsterthriller' met zes tentakels, vandaar waarschijnlijk de zes afleveringen. De volgorde waarin de verschillende delen worden gelezen is volkomen arbitrair, zo vermeldt de uitgever op de achterkant van *Camille*. Lastig na te gaan met slechts deel 1 in de hand.

In *Camille* wordt de hoofdpersoon geconfronteerd met een wetenschappelijke uitvinding die verregaande gevolgen zal hebben voor de mensheid. Haar moeder die een expert is op het gebied van parapsychologische fenomenen ontdekt, met anderen, het bestaan van telepathische verbindingskanalen. Nadat mamma bij een, vermoedelijk aangestoken, brand is omgekomen, gaat Camille aan de hand van aan haar toegewezen documenten op onderzoek uit.

Alter Ego 1 wordt gekenmerkt door een intelligent scenario dat Camille naar alle hoeken van de planeet voert: Angola, Bombay, Los Angeles en verder. Volgens eigen zeggen verstookt ze haar hele erfenis aan vliegtickets. Ook worden er al hoofdpersonen uit de afleveringen die gaan komen geïntroduceerd. *Camille* is een spannende zoektocht naar het onbekende, met veel oog voor detail. Voor het tekenwerk zijn **Mathieu Reynès** en **Benjamin Benéteau** verantwoordelijk, het scenario is van de hand van **Denis Lapière** en **Pierre-Paul Renders**. Het min of meer cinematografische karakter van dit deel wordt extra benadrukt door de aftiteling aan het eind. Iedereen die bij de totstandkoming in de buurt was, wordt genoemd. Als de komende albums hetzelfde niveau halen is *Camille* de ouverture van een geslaagde reeks. BP

Alter Ego 1: Camille

Benéteau & Reynès & Lapière & Renders
Dupuis 2011
ISBN 978-90-314-3134-2
Prijs € 6,50
64 pagina's
Kleur (sk)

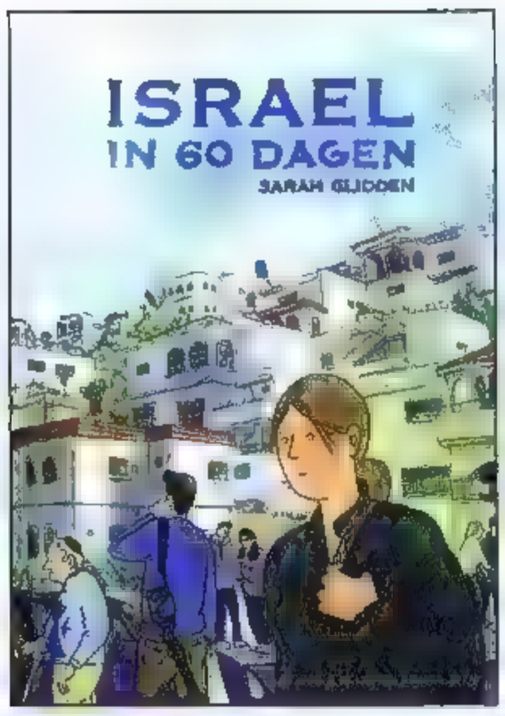

Mooi uitgeven reisverslag over complexe zaak

In deze grafische roman doet **Sarah Glidden**, een links-liberale jonge Amerikaanse, verslag van haar kennismaking met Israel. Op grond van haar Joodse afkomst en leeftijd krijgt ze gratis een rondreis aangeboden door Birthright. Taglit-Birthright is een Israelische organisatie die 10-daagse reizen naar Israël sponsort, met als doel een brug te slaan tussen Joodse gemeenschappen in het buitenland en de staat Israël. Deze trips zijn bestemd voor alle jongeren, met een onorthodoxe Joodse achtergrond, in de leeftijd van 18 tot en met 26 jaar. Naast het bezoek aan een aantal historisch belangrijke locaties: de Golanvlakte, Jaffa, Masada, Tel Aviv en Jeruzalem, is er veel ruimte voor presentaties en discussie.
Voor Sarah, die een vriend heeft met een moslim-achtergrond, is de trip van meet af aan een grote propagandastunt. Maar al snel na aankomst wordt ze verrast door de openhartigheid van de jonge reisleiding die het propagandakarakter van de reis zeker niet ontkent, maar die op eerlijke wijze de feiten en de omstandigheden schetst. Hierdoor wordt haar kijk op het Joods-Palestijnse conflict, de situatie zoals ze dit noemt, aanmerkelijk genuanceerder. Sarahs dagelijkse confrontatie met alle voors en tegens doen haar politieke stellingname veranderen, maar zijn vooral een aanslag op haar emotionele gesteldheid, de auteur spaart zichzelf niet. Uiteindelijk wordt in dit mooi uitgegeven reisverslag, met veel wetenswaardigheden, geen duidelijk standpunt ingenomen. Niet verwonderlijk, gezien de complexiteit van de situatie. BP

Israel in 60 dagen

Glidden
Oog & Blik/
Bezige Bij 2011
ISBN 978-90-5492-317-6
Prijs € 24,90
208 pagina's
Kleur (hk)

IK WEET DAT DE PALESTIJNEN OOK SOMS VERKEERD ZIJN. MAAR IK DACHT ALTIJD DAT ISRAEL VERKEERDER WAS OM DAT ZIJ ALLE MACHT HEBBEN
EN NU VERTELLEN AL DIE MENSEN MIJ DAT DIT MIJN THUIS IS? KAN ZIJN, MAAR IK WIL 'T NIET!
IK KWAM HIER .. IK DENK DAT IK ZEKER WOU WETEN DAT ISRAEL DE SCHURK WAS. IK WILDE HET VOORGOED UIT MIJN LEVEN BANNEN.
MAAR NU WEET IK HET NIET MEER IK WEET NIKS IK SNAP NIKS VAN WAAROM ISRAEL BEPAALDE DINGEN DEED. JULLIE ZIJN GOEIE MENSEN, SOMMIGEN TENMINSTE
OF WORD IK GEWOON GEHERSENSPOELD, ZOALS IEDEREEN VAN TEVOREN ZEI?
JAMIL'S VADER KRIJGT TOCH GELIJK.
WIE IS JAMIL?

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

[DE BOVENTOON]

Psychologische spionagethriller in Koude-Oorlogssferen

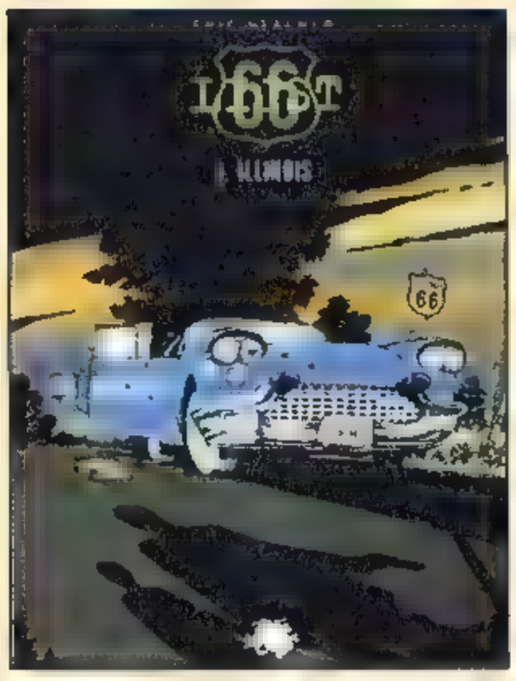

1961. De Kennedy's nemen stormenderhand het Witte Huis in bezit. De Koude Oorlog heerst in al zijn aspecten. John F. Kennedy heeft in het Varkensbaaiconflict, waarbij hij door de inzet van anti-communistische Cubanen Fidel Castro wilde verdrijven, een gevoelige nederlaag geleden. De Russische geheime dienst, KGB, heeft in de Verenigde Staten spionnen geïnstalleerd, die op afroep actief worden. De hoofdpersoon, één van deze 'slapende' spionnen, is in het bezit van een lijst met de namen van in de VS geïnfiltreerde Russen. Zowel de FBI als de KGB zit achter deze lijst aan. Nadat zijn echtgenote het leven laat, slaat hij samen met zijn zoon op de vlucht. Hun tocht loopt langs de vermaarde Route 66 van Illinois naar Californië. Ergens langs deze route moet hij zijn contactpersoon ontmoeten. Behalve spionnen en contraspionnen loopt er ook nog een gestoorde seriemoordenaar rond.

Éric Stalner, bekend van *Het kruis van Cazenac* en *Ketens van vuur*, heeft met deel 1 van dit vijfluik zijn stempel gedrukt op het genre psychologische spionagethriller. Ruig, antisociaal gedrag, sfeerscènes en volop actie en emotie beheersen dit vlotte, spannende verhaal. In de filmische scènes is het genieten van de automobielen uit de zestiger jaren van de 20e eeuw. RB

Lijst 66 1: Illinois

Stalner
Medusa 2011
ISBN 978-94-6157-008-6
Prijs €16.95
48 pagina's
Kleur (hk)

Artistiek gevecht in een glazen kooi

Obsessief is het woord dat je onwillekeurig te binnen schiet bij het bekijken en het lezen van *Binnenskamers*, een boeiende beeldroman waarmee tekenaar **Tim Enthoven** (1985) tegelijkertijd debuteerde, cum laude afstudeerde aan de Design Academy Eindhoven en waarvoor hij bovendien werd onderscheiden met de René Smeets-prijs voor het beste afstudeerwerk van het jaar.

In het deels autobiografische verhaal worstelt de hoofdpersoon Tim (!) met zijn creativiteit, zijn teleurstellende opleiding aan de Academie voor Vormgeving, zijn dedain voor zijn seksbeluste en artistiek-pretentieuze medestudenten, zijn ongemakkelijke vriendschappen en andere relaties die hem maar van zijn werk afhouden, en vooral met zijn tomeloze ambities.

Enthoven brengt dit op een zeer bijzondere manier, in een realistische stijl, in beeld, waarbij hij onder meer experimenteert met pagina-indeling, kadrering, ritme, ongebruikelijke maar effectieve herhalingen, uitvergrotingen en schaars – en daardoor schokkend – kleurgebruik.

Een aanzienlijk deel van het verhaal speelt zich af in de huurkamer waarin de naar perfectie strevende kunstenaar-in-spe in groot isolement en volgens een strikt regime aan tafel zit te werken of aan het piekeren is, onderbroken door tochten naar de badkamer en de wc, waarbij hij de medebewoners zoveel mogelijk probeert te ontwijken en een dagelijkse tocht naar Li's Garden, waar hij zijn porties kip met rijst afhaalt.

Om het teruggetrokken ascetische kloosterleven van Tim uit te beelden heeft Enthoven de huurkamer als een glazen kooi afgebeeld, een prachtige vondst waarmee de toenemende wereldvreemdheid van Tim, zijn overrompelende fantasieen en de uiteindelijke chaos fraai – woordloos – in beeld kunnen worden gebracht.

Tim Enthoven werkt voor verschillende tijdschriften, kranten en commerciële opdrachtgevers, waaronder *VPRO-gids*, *New York Times Magazine* en *Items*. In 2010 werd hij genomineerd voor een Dutch Design Award in de categorie beste illustratie en van het lifestyle magazine *Blend* kreeg hij voor zijn werk de Talent Award 2011. Op het ogenblijk maakt hij illustraties voor het grafische ontwerpburo 2x4 in New York en een beeldverhaal voor *Zone 5300*. DR

Binnenskamers

Enthoven
Harmonie/
Bries 2011
ISBN 987-90-6169-990-3
Prijs €24.50
114 pagina's
Zwart/wit
met stenkleur
(sk)

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! kopen!
!!! middenmoot
!! mwâh
! kastvulling
••• door 't putje

[EN VERDER]

Boerke 7: Boerke in Hollywood (De Poortere, Oog & Blik/Bezige Bij). Geestige en zeer geestige variaties met Boerke en Hoerke op overbekende films als *Jaws*, *Psycho*, *The Godfather* en *Singin' in the Rain*. DR

Dance Academy 4 (Crip/Béka, Ballon Media). Meidenhumor van basisschoolniveau. De wat vlakke grappen en voorspelbare plots zijn voor de doelgroep nèt geschikt. Crip hanteert vlotte lijnen. TdK

Dommeltje 1: Woesj! (Rodrigue/Aucaigne, Lombard). *Junior Suske & Wiske*, maar dan met een hond en een kat in plaats van die twee ettertjes. Van dezelfde auteurs die na het overlijden van geestelijk vader Dupa een nieuwe *Dommel*-serie hebben opgestart. In het Frans zijn daarvan inmiddels zeven delen verschenen; in Nederland sneefde dat project al na één deel. Nieuwe ronde, nieuwe kansen! AvO

De grappigste avonturen van Donald Duck 33 (Bolster/Diverse scenaristen, Sanoma). Na enkele 'scenaristen-delen' staat nu weer een tekenaar centraal: de Argentijnse Beatriz Bolster. En ze is at tijden spoorloos. Maar tussen 1978 en 1989 maakte ze wel 94 verhalen van de eend; elf daarvan zijn in dit album gebundeld. AvO

Donald Duck pocket 186: Verdwaald in het verleden (Diverse auteurs, Sanoma). Rode draad in deze pocket is het ontdekken van vreemde werelden èn oude en nieuwe beschavingen, zowel in het verleden als in de toekomst. Met cruciale rollen voor gekke uitvinders en hun rammelende technologie. RS

Elsje 1: Als beste getest (Hercules/Valkema, DLC). Bundeling van komische sketches rond het eigenwijze meisje Elsje die eerder werden gepubliceerd in *Eppo*. Volgens het persbericht noemen sommigen haar een meisje met ballen, anderen een kreng met een klein hartje. Persoonlijk vind ik haar vakkundig getekend, maar onuitstaanbaar. DR

Geo 1: Een avontuur uit het land van de Dogon: De wolkenhaak (Béka/Marko, Dargaud) In het hart van het land van de Dogon raakt het water op. Twee even brave als dappere jongens, Amakala en Iémena gaan erop uit om regen te zoeken. En daarbij komt een wolkenhaak natuurlijk altijd goed van pas. BP

Jommeke 254: Paradijseiland in gevaar (Nys, Ballon Media). Auteur Philippe

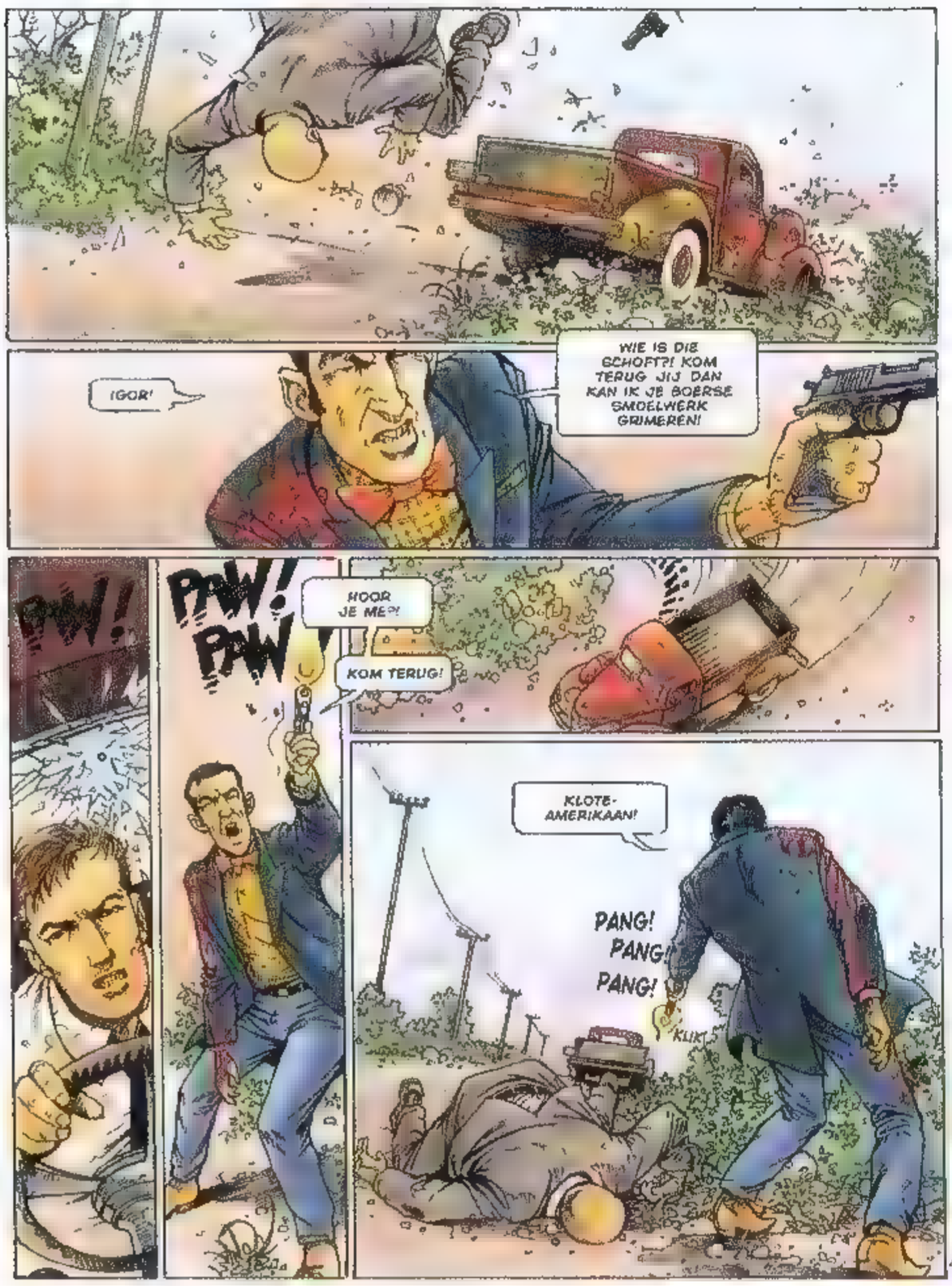

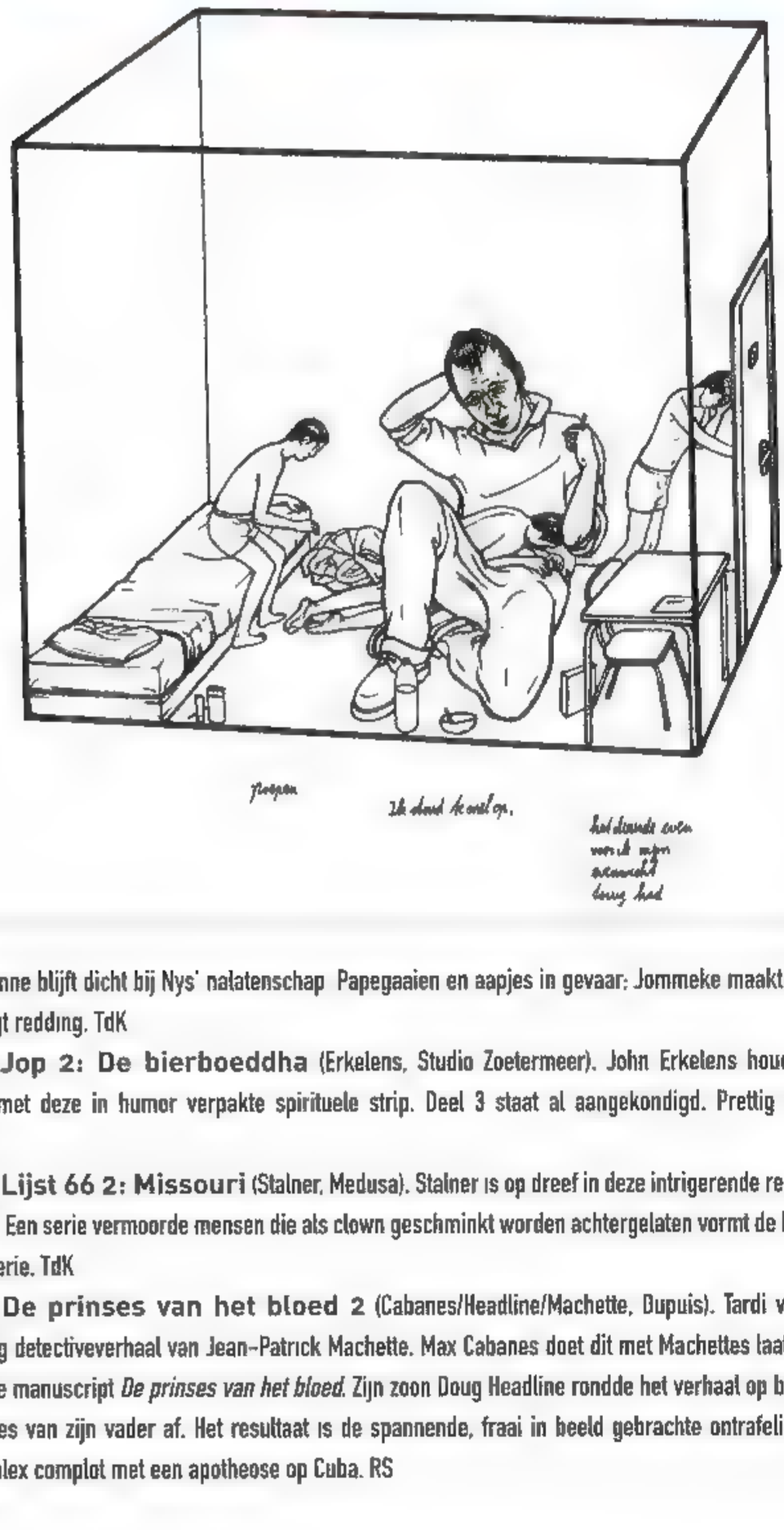
Ik denk de oudste
het diende zeker
nog
Delzenne blijft dicht bij Nys' natatenschap Papegaaien en aapjes in gevaar: Jommeke maakt grapjes en brengt redding. TdK

Jop 2: De bierboeddha (Erkelens, Studio Zoetermeer). John Erkelens houdt de vaart erin met deze in humor verpakte spirituele strip. Deel 3 staat al aangekondigd. Prettig tekenwerk. AvO

Lijst 66 2: Missouri (Stalner, Medusa). Stalner is op dreef in deze intrigerende reeks vol met actie. Een serie vermoorde mensen die als clown geschminkt worden achtergelaten vormt de kern van dit mysterie. TdK

De prinses van het bloed 2 (Cabanes/Headline/Machette, Dupuis). Tardi verstripte al menig detectiveverhaal van Jean-Patrick Machette. Max Cabanes doet dit met Machettes laatste, onvoltooide manuscript *De prinses van het bloed*. Zijn zoon Doug Headline rondde het verhaal op basis van de notities van zijn vader af. Het resultaat is de spannende, fraai in beeld gebrachte ontrafeling van een complex complot met een apotheose op Cuba. RS

ADVERTENTIE

AKIM
ONLINE STRIPWINKEL
20 cts No. 1
BESTEL UW STRIPS OP
www.akim.nl

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES
Integrale uitgave van de Tom Poes-verhalen uit de weekbladen Donald Duck en Revue, in luxe banden.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 24 delen verschenen. Prijs per deel € 60.

Eric de Noorman
Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman in 24 luxe banden.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 54/ € 59.

DICK BOS
Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 15 delen verschenen. Prijs per deel € 54.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

[DE BOVENTOON]

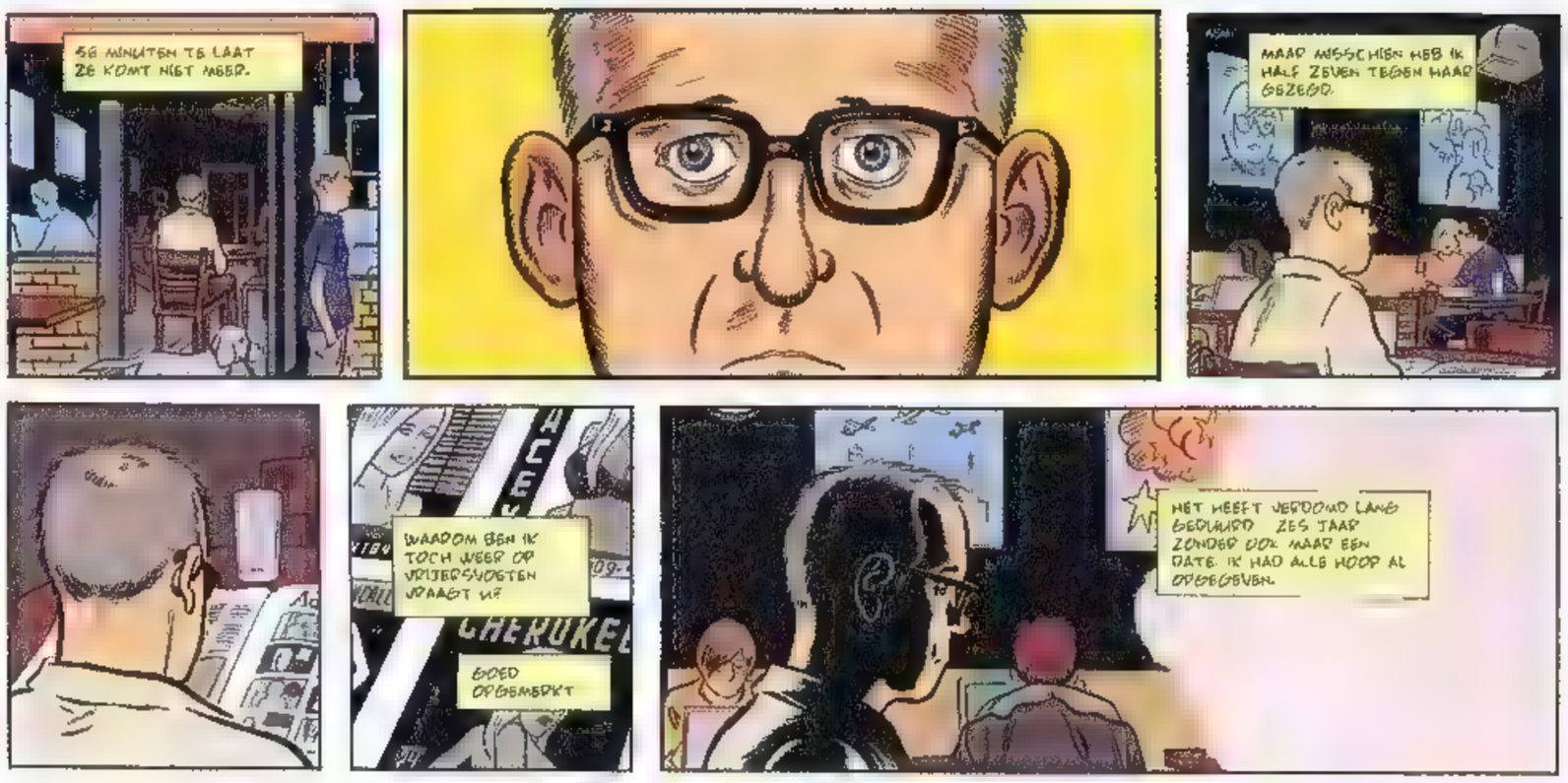
56 MINUTEN TE LAAT ZE KOMT NIET MEER.
MAAR MISSCHIEN HEB IK HALF ZEVEN TEGEN HAAR GEZEGD.
WAAROM BEN IK TOCH WEER OP VRIJDAGAVOND AAN HET
GOED OPGEMERKT
HET HEEFT VERDOMD LANG GEDUURD ZES JAAR ZONDER DOL MAAR EEN DATE. IK HAD ALLE HOOP AL OPGEGEVEN.

De titel van het album *De ideale man* (oorspronkelijk *Mister Wonderful*) lijkt cynisch bedoeld door auteur **Daniel Clowes**, maar is het uiteindelijk niet. Het hoofdpersonage dat we vanaf pagina 1 prominent aantreffen lijkt een geboren loser: onzeker, beschadigd en kwetsbaar. Ook zijn houding – afgezakte schouders, zacht sprekend en altijd weifelend – maken hem tot een prototype van een sukkel en in alles het tegenovergestelde van *'wonderful'*. Eenmaal doorlezend gaat het aanvankelijke medelijden over in bewondering en stil applaus.

Marshall, een man op leeftijd, wacht in een koffietent op een *blind date*. We lezen mee met de onrustige gedachten van Marshall die op voorhand al legio excuses bedenkt voor het geval het een ouwe tang is die hem niet bevalt. Als dat echter reuze meevalt, zet hij al zijn gekunstelde charmes in om indruk te maken. De werkelijke conversatie is daarbij ondergeschikt aan gedachtespinsels die vaak letterlijk over de gesproken tekst heen wordt geplaatst. Zo wordt de lezer in het hoofd van Marshall getrokken en ga je meevoelen met zijn pogingen, soms klungelige avances, die een steeds aandoenlijker karakter krijgen. Als blijkt dat ook zijn *date*, Natalie, een leven vol hobbels achter de rug heeft, komt zijn kans om echt uit te groeien tot een voor vrouwen ideale man: gevoelig, in voor een goed gesprek en niet platvloers. De ontbrekende *looks* laten we dan maar even voor wat het is.

Clowes wisselt stroken met kleine illustraties af met paginagrote onderbrekingen; een natuurlijke sprong in de verhaallijn. Ook past hij andere kunstjes toe, zoals de gedachtewereld van Marshall tonen aan de hand van kleine poppetjes die een beoogd gesprek voorbereiden of hem als een duiveltje op de schouder van ongewenst advies dienen. *De ideale man* is een geslaagde gelaagde strip die hopelijk een groot publiek gaat bereiken. TdK

De ideale man

Clowes
Oog & Blik/
Bezige Bij 2011
ISBN 978-90-
5492-315-2
Prijs €19,90
80 pagina's
Kleur (hk)

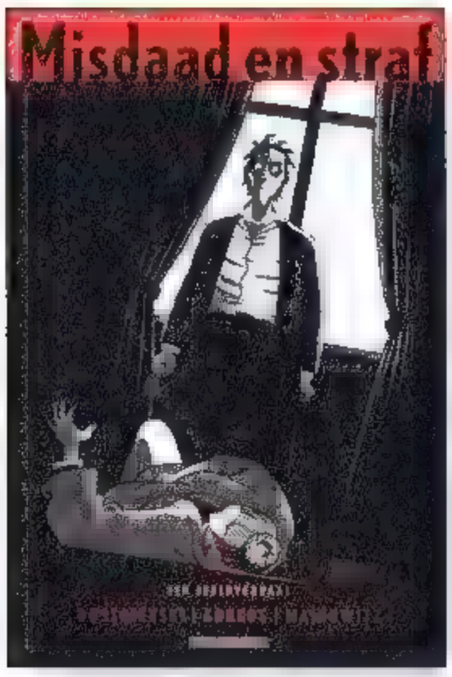

Misdaad en straf loont niet

Misdaad en straf (1866) is met een beetje goede wil één van de eerste detectiveverhalen. Edgar Allen Poe zal het genre daarna perfectioneren. Het is het eerste voorbeeld in een heel lange reeks van de zinloze, maar (bijna) perfecte moord (Donna Tartt!). Schrijver **Fjodor Dostojevski** wordt later wereldberoemd met *De gebroeders Karamazov* (1880). De Britse uitgeverij SelfMade Hero ziet wel brood in een nieuwe *Illustrated Classic* en Atlas volgt met een vertaling; eerder is Boelgakovs *Meester en Margarita* vertaald, en in Engeland verschijnt een serie manga-Snakespeares. Scenarist **David Mairowitz** vat de hoofdbestanddelen samen. Gesjeesde student Raskolnikov besluit zijn gierige pandjesbazin te vermoorden met een bijl. Hij lijkt geen fouten te maken, maar juist door de uitblijvende verdenking raakt hij de grip op de werkelijkheid kwijt. Raskolnikov denkt dat inspecteur Petrovitsj al lang weet dat hij de moordenaar is, maar hem sart door dat niet uit te spreken, en daar wordt hij paranoia van. Uiteindelijk geeft hij zichzelf aan.

Dan is er nog de liefdeskwestie van zijn zus.

Wie hoog reikt, kan diep vallen: vooral het tekenwerk van **Alain Korkos** schiet al snel veel te kort om dit verhaal te dragen. Raskolnikovs paranoia glijdt langs je af. De zwart/witte tekeningen tegen een zwarte achtergrond zijn clichématig en houterig, met veel close-ups van nietszeggende pratende gezichten. Jammer, want in de terzijdes en droombeelden toont Korkos wel beter te kunnen. Mislukt is ook de transformatie van het 19e-eeuwse naar het moderne Petersburg. Van het beloofde 'opgeblazen hedonisme voor de regeringselite' (voorwoord) wordt niets waargemaakt, of het moet een portretje van Poetin aan de muur van het politiebureau zijn en de zwarte zonnebril (=boeven!) van Petrovitsj. Verder veel gewilde symboliek van de affiches van *De schreeuw* en de Sex Pistols. Voeg er nog wat taalfoutjes aan toe en je hebt een teleurstellende leeservaring achter de rug. WM

Misdaad en straf

Korkos/Mairowitz
/Dostojevski
Atlas 2011
ISBN 978-90-
450-2415-8
Prijs €19,95
128 pagina's
Zwart/wit (sk)

[EN VERDER]

Razor 1: De rechtvaardige rechters (Gevuld, YG-Promoties). De held Razor raakt tijdens de research voor een boek betrokken bij een samenzwering, gaat undercover en voorkomt in samenwerking met de politie een coup van 'rechtvaardige rechters' en hun aanhang. Houterig getekend met slecht leesbare tekstblokken op lelijke kleurvlakken. Losse eindjes aan het eind van het verhaal beloven een vervolg. DR

Reiziger 12: Verleden 4 (Liberge/Boisserie/Stalner, Glénat). Liberge zorgt voor streperig en vlekkerig tekenwerk. Dat maakt deze op één na laatste aflevering rond de 'tweeling' Vedder en Fish, die elkaar dit keer in een Romeinse arena treffen, er niet aantrekkelijker op. TdK

Rood gras 2: Vannacht is mijn vriendin in een ijsje veranderd (Van Barneveld, Syndikaat). Noem een kleur tussen de maandag en de vrijdag? Antwoord: hobbelpaard. Als dat de humor is waar je van houdt, moet je dit boek kopen TdK

Shenzhen (Delisle, Oog & Blik/Bezige Bij). Een blurp is een reclamekreet op het omslag van het te verkopen boek, liefst van een grootheid in het genre. Op *Shenzhen* van Guy Delisle orakelt Rob Kamphues: 'Meer dan in zijn vorige boeken toont Delisle zich een geweldig observator van vreemde culturen'. Onzin, Delisle schreef het vóór zijn twee bestsellers *Birma* en *Pyongyang*. Dat is te merken, het tekenwerk is nog niet zo geraffineerd en zijn belevenissen zijn een stuk monotoner. We krijgen een mooi inkijkje in de Chinese animatieindustrie, waarvoor Delisle in China is. Evengoed boeiend. WM

Simon de Samaritaan 1: Gij zult niet doden (Rouge/Le Berre, Medusa) Simon is een soort privé-detective in de tijd van het bijbelse Jeruzalem Beetje bij beetje ontrafelt hij het mysterie van een gevonden dode man in de tempel. Een avontuur in een lage versnelling. TdK

Single 10: SOS (Kolk/De Wit,Harmonie). In de gewijzigde eerste druk (het binnenwerk van de eerste oplage was niet in orde, maar boek was toch in de schappen beland) ontdekt Nienke dat het altijd nog veel erger kan. Sterke humor. BP

Swamp Thing 4 (Oudshoorn, Oog & Blik/De Bezige Bij). Hilarische strip rond krokodil Swamp en

De sympathieke doch brutale en vraatzuchtige kat Garfield gaat in deze animatiefilm ten onder aan overschatting. De kracht van Garfield is al sinds we hem kennen in zowel strip als film zijn eigenwijze zelfzuchtige gedrag en dat is nu precies wat er in deze versie aan ontbreekt. Niet alleen wordt hij als reddende held neergezet, maar dat gebeurt ook nog eens in een wereld die niet de zijne is. Garfield te midden van allerlei getransformeerde superhelden valt niet te rijmen met de gebruikelijke aardse avonturen van de pizzaverslindende aartsluie kater. Het flinterdunne verhaal plaatst Garfield, Odie, Jon, Liz en Nermal in een verhaal dat draait om een boze koningin die met behulp van een moleculenklutser als wapen mensen en dingen door elkaar mixt en ze daarmee tot volgzame zombies omtovert. Odie, Nermal en Liz worden met behulp van een drankje getransformeerd tot strak gebouwde en met superkrachten vergeven helden.

Met extraatjes valt deze dvd ook niet te redden. Stemmen in laten spreken door bekende Nederlanders (**Birgit Schuurman** en de onvermijdelijke **Johnny Kraaijkamp jr**) of een spelletje inbouwen dat pas sjoege geeft als je hem op de pc afspeelt, helpen niet de teleurstelling wegspoelen. Wellicht dat er voor 3D-tv-bezitters nog plezier valt te halen uit de 3D-versie die naast de gewone versie is toegevoegd.

Maar samengevat: snel vergeten! TdK

Garfield's Pet Force

Lime Lights Pictures 2010
±75 minuten. Alle leeftijden

zijn niet al te snuggerige vrienden. Een aantal stroken stond in *Het Parool* en *Veronica Magazine*. Jammer dat de strip geen publicatie in een landelijke krant heeft. RS

De wachters van het bloed 3: Het dagboek van Cagliostro (Convard/Falque/Juillard, Glénat). Complex verhaal over de jacht op het occulte boek van de Italiaanse avonturier Cagliostro over onsterfelijkheid en pogingen om een onsterfelijk embryo te klonen. DR

W.E.S.T.: 6. Seth (Rossi/Dorison/Nury, Dargaud). Ook in deze episode trekken de weirdo's een vernietigend spoor door de VS. Uitgerekend het station van Harrisburg gaat met een enorme knal de lucht in. Het tekenwerk van Rossi is weer van grote klasse. BP

De zoektocht van Alunys (Arleston/Melanyn/Cartier, L). Het brein van de wijze Alunys raakt tijdens een experiment hevig ontregeld. Een expeditie naar het einde de wereld moet uitkomst bieden. Een bizar *Legenden van Troy*-scenario, maar mooi getekend en ingekleurd. BP

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, strip-verzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
Nu vele Suske en Wiske-items in onze webwinkel!
-MALI-
Prof. Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

[SERVICE SPREAD]

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS STUUR N EUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELL NGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM

t/m 14 augustus 2011 Expo 'Het Amsterdam van Theo van den Boogaard', Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32, Amsterdam, info: www.stadsarchief.amsterdam.nl

t/m 25 september 2011 Expo 'Nero, Joeri Gagrin en andere ruimtereizigers', Marc Sleen Museum, Zandstraat 33-35, Brussel, België, info: www.marc-sleen.be

t/m 30 september 2011 Expo 'Terecht of onterecht', van Jesse van Muylwijck, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 71, Groningen, info: www.stripmuseum.nl

t/m 2 oktober 2011 Expo 'Het Publiart-avontuur – En toen ontdekte reclame de strip', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be

t/m 30 oktober 2011 Expo 'Suske en Wiske – De tomeloze tijdreizigers', Museum Coda, Vosselmanstraat 299, Apeldoorn, info: www.coda-apeldoorn.nl

t/m 15 januari 2012 Expo 'Bob de Moor en de zee', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be

20 augustus 2011 13e Kamper Stripspektakel, Oudestraat/ Van Heutszplein, Kampen, info: www.kamper-stripspektakel.nl

27 t/m 28 augustus 2011 26e Brabants Stripspektakel, Health- en Sportclub Valkencourt, Pastoor Heerkensdreef 15, Valkenswaard, info: www.brabantsstripspektakel.nl

9 t/m 11 september 2011 Stripfestival Breda, Breda, info: www.stripbeursbreda.nl

9 t/m 11 december 2011 Strip Turnhout, De Warande, Turnhout, België, info: www.stripturnhout.be

28 maart t/m 1 april 2012 Holland Animation Film Festival, Utrecht, info: www.haff.nl

Theo's Amsterdam

De comeback van Theo van den Boogaard, die toch enige jaren uit de stripscene verdwenen leek, wordt na de nieuwe boekuitgaven bij uitgeverij De Vliegende Hollander op imposante wijze voortgezet door een tentoonstelling, gewijd aan zijn 'Amsterdamse werk'. *Het Amsterdam van Theo van den Boogaard* toont in het Stadsarchief Amsterdam veel originele tekeningen en schetsen, uitwerkingen, posters, zeefdrukken en andere tekenuitingen.

De meeste stripliefhebbers zullen ook met Van den Boogaards bekendste stripheld Sjef van Oekel hebben kennisgemaakt. Deze chaoot haalde, vaak met op de achtergrond een Amsterdams stadsdecor, de vreemdste kapriolen uit. Wat minder bekend is dat Van den Boogaard ook veel opdrachten maakte in opdracht van gemeentelijke diensten, de Nederlandse Spoorwegen, *Het Parool*, *Playboy* en Stichting Koninklijk Paleis Amsterdam, om maar eens met twee uitersten te eindigen. Ook bij deze opdrachten hanteerde Van den Boogaard zijn zo herkenbare (klare) lijnenspel. De expositie, die nog tot en met 14 augustus is te bezoeken, biedt ook een aantal tekeningen van bekende Amsterdamse gebouwen waaronder de molen Delphine aan het Gein, een serie over het uiteindelijk nooit gebouwde ondergrondse busstation en een fraaie zeer recente tekening van het tentoonstellingsgebouw De Bazel in de Vijzelstraat, waar ook het Stadsarchief te vinden is (op nummer 32). Ter gelegenheid van de expositie verschijnt bij uitgeverij Oog & Blik/De Bezige Bij een gelijkgetitelde boekuitgave die een groot deel van de tekeningen van de expositie bevat. Het gaat om een 128 pagina's tellende gebonden uitgave van €24,90.

TdK

Meer info: *www.stadsarchief.amsterdam.nl* en de agenda.

ADVERTENTIE

→ WINNEN

Uitgeverij Oog & Blik/Bezige Bij bracht recent twee bijzondere titels uit: het langverwachte *Heinz – De graphic novel* en *Het Amsterdam van Theo van den Boogaard*, naar aanleiding van de gelijkgenaamde expositie. En we hoefden van de uitgever gelukkig niet te kiezen, dus *Stripschrift* geeft van beide albums drie exemplaren weg. Wie mee wil doen moet dan wel het goede antwoord geven op één van beide onderstaande vragen.

Wie meewil doen voor het Heinz-album beantwoordt de vraag:

Hoe kwamen Windig en De Jong op het idee hun kat Heinz te noemen?

En de vraag voor wie het Van den Boogaard-boek wil winnen is:

Hoe werd Sjef van Oekel in de vertaalde albums in Frankrijk en Duitsland genoemd?

Stuur mimimaaléén van beide antwoorden vóór 15 augustus 2011 naar

Heinz-prijsvraag
OF
Van den Boogaard-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

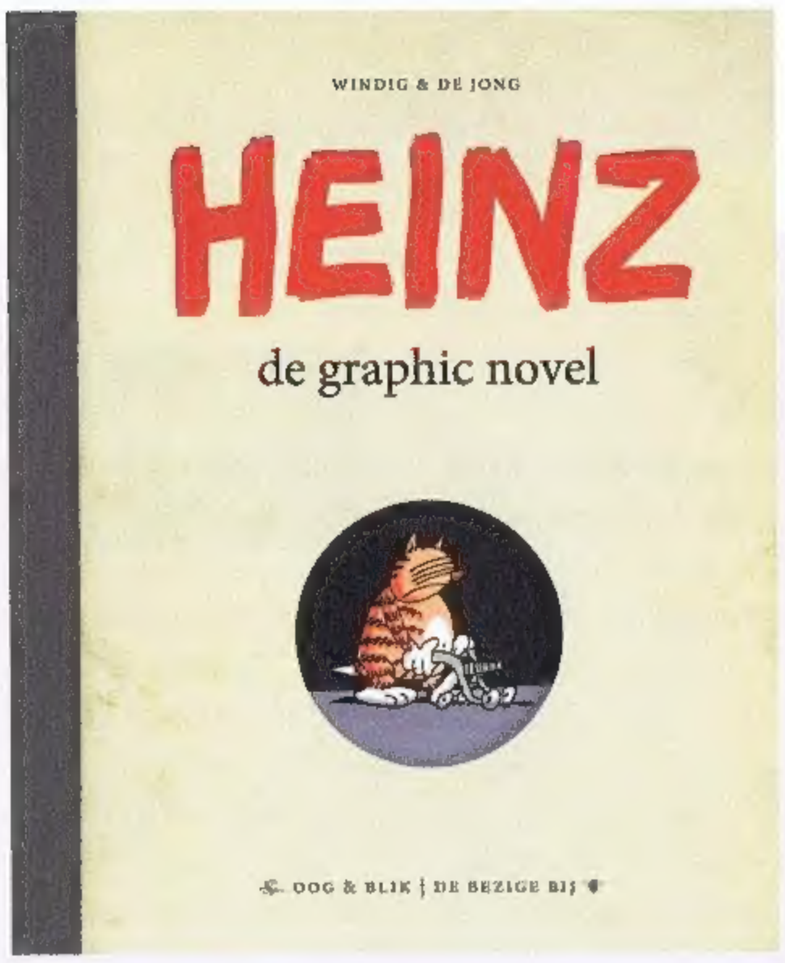

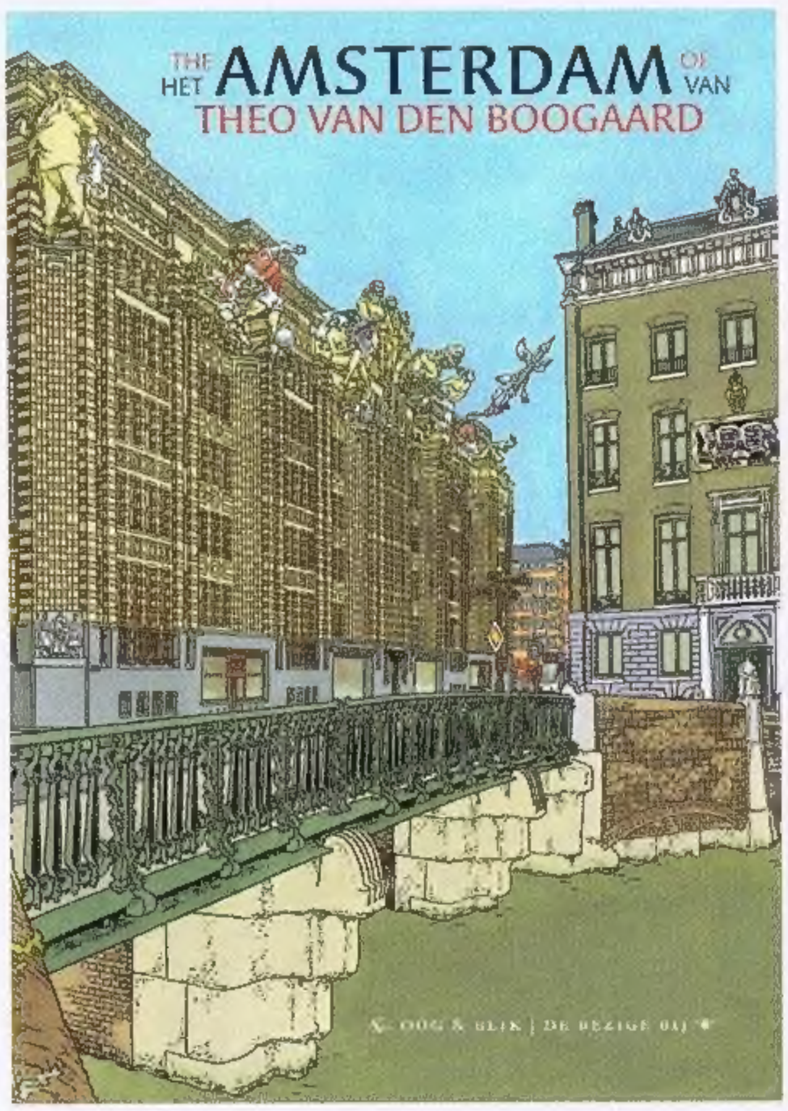

Bij meer dan 3 goede oplossingen per vraag zal er worden geloot.
De winnaars maken we in een volgend nummer bekend.
Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Golden Cup-prijsvraag *Stripschrift 415*:
Wij vroegen naar het stripalbum waarin tekenaar Alain Henriet een verhaal tekende dat begint en eindigt in een gekkenhuis. Dat bleek een lastige vraag.
Gelukkig werd het goede antwoord wel gegeven, namelijk:
Stadslegenden 1 *(met daarin het verhaal* Nachtelijke gruwel).

De winnaars van een gesigneerd en van een tekening voorzien exemplaar van Golden Cup 5 *zijn*
***Rob den Houter** (Rotterdam),*
***Werner Peinen** (Vosselaar, België)*
***Peter van der Veen** (Amsterdam).*

We feliciteren de prijswinnaars van harte.

→ HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Land van herkomst:
België
Jaar van uitgifte:
1998
Cataloguswaarde:
€0,80

Begin vorig jaar overleed Gilbert Giscard, beter bekend als Tibet. De geboren Fransman leefde vanaf zijn vierde jaar in België waar hij in 1949 zijn loopbaan startte. Twee jaar later tekende hij voor het weekblad *Kuifje* waar hij hoge ogen gooide met de lang lopende reeksen *Rik Ringers* en *Chick Bill*.
Hij was veelzijdig inzetbaar, bij voorbeeld als één van de drijvende krachten achter het weekblad, als artistiek directeur bij Lombard en eenmalig zelfs als ondersteuner van Willy Vandersteen voor diens *Tijl Uilenspiegel*, toen de Vlaamse meester zijn deadline dreigde te missen.
Tibet rekende onder meer Jean Graton en Albert Uderzo tot zijn vrienden. Hij is 78 jaar geworden, maar mede onsterfelijk dankzij een fraaie zegel met zijn twee meest succesvolle personages. HW

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
www.yendor.nl

[SERVICE SPREAD]

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

> WAARHEEN?

Op 16 juni is in Tilburg een nieuwe stripwinkel geopend. Het gaat om een tweede vestiging van **Stripwinkel Silvester** die al jaren een winkel in 's Hertogenbosch heeft. De winkel in Tilburg, te vinden aan de Heuvelstraat 128, voert een algemeen assortiment voor jong en oud. Gezien de vele studenten die zich in Tilburg bevinden, wordt dat een belangrijke doelgroep. Eigenaar Silvio van der Loo heeft een verleden met Tilburg; hij stond er vroeger als groentenkoopman op de Kruikenmarkt.

ZELFPORTRET JAN VAN DOORSPEEK

Jan van Doornspeek, een Nederlandse tekenaar en illustrator heeft de Benelux Beeldverhalenprijs 2011 gewonnen. Hij wint met zijn strip *De smeulende vrouw* een bedrag van €1000.
De vijftig best beoordeelde werken zijn te zien in kunstplatform 37PK, Groot Heiligland 37 in Haarlem.
Nrc.next publiceerde de vijf beste inzendingen. Van Doorspeek is de opvolger van Erwin Kho die de prijs de eerste keer won.

Voormalig GroenLinks-leider **Femke Halsema** wordt voorzitter van de raad van commissarissen van WPG Uitgevers. Halsema zal volgend jaar het voorzitterschap overnemen van Margreeth de Boer, die in 2012 aftreedt. Haar belangstelling voor de uitgeefwereld bleek al uit haar initiatieven om de Wet op de Vaste Boekenprijs te initiëren en het juryvoorzitterschap van meerdere literaire prijzen, waaronder de Gedichtendagprijzen (Poetry International), de Woutertje Pieterse Prijs en de AKO Literatuurprijs. Daarnaast heeft zij de afgelopen jaren zelf drie boeken geschreven en veelvuldig artikelen gepubliceerd. Binnen de WPG groep vallen (strip)uitgeverijen zoals Standaard Uitgeverij, Nijgh & Van Ditmar, De Bezige Bij en Oog & Blik.

De Amerikaanse tak van **Tokyopop** stopt met de uitgifte van manga. De uitgever die vooral bekend stond om zijn kwantiteit en slordige omgang met licenties bracht wel vele niet-striplezers aan de manga.
Eigenaar Stu Levy, aka DJ Milky, gaat zich nu toeleggen op het maken van films en documentaires, onder andere eentje over de slachtoffers van de aardbeving en tsunami in Japan. Het Duitse Tokyopop gaat wel gewoon door.

Stripwinkel **R.E.Mind Creations** uit Lelystad heeft op zaterdag 28 mei de deuren definitief gesloten. De eigenaar moest vanwege gezondheidsredenen stoppen met de winkel en een opvolger bleek er niet te zijn. De winkel was tien jaar gevestigd in Lelystad, waar geen andere stripspeciaalzaken zitten.

De Vlaamse striptekenaar **Steven Dupré** heeft de Bronzen Adhemar ofwel de Vlaamse cultuurprijs voor de Strip gewonnen. De prijs, een beeldje en een geldbedrag van €12.500 krijgt Dupré op 10 december dit jaar uitgereikt tijdens Strip Turnhout dat tweejaarlijks plaatsgrijpt. Dupré tekent al vijfentwintig jaar. Een periode waarin hij strips zoals *Wolf*, *Sarah en Robin*, *Coma* en meer recent *Kaamelott* en *Interpol* maakte. Ook droeg hij bij aan groepsprojecten zoals *Pandora's box* en *De herinnering aan Abraham*. Dit najaar verschijnt zijn nieuwste strip *Midgard*. De negenkoppige jury stond onder leiding van Willy Linthout die in 2009 won.

Ballon Media start dit najaar een nieuw striplabel. Onder de naam **Blloan** (spreek uit Blown – de door elkaar gehusselde letters van Ballon) wil men elk jaar een select aantal strips, naar eigen zeggen 'hoogvliegers', uitbrengen.
De titels komen voorlopig vooral van over de grenzen maar later mogelijk ook van Nederlandstalig talent. Onder de eerste acht titels zijn bekende namen zoals Frank Giroud, Denis Lapière en Ralph Meyer met *Black Page*, Joann Sfar *(Chagall in Rusland)* en Fabien Vehlmann en Denis Bodart *(Green Manor)*. Minder gekend zijn Kelly en Ken Niimura *(I Kill Giants)*, Robin *(De zoon van Rembrandt)* en Manuele Fior *(5000 kilometer per seconde)*.

De *Suske en Wiske*-strip *De stuivende stad* die vorig jaar in een iPad- en iPhone-versie verscheen, heeft een prijs gewonnen voor beste applicatie van 2011 in de categorie 'Beste kranten- en/of tijdschriftenapplicatie'. Verantwoordelijk voor de apps is WPG uitgevers die de prijs, in het leven geroepen door TMAB Business Event in samenwerking met Boek.be en de Lessius Hogeschool in Mechelen, ontving tijdens het E-reading Event op 24 maart.

Uitgeverij Delcourt heeft een meerderheidsbelang genomen in de groep van uitgeverij Soleil. Deze twee Franse uitgevers bestaan al langere tijd naast elkaar en produceren ieder de nodige succesvolle reeksen. Ook de Franse stripmarkt merkt naast een overvloed aan titels een terugloop in verkoop van stripalbums.
Hun samenwerking moet volgens de directeuren leiden tot een nog sterkere positie op de Franse stripmarkt waar ze de concurrentie aangaan met ondermeer Futuropolis en Humanoids.

Jirô Taniguchi, de Japanse stripauteur van ondermeer *De magische berg*, *De wandelaar* en *Herinneringen* (verfilmd in 2010), wordt in Frankrijk benoemd tot Chevalier des Arts et des Lettres (Ridder in de Kunsten en de Letteren). In juni verscheen *Het dagboek van mijn vader* bij uitgeverij Casterman.

Marc Sleen is ereburger van Hoeilaart geworden, de plaats waar hij al 61 jaar woont. Op 4 juni ontving hij de onderscheiding van het gemeentebestuur. Sleen was al ereburger van vier andere gemeenten waaronder die van het Nederlandse Sleen.

> WAARVOOR?

Op 21 mei overleed de Franse striptekenaar **Paul Gillon**. Tien dagen eerder werd hij 85 jaar. Zijn strip- en tekencarrière gaan lang terug. Al direct na de Tweede Wereldoorlog debuteert hij in het blad *Vaillant* met strips zoals *Lynx Blanc*, *Cormoran* en *Wango*. Andere strips die hij in de jaren 1950 en 1960 zelf ook schrijft zijn *De zoon van China* en *Jeremie*. In die periode publiceert hij ook in *Journal de Mickey*.
Vanaf 1964 start hij op scenario van Jean-Claude Forest de sciencefictionreeks *Schipbreuk in de tijd* (het eerste album verschijnt jaren later nog onder de reeksnaam *Schipbreuk in de ruimte*). Aansluitend volgen in de jaren 1980 nog twee delen van *In naam van al de mijnen* (Glénat), vier delen van *De overlevende* in de *Arboris Luxe Reeks* en *De genadelozen* bij Big Balloon.
In de jaren 1990 worden daar de verhalen over *Jeanne d'Arc* en enkele uitgaven in de collectie *Vrije Vlucht* van Dupuis aan toegevoegd (*De laatste knusse zaal*, *De blanke weduwe*). Zijn meest recente reeks is *De orde van Cicero*; van *Quintett* en *De tien geboden* tekende hij een los deel.

Francine Graton, sinds 1959 echtgenote van Jean Graton, is op 28 mei in Ukkel op 79-jarige leeftijd overleden. Francine Graton kreeg haar grootste stripbekendheid dankzij de reeks *De Labourdets*, een kroniek over een Franse familie in de Provence, waar zij de verhalen voor bedacht die door haar man werden getekend. De strips werden gepubliceerd in *Chez nous* en *Ons Volk*. Er verschenen negen verhalen waarvan er drie in het Nederlands in de jaren 1970 in albumvorm verschenen. Later werden alle verhalen uitgegeven in de reeks *Michel Vaillant stelt voor*. Ook verzorgde Francine de inkleuring van veel *Michel Vaillant*-verhalen en was co-scenarist van enkele delen.

Op 15 juni overleed **Bert Kroon** op 84-jarige leeftijd. Kroon was van 1966 tot en met 1990 directeur bij de Toonder Studio's in Nederhorst Den Berg, één van de grootste filmproductiebedrijven in de Nederlandse filmgeschiedenis.
Hij begon zijn loopbaan in 1946 als journalist voor *Het Vrije Volk*. In 1950 kwam hij terecht op de kunstredactie van de krant en specialiseerde zich in film en toneel. Ook begon hij in die tijd zelf met het schrijven van toneelstukken.
Zijn werk werd opgemerkt door filmproducent Joop Geesink, die hem vroeg om voor hem te komen werken. Vanaf 1955 werkte Kroon als scenarioschrijver voor zijn studio's Dollywood en Starfilm. Kroon schreef onder meer scenario's voor Geesink-producties als *Prins Electron* (1954), *Het verhaal met de baard* (1958), *Amsterdam, mijn stad, mijn haven* (1964) en *Typical Dutch* (1965).
Onder de leiding van Kroon werden er behalve tekenfilms ook steeds vaker live-action reclamespotjes geproduceerd bij de Toonder Studio's. Daarnaast bekwaamde het bedrijf zich steeds meer in bedrijfsfilms, die regelmatig in de prijzen vielen op internationale festivals. Kroon leverde ook een belangrijke bijdrage aan Nederlands eerste (en tot op heden enige) avondvullende tekenfilm *Als je begrijpt wat ik bedoel* (1983). De film was gebaseerd op de stripverhalen van Marten Toonder met *Tom Poes en heer Bommel* in de hoofdrol.
Van 1970 tot en met 1980 was Kroon tevens bestuurslid van de Nederlandse Bioscoop Bond (afdeling filmproductie) en van 1975 tot en met 1980 bestuurslid bij stichting SIRE. Hij voltooide zijn boek *When Californian Figs Meet Macedonian Figs* enkele weken voor zijn overlijden.

De Amerikaanse striptekenaar en schrijver **Gene Colan** overleed op 23 juni. Colan werkte vrijwel een leven lang voor Marvel Comics waar hij meewerkte aan series zoals *Captain America*, *Doctor Strange*, *Hulk* en *Iron man*. Het meest bekend raakte Colan, die in 2010 nog een Eisner Award ontving, met het tekenen van de blinde superheld *Daredevil* en het bedenken van *The Falcon*, samen met Stan Lee. Gene Colan werd 84 jaar.

Op 27 juni stierf **Thierry Martens**, oud-hoofdredacteur van het stripmagazine *Spirou/ Robbedoes*. Martens gaf leiding aan de redactie van 1968 tot 1978. Hij nam die functie over van Yvan Delporte.
Naast het redacteurschap schreef hij ook scenario's voor reeksen zoals *Archie Cash*, *Natasja* en *Johnny Paraguay*. Als stripkenner schreef hij artikelen over stripfiguren en hun auteurs. Ondermeer in de gebundelde uitgaven over *De Blauwe Sperwer* (Sirius) en *Stany Derval* (Follet, Tacq). Samen met Mythic schreef hij de scenario's van de reeks *Aryanne*.
Het was dezelfde Mythic die Thierry Martens op 69-jarige leeftijd dood aantrof in zijn woning.

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 44 • NUMMER 4 (417) • AUGUSTUS 2011

's Werelds oudste stripinformatieblad
verschijnt 8 maal per jaar en
wordt samengesteld door een
onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os,
Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms,
Gerdy van Dijk, Rob van Eijck, Jakari,
Cok Jouvenaar, Willard Mans,
Michel van Merriënboer, Bert Post,
Erwin Suvaal, Jan-Willem de Vries,
Rudy Vrooman, Harry Wibier, Barbara Zuurbier

Aan Stripschrift is in 2011 de P. Hans Frankfurtherprijs voor bijzondere verdiensten toegekend.

Omslag
Javier Mariscal

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op
girorekening 9347590 ten name van
Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €48,00
België €51,00
Other countries €65,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven
AMP, Brussel

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

catawiki

Aanbieding van de dag
iedere dag om **10 uur** een nieuwe aanbieding!

Elke dag een unieke stripaanbieding!

www.catawiki.nl/dagaanbieding

- Kortingen van **50%** of meer.
- Strips, zeefdrukken, beelden, etc.
- Deze aanbiedingen mag je **niet** missen!

Bekijk de aanbieding van vandaag op www.catawiki.nl/dagaanbieding